

Projekt azonosító: ÉAOP-6.2.1/K-13-2014-0002

VÁSÁROSNAMENY VÁROS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJÁNAK ÉS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJÁNAK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

BELÜGYMINISZTERIUM

**VÁSÁROSNAMÉNY VÁROS
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
KONCEPCIÓJÁNAK ÉS INTEGRÁLT
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI
STRATÉGIÁJÁNAK MEGALAPOZÓ
VIZSGÁLATA**

Megalapozó munkarész

2015. május

Készítette: ITS Konzorcium

TRENECON COWI Tanácsadó és Tervező Kft.
(konzorciumvezető)

MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda Kft.
(konzorcium tagja)

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	9
1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ.....	10
1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK ÉS TÉRSÉGI KAPCSOLATOK, A VÁROS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN	10
1.1.1 A település térségi szerepe	10
1.1.2 A település vonzáskörzetének és funkcionak bemutatása, elemzése	10
1.2 TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	11
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)	11
1.2.2 Kapcsolódás a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához	14
1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás	16
1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA	17
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)	17
1.3.2 Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési Terve.....	18
1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS SZERKEZETI TERVEINEK- VÁSÁROSNAMENY TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI.....	20
1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK.....	20
1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai.....	20
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	21
1.6 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEK	21
1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök.....	21
1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei	22
1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA	23
1.7.1 A népesség főbb jellemzői	23
1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	30
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők	30
1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA.....	33
1.8.1 Humán közszolgáltatások	33
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása	38
1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA.....	40
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre.....	40
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	41
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések	45
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők	47
1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat).....	47
1.10 AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE ..	48
1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	48
1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	50
1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység	51
1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai	52
1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás.....	53
1.10.6 Intézményfenntartás.....	53
1.10.7 Energiagazdálkodás	54
1.11 TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK.....	54
1.12 TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA.....	55
1.12.1 Természeti adottságok	55
1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet.....	57
1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek.....	59
1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése	61
1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA	61

1.13.1	A települési zöldfelületi rendszer elemei	61
1.13.2	A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái	63
1.14	AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA	63
1.14.1	A területfelhasználás vizsgálata	63
1.14.2	A telekstruktúra vizsgálata	67
1.14.3	Önkormányzati tulajdonkataszter	67
1.14.4	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	67
1.14.5	Az építmények vizsgálata	68
1.14.6	Az épített környezet értékei	68
1.14.7	Az épített környezet konfliktusai, problémái	70
1.15	KÖZLEKEDÉS	70
1.15.1	Hálózatok és hálózati kapcsolatok	70
1.15.2	Közúti közlekedés	72
1.15.3	Parkolás	74
1.15.4	Közösségi közlekedés	74
1.15.5	Kerékpáros közlekedés	76
1.15.6	Gyalogos közlekedés	77
1.16	KÖZMŰVEK ÁLLAPOTA ÉS ENERGIAHATÉKONYSÁG	77
1.16.1	Víziközművek	77
1.16.2	Energia	81
1.16.3	Elektronikus hírközlés	83
1.17	TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELME	83
1.17.1	Talaj	83
1.17.2	Felszíni és felszín alatti vizek	83
1.17.3	Levegőtisztaság és védelme	85
1.17.4	Zaj- és rezgésterhelés	85
1.17.5	Sugárzás védelem	85
1.17.6	Hulladékkezelés	86
1.17.7	Vizuális környezetterhelés	86
1.17.8	Árvízvédelem	86
1.17.9	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	87
1.18	KATASZTRÓFAVÉDELME	87
1.18.1	Árvíz- és belvízvédelem	88
1.19	ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY	88
1.20	VÁROSI KLÍMA	89
2	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	90
2.1	A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE	90
2.1.1	Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	90
2.1.2	Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	90
2.1.3	Intézmény-rendszer (köszolgáltatások) és városüzemeltetés	91
2.1.4	Gazdaságszerkezet és dinamika	91
2.1.5	Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	91
2.1.6	Táji és természeti adottságok	92
2.1.7	Zöldfelületek	92
2.1.8	Épített környezet	92
2.1.9	Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	92
2.1.10	Közművek és elektronikus hírközlés	93
2.1.11	Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	93
3	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	96
3.1	HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE	96
3.1.1	A folyamatok értékelése	96
3.1.2	A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés	97

3.1.3	<i>A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei</i>	102
3.2	PROBLÉMATÉRKÉP / ÉRTÉKTÉRKÉP	102
3.3	ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK	105
3.3.1	<i>A városrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása</i>	<i>105</i>
3.3.2	<i>Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése</i>	<i>111</i>
3.3.3	<i>Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek</i>	<i>115</i>
4	MELLÉKLETEK	116

Táblázatjegyzék

1.1.1. táblázat: Vásárosnamény legfontosabb térségi szintű funkciói	10
1.3.1. táblázat: Országos Övezeti érintettség vizsgálata Vásárosnaményban.....	18
1.3.2. táblázat: A Sz.-Sz.-B. M. Közgyűlésének Sz.-Sz.-B. M. Területrendezési Terve elfogadásáról szóló 19/2011. (XII. 1.) önkormányzati rendelet szerinti országos és megyei övezetek általi érintettség.....	19
1.3.3. táblázat: A Sz.-Sz.-B. M. Területrendezési Tervéhez kapcsolódó ajánlásokról szóló 147/2011. (XI. 30.) önkormányzati határozat szerinti települések sajátos megyei térségek általi érintettsége	19
1.4.1. táblázat: Szomszédos települések szerkezeti terveinek települést érintő elhatározásainak vizsgálata Vásárosnaményban	20
1.5.1. táblázat: Szomszédos települések szerkezeti terveinek települést érintő elhatározásainak vizsgálata Vásárosnaményban	20
1.7.1. táblázat: Vásárosnamény állandó népességének és lakónépességének száma az 1970-2011 időszakban (fő).....	23
1.7.2. táblázat: A lakónépesség korcsoportok szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult 2011-ben (%)	24
1.7.3. táblázat: A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége (%).....	26
1.7.4. táblázat: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők az aktív korúakon belül (%).....	26
1.7.5. táblázat: A lakosság vallási megoszlása	31
1.7.6. táblázat: Civil szervezetek száma (2013).....	32
1.7.7. táblázat: Civil szervezetek önkormányzati támogatása.....	33
1.8.1. táblázat: Vásárosnamény Város Önkormányzat HEP megállapításainak összegzése	39
1.9.1. táblázat: A működő vállalkozások megoszlása létszám-kategóriánként	41
1.9.2. táblázat: A működő vállalkozások száma fő gazdasági ágazatonként (2012).....	41
1.9.3. táblázat: A használt földterület művelési ágak szerint (2010)	42
1.9.4. táblázat: Vásárosnamény fontosabb vállalkozásai.....	46
1.9.5. táblázat: A lakások szobaszám szerinti összetétele.....	47
1.9.6. táblázat: A lakásállomány kora.....	47
1.10.1. táblázat: Az önkormányzat bérlakásainak megoszlása	53
1.14.1. táblázat: A beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területek.....	64
1.14.2. táblázat: A település intézményi ellátottságának bemutatása	65
1.14.3. táblázat: Alulhasznosított barnamezős területek.....	66
1.14.4. táblázat: Önkormányzati tulajdonú ingatlanok.....	67
1.14.5. táblázat: Műemlékek ex lege műemléki környezete.....	69
1.14.6. táblázat: Országosan védett műemlékek Vásárosnaményban	69
1.14.6. táblázat: Helyi védelemre javasolt műemlékek.....	70
1.15.1. táblázat: Napi rendszerességgel közlekedők és mód szerinti megoszlásuk (fő/nap).....	71
1.16.1. táblázat: Vásárosnamény vízmű telepei.....	79
1.17.1. táblázat: Zajterhelési határértékek	85
1.17.2. táblázat: A hulladékgyűjtés mutatószámai 2012-ben (%).....	86
1.18.1. táblázat: Vásárosnamény katasztrófavédelmi szempontú értékelése a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján	87
2.1. táblázat: A helyzetfeltárás keretében vizsgált tényezők kölcsönhatás-mátrixa	95
3.1. táblázat: SWOT-elemzés	97
3.2. táblázat: Vitka és Perényi-tanya városrész társadalmi mutatói	110
3.3. táblázat: Szegregátumok adatai és a szegregációval veszélyeztetett terület adatai	114
M1. táblázat: A Vásárosnaményi járás településeinek főbb adatai	116
M2. táblázat: Főbb segélyezési adatok.....	117

M3. táblázat: A Vásárosnamény területén található vízbázisok paraméterei	120
M4. táblázat: Vásárosnamény Város Önkormányzata által megvalósított fejlesztések (2007-2015)	121
M5. táblázat: Közfoglalkoztatásokat érintő egyéb, nem önkormányzati megvalósítású fejlesztések (2007-2015).....	121
M6. táblázat: Belvízvédelmi csatornák	122
M7. táblázat: Árvízszintek a folyók mértékadó árvízszintjeiről szóló 74/2014. (XII.23.) BM rendelet alapján.....	123
M8. táblázat: A városrészek főbb társadalmi mutatói (2001, 2011)	126

Ábrajegyzék

1.7.1. ábra: Lakónépesség száma az év végén (fő).....	23
1.7.2. ábra: Öregségi mutató, (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves).....	24
1.7.3. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)	25
1.7.4. ábra: Vándorlási egyenleg (állandó, ideiglenes együtt) (ezrelék)	25
1.7.5. ábra: Regisztrált munkanélküliek száma (fő)	27
1.7.6. ábra: Nyilvántartott álláskereső aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%)	28
1.7.7. ábra: 180, illetve 360 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) (%).....	28
1.8.1. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma (fő)	34
1.8.2. ábra: Általános iskolai tanulók száma (gyógytáborozási oktatással együtt) (fő).....	35
1.8.3. ábra: Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)..	35
1.8.4. ábra: Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (fő)	36
1.8.5. ábra: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)	37
1.8.6. ábra: Múzeumi látogatók száma (fő)	38
1.9.1. ábra: Állatállomány megoszlása (2010)	42
1.9.2. ábra: Működő vállalkozások megoszlása az egyes szolgáltatási ágak között (2013)	43
1.9.3. ábra: Szállásférőhelyek száma (2000-2013)	44
1.9.4. ábra: Vásárosnamény részesedése a megye turisztikai mutatóiban (2000-2013)	45
1.10.1. ábra: Vásárosnamény Város Önkormányzatának vagyoni helyzete (2010-2014).....	49
1.10.2. ábra: Az egy lakosra jutó iparüzési adó összege (ezer Forint).....	50
1.10.3. ábra: A közfoglalkoztatás adatai (2005-2014)	52
1.13.1. ábra: A belterületi parkterületek megoszlása (m ²).....	63
1.13.2. ábra: Az egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m ²)	63
1.15.1. ábra: Motorizáció alakulása.....	74
1.16.1. ábra: A közmű ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (2001-2013)	79
1.16.2. ábra: A közmű szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma (2001-2013) ...	80
3.1. ábra: Vásárosnamény városrészeinek lakossága (%)	106
3.2. ábra: Néhány képzettségi és szociális mutató városrészenként	106
M1. ábra: Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma	119
M2. ábra: Egyéb szálláshelyek vendégforgalma	120

Térképjegyzék

1.1.1. térkép: A Vásárosnaményi járás	11
1.2.1. térkép: Magyarország városhálózata	12

1.2.2. térkép: Vidéki térségek lehatárolása	12
1.2.3. térkép: Kultúrtájak lehatárolása	13
1.2.4. térkép: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye agglomerálódó térségei	15
1.3.1. térkép: Vásárosnamény az Országos Területrendezési Tervben	17
1.3.2. térkép: Vásárosnamény a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési Tervében ..	18
1.12.1. térkép: A Kárpát-térség hegy- és vízrajza térképből	56
1.12.2. térkép: Település és környékének vízrajza	57
1.12.3. térkép: Település és környékének térképe 1806-1869 között	58
1.12.4. térkép: Település és környékének tájhasználati térképe	58
1.12.5. térkép: A település és környékének Natura 2000-es területei	59
1.12.6. térkép: Település és környékének természetvédelmi területei	60
1.14.1. térkép: Országosan védett műemlékek	69
1.15.1. térkép: Vásárosnamény környezetének országos jelentőségű főútjai és vasúthálózata ..	71
1.15.2. térkép: Vásárosnamény városi közúthálózata	72
1.15.3. térkép: Vásárosnamény főbb útjainak forgalmi terhelése	73
1.15.4. térkép: Személyi sérüléssel közúti közlekedési balesetek	73
1.15.5. térkép: Közösségi közlekedési megállóhelyek	74
1.16.1. térkép: Vásárosnamény vízművek védőterületének felszíni vetülete	78
1.17.1. térkép: Település és környékének felszín alatti vízszint térképe	84
3.1. térkép: Problématérkép	103
3.2. térkép: Értéktérkép	104
3.3. térkép: Vásárosnamény városrészei	105
3.4. térkép: Vásárosnamény úthálózata	108
3.5. térkép: Gergelyugornya városrész úthálózata	109
3.6. térkép: Vítka városrész úthálózata	111
3.7. térkép: Vásárosnamény szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján	112
3.8. térkép: Vásárosnamény szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján	113
M1. térkép: Régészeti lelőhelyek	118
M2. térkép: Vásárosnamény védett természeti területei	124

Bevezetés

Az Európai Unió célkitűzéseinek megfelelően az integrált várospolitikai a fenntartható városfejlesztést szolgálja, amely célul tűzi ki a városi térségeket érintő gazdasági, környezeti, éghajlattal összefüggő és társadalmi problémák együttes kezelését.

Az uniós célokkal összhangban az Európai Unió és a Belügyminisztérium társfinanszírozásban valósul meg az ÉAOP-6.2.1/K-13-2014-0002 azonosító számú projekt, amelynek keretében megkezdődött a vásárosnaményi Településfejlesztési Konceptió és a 2014-2020-ra vonatkozó Integrált Településfejlesztési Stratégia készítése.

A konceptió, illetve az ITS, a települési problémákat komplexen kezelő, azokra együttesen reagáló dokumentumokként lehetővé teszik Vásárosnamény, mint járásszékhely település számára az átgondolt és tervszerű településfejlesztést, amely a hosszú távú fejlődés sikeres záloga. Ezzel az ITS válik a 2014-2020 közötti tervezési időszakban a településfejlesztésre fordítandó európai uniós források felhasználhatóságának alapidokumentumává.

A tervezési folyamat kereteit alapvetően a településfejlesztési konceptióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (továbbiakban: 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet) határozza meg, előírja mind az ITS, mind a településfejlesztési konceptió készítésének főbb szempontjait. A kormányrendelet mellett a tervezés során figyelembe vételre kerültek a tervezési segédletben, a Városfejlesztési Kézikönyvben és azok mellékleteiben foglaltak, az európai uniós és a hazai szakpolitikák, tervezési keretek és dokumentumok, illetve a korábbi vásárosnaményi településfejlesztési dokumentumok és tervek is.

A tervezés során három részdokumentum készül el Vásárosnaményban, ezek a Megalapozó Vizsgálat, a Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Településfejlesztési Stratégia.

Jelen kötet a Megalapozó Vizsgálatot tartalmazza, amely a kormányrendeletben foglaltaknak megfelelően három fő részből, a helyzetfeltárából, helyzetelemzésből és helyzetértékelésből áll. A Megalapozó Vizsgálat célja, hogy megfelelő és valós kiinduló alapot szolgáltatson a konceptió és az ITS megalkotásához annak érdekében, hogy a konceptió fejlesztési iránya, a stratégia céljai és intézkedései reálisan kerülhessenek megfogalmazásra, a tényleges szükségletekre, aktuális problémákra reagálva. A helyzetfeltáró, elemző és értékelő munkarészek elkészítése során alapvetően a TEIR ITS tervezését támogató alkalmazás, illetve a KSH népszámlálási censusok adatai kerültek felhasználásra, kiegészítve egyéb országos statisztikai, illetve az önkormányzattól kapott adatokkal.

Ezeket túlmenően helyszíni bejárásra és szakmai workshop keretében tartott szóbeli konzultációra is sor került, ezek tapasztalatai, és az államigazgatási egyeztetési eljárásban az államigazgatási szervektől kapott válaszok is beépítésre kerültek a megalapozó vizsgálatba, mivel az Integrált Településfejlesztési Stratégiában Vásárosnamény város a partnerség elve mellett elköteleződve fontosnak tartja mind a tervezés, mind a megvalósítás, illetve a majdani felülvizsgálat során is a partnerség, mint horizontális alapelv érvényesítését.

1 Helyzetfeltáró munkarész

1.1 Településhálózati összefüggések és térségi kapcsolatok, a város helye a településhálózatban

1.1.1 A település térségi szerepe

Vásárosnamény Magyarország északkeleti részén, az Észak-alföldi régióban, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében található. A megye speciális geopolitikai helyzete a határmentiségből adódik: Romániával, Ukrajnával és Szlovákiával határos. A város a beregi térség, illetve a 28 településből álló, 2013-ban 36 689 lakónépességű Vásárosnaményi járás központja, a Tisza, Szamos és Kraszna folyók találkozásánál, az ukrán határtól 20 kilométerre, megyeszékhelytől, Nyíregyházától 50 kilométerre.

Vásárosnamény regionális és országos jelentőségét alapvetően földrajzi elhelyezkedése teszi meghatározóvá. A település közvetlen közelében 3 jelentősebb – az ukrán határ felé nyitó - közforgalmi határátkelőhely van (Lónya, Beregsurány és Barabás), amely az Európai Unió és a Schengeni Övezet határa egyben.

Földrajzi adottság és gazdasági potenciál a Vásárosnaménytől hajózható Tisza folyó és a város külterületén áthaladó „Összefogás” stratégiai nemzetközi gázvezeték.

1.1.2 A település vonzáskörzetének és funkcióinak bemutatása, elemzése

A három kisebb, önálló településből 1979-ben létrehozott Vásárosnamény lakóinak száma 2014-ben 8673 fő volt (kincstári adatok alapján: 8855), a térség legsűrűbben lakott települése (134 fő/km²). A város a közúti sugaras úthálózat középpontjában fekszik, az M3 autópályához közel. Vasúti közlekedési helyzetét tekintve a Nyíregyháza-Vásárosnamény vasútvonal végállomása, illetve a Záhony-Mátészalka vasúti vonal mellett fekszik. Kedvező egyéni és közösségi közlekedési elérhetőségének köszönhetően ingázási célpontnak számít (a részletes adatokat az 1.14 fejezet tartalmazza).

Vásárosnamény hagyományosan központi szerepkörű település a gazdaság, a humán (köz)szolgáltatások, a kultúra és az igazgatás területén, ami az elmúlt időszak fejlesztéseinek és közigazgatási átalakulásainak köszönhetően tovább erősödött. Részletes funkcióelemzést az 1.14.1.3 fejezet tartalmaz.

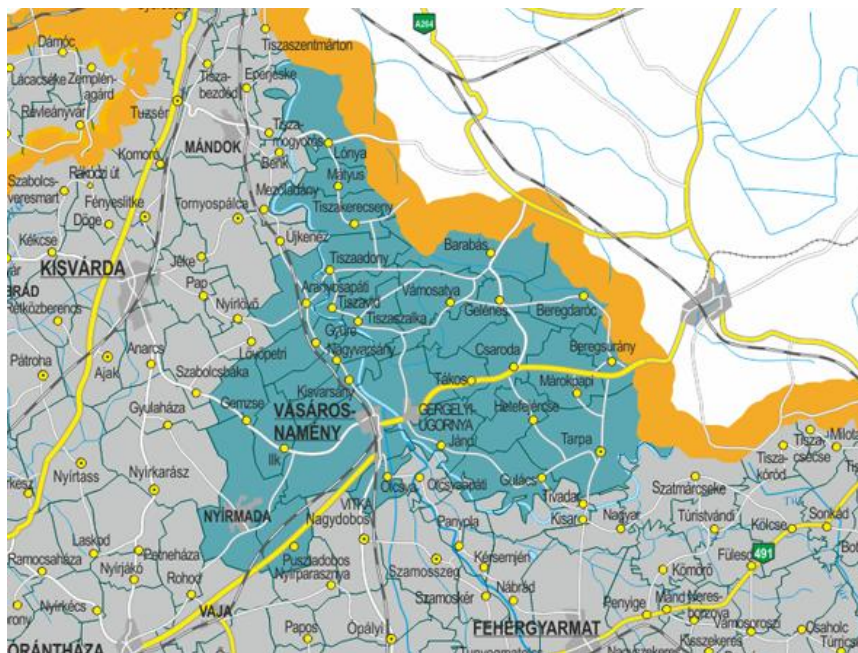
1.1.1. táblázat: Vásárosnamény legfontosabb térségi szintű funkciói

Ágazat	Az érintett funkciókat betöltő intézmények
Igazgatási	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Vásárosnaményi Járási Hivatala
Oktatási	Vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola Babus Jolán Középiskolai Kollégium
Kulturális	Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ Beregi Múzeum
Egészségügyi	Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Vásárosnaményi telephelye
Kereskedelmi	Szaküzletek, pénzügyi szolgáltatások
Turisztikai	Szilva Termál- és Wellnessfürdő Atlantika Vízi Vidámpark

Ágazat	Az érintett funkciókat betöltő intézmények
	Tiszai szabad strand és üdülőterület Tourinform Iroda

A járási (fővárosi kerületi) hivatalokról szóló 218/2012. (VIII.13.) Kormányrendelet 1. melléklete alapján Vásárosnamény 2013. január 1-től az azonos nevű járás központja, amely Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egyik viszonylag nagy kiterjedésű, közepes lakónépességű és alacsony népsűrűségű statisztikai körzete (területe 618 km², népessége 36 510 fő, népsűrűsége 59,1 fő/km²). A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Kormányrendelet a komplex fejlettségi mutató alapján a komplex programmal fejlesztendő 36 járás közé sorolta (az ország 197 járása közül a 19. legrosszabb helyzetben lévő járás). A Vásárosnaményi járást 2 város és 26 község alkotja (Melléklet M1. táblázat) – alapvetően ezek a települések tekinthetők Vásárosnamény vonzáskörzetének. Éveken át jól működött a 2004-ben alakult Beregi Kistérségi Többcélú Önkormányzati Társulás, amely jelentősége azonban a jogszabályi változások miatt csökkent. A járás és a kistérség területe nem egyezik meg teljesen egymással: a járásba Nyírmada és Pusztadobos is belekerült (korábban a Baktalórántházai kistérségbe tartoztak), míg Tivadar a Vásárosnaményi kistérségből átkerült a Fehérgyarmati járásba.

1.1.1. térkép: A Vásárosnaményi járás

Forrás: <http://www.jaras.info.hu/>

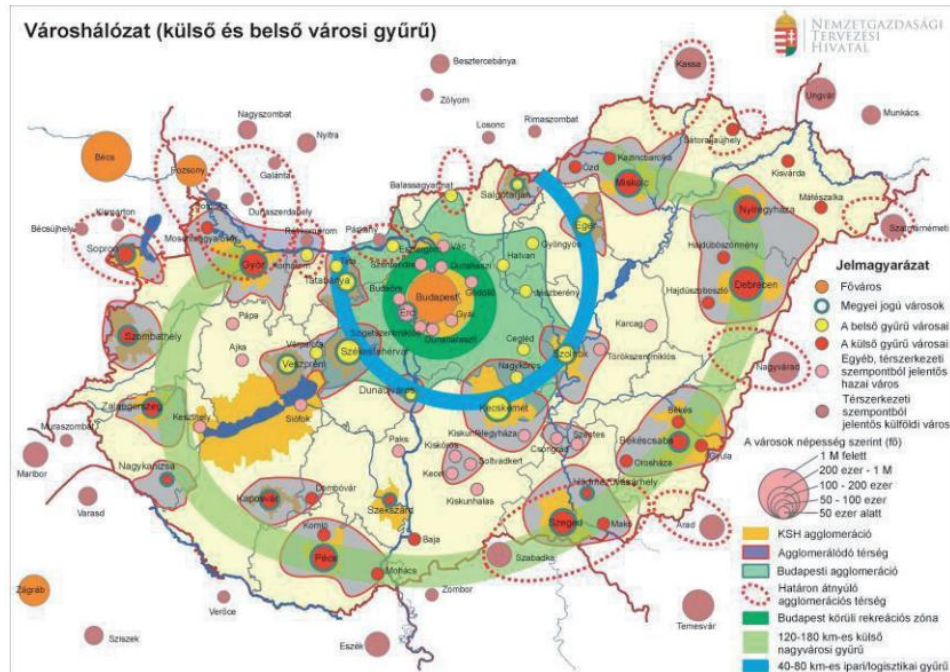
1.2 Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióhoz (OFTK)

Vásárosnamény Szabolcs-Szatmár-Bereg megyén belül térszerkezeti szempontból nem kapcsolódik az OFTK-ban meghatározott térszerkezeti szempontból jelentős térséghez, vagy településhez.

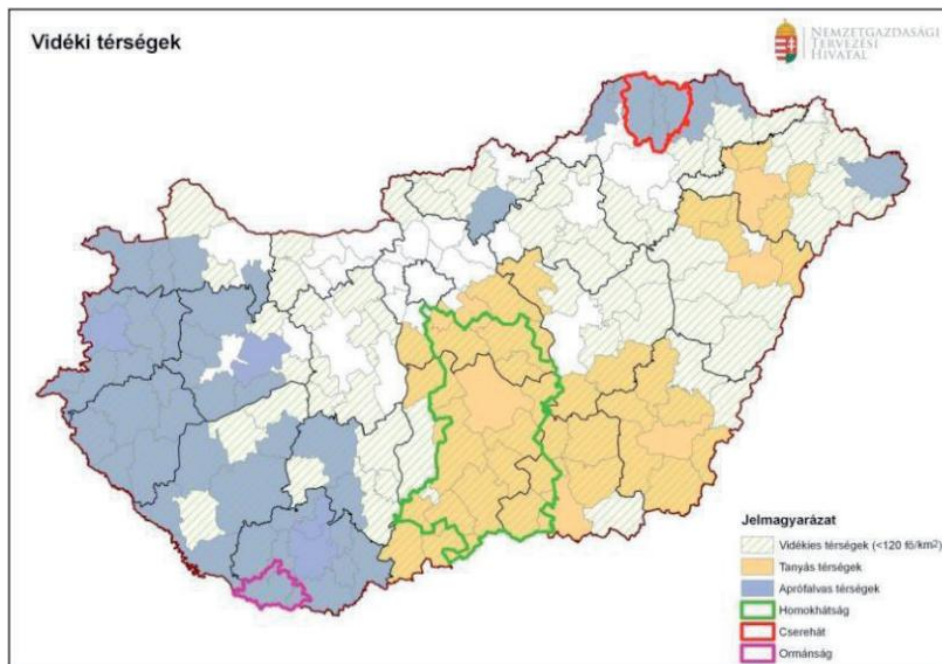
2.2.1. térkép: Magyarország városhálózata

Forrás: OFTK, 2014

Vásárosnamény térsége az OFTK meghatározásában vidékies térségnek minősül, ahol a népsűrűség kisebb mint 120fő/ km².

3.2.2. térkép: Vidéki térségek lehatárolása

Forrás: OFTK

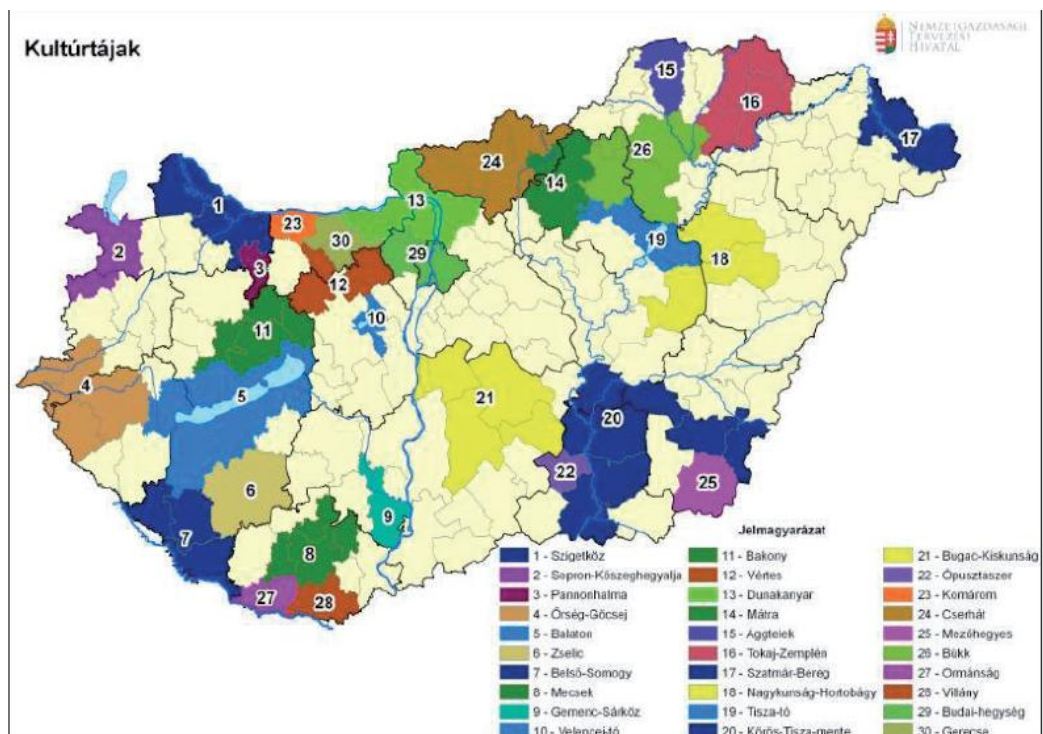
A település a Tisza völgy felső szakaszán helyezkedik el, amely az OFTK szerinti meghatározásban víz- és az agrárgazdálkodás komplex hazai nagytérség. A Tisza-völgy szélsőséges csapadékviszonyai és tágabb térségének életét is meghatározó vízgazdálkodási

lehetőségei miatt igényel önálló, térségileg integrált környezetgazdálkodási és -védelmi szempontokra épülő fejlesztéspolitikát. A nemzetközi együttműködés szükségessége csak fokozza a térség tudatos tervezésének magvalósítását. A Tisza menti térségek együttműködését a folyó és a felszíni vizek mennyiségi-minőségi megőrzésére, a tájgazdálkodásra és a fenntartható ár- és belvízvédelemre kell építeni. Mindez szorosan kapcsolódik a Vásárhelyi Terv Továbbfejlesztésének (VTT) komplex programjához. A Tisza-térség problémája és hasznosítása azonban nem kizárólagosan helyi vízügyi jellegű, szorosan összefügg a hazai és felvízi területek víz- és területhasználatával, ezért a fejlesztéseket komplexen, térségi összefüggésrendszerben szükséges meghatározni, fokozottan építve a nemzetközi kapcsolódásokra.

Az OFTK kultúrtáj lehatárolása alapján a település a Szatmár-Bereg kultúrtáj része, különleges táji értékekkel, rekreációs funkciókkal bíró övezetként van megjelölve.

4.2.3. térkép: Kultúrtájak lehatárolása

Forrás: OFTK

Elmaradottság tekintetében szintén az OFTK szerinti lehatárolás alapján Vásárosnamény település térsége elmaradott térségként került besorolásra.

Az országos területrendezési dokumentum által érintett főbb megállapítások:

- védendő természeti érték
- romák által magas arányban lakott térségek,
- védett természeti területek és ökológiai hálózat terület
- a térségben az erdősültség 35-50% közötti, amely igen magas országos tekintetben
- klímaváltozás által leginkább érintett övezetek
- árvíz szempontjából legsérülékenyebb térség

- aszály és hőhullámok szempontjából legérzékenyebb térség
- kulturális örökség szempontjából kiemelt jelentőségű térség
- turisztikai térszerkezet: üdülőkörzet, országos kerékpárhálózat

Vásárosnamény megjelenése az OFTK térképi mellékleteiben:

- 3/7. sz. térképi melléklet: országos vízminőség-védelmi területi övezet
- 3/5 sz. térképi melléklet: tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete a Tisza folyásirány szerinti jobb oldala
- 3/4. sz. térképi melléklet kiváló termőhelyei adottságú erdőterületek
- 3/1. sz. melléklet: országos ökológiai hálózat övezete

1.2.2 Kapcsolódás a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Konceptiójához és Programjához

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területfejlesztési Konceptiója által megfogalmazott fejlesztési irányait megvizsgálva az alábbiakban emeljük ki a Vásárosnamény városfejlesztési programja szempontjából fontos megállapításokat, kapcsolódási pontokat.

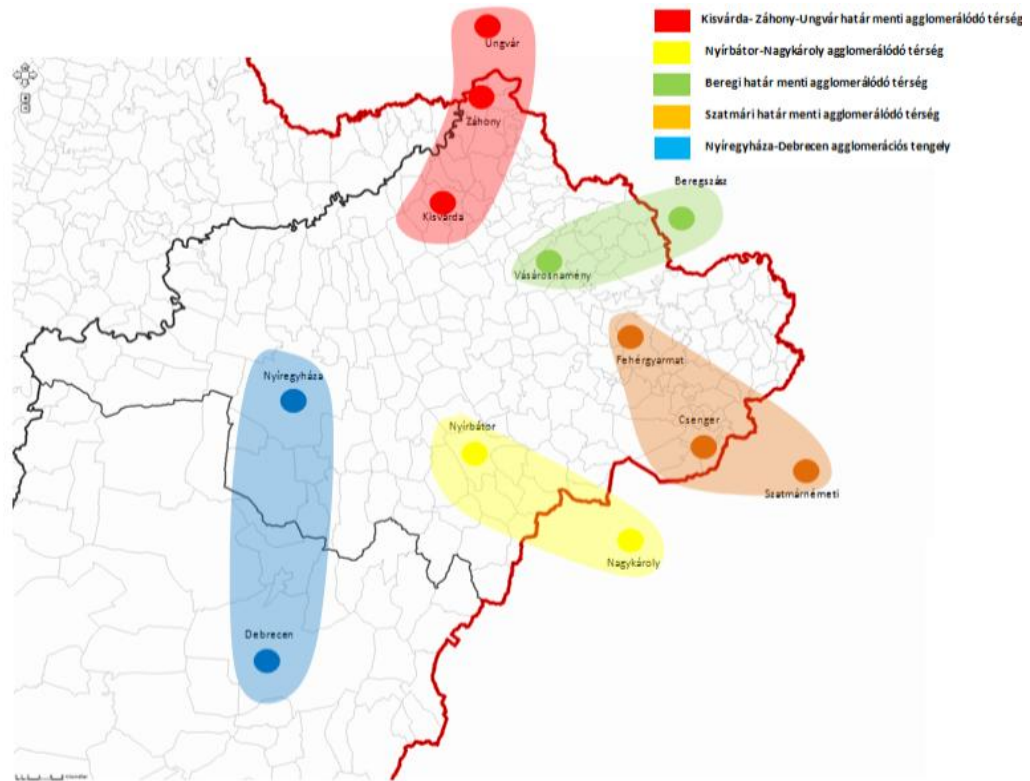
- A vonzó megye – Vonzó természeti, társadalmi, kulturális és gazdasági környezet megteremtése,
- Zöld megye – Zöldgazdaság, klímabarát energiagazdálkodás, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás stratégiai cél,
- Dinamizálódó decentrumok és szolgáltató járásközpontok – A megyei gazdasági decentrumok és járásközpontok funkcióbővítése és összehangolt fejlesztése.
- Élhető vidék és felzárkózó külső perifériák – A megye külső perifériáinak komplex felzárkóztatása és a vidéki térségek integrált fejlesztése

A megyei területfejlesztési koncepció megállapításai szerint a decentrumok mellett kiemelt jelentőségűek Szabolcs-Szatmár-Bereg megye járási központjai, amelyek fontos szerepet játszanak a városi javak és szolgáltatások koncentrációjában, illetve a vidéki térségek városi funkciókkal történő ellátásában. A megye fejlesztési stratégiájában a járásközpontok fejlesztésének orientációja elsősorban a minőségi szolgáltatások fejlesztése és ezzel cél egy minőségi szolgáltatásokat nyújtó járáshálózat alapjainak megteremtése. Külön figyelmet kell fordítani azokra a térségekre, ahol gyengék a decentrumok (pl. Nyíri Mezőség, Szatmár-Beregi térség), ezeken a területeken a városoknak a gazdaságfejlesztő szerepét szintén erősíteni kell (Tiszavasvári, Fehérgyarmat, Vásárosnamény).

A megyei koncepcióban azonosított növekedési tengelyek, az észak-déli és a kelet-nyugati tengely, mint egy olló zárja körül Vásárosnaményt, vagyis a növekedési tengelyek tekintetében belső perifériaként azonosítható. Kedvező azonban, hogy Vásárosnamény Beregszászsal együtt az ún. Beregi határon átnyúló agglomerációs tengely központja. Ezzel ellensúlyozható a megye elmaradottságának egyik oka: a természetes központok határon túlra kerülése, és ezzel együtt olyan városhiányos térségek kialakulása, ahol a megyeszékhely gazdaságfejlesztő hatásai már kevésbé érvényesülnek.

1.2.4. térkép: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye agglomerálódó térségei

Forrás: Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területfejlesztési Konceptió, 2014

A dokumentum a Szatmár-Beregi kultúrtáját, a megye turizmusának kiemelkedő desztinációjaként definiálja. Ezen belül egy Vásárosnamény-Csaroda-Tarpa-Tivadar-Szatmárcseke tengely körvonalazódik, amely kiemelkedik több mutatóját tekintve. Kiemelt történeti, kulturális és természeti értéket alapot nyújtanak egy vonzó turisztikai térség kialakításához.

A megyei koncepció 10 prioritást fogalmazott meg a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan, az alábbiakban kiemeljük azokat, amelyek Vásárosnamény fejlesztése szempontjából relevánsak:

1. **A megyei élelmiszergazdaság piacorientált megerősítése,**
2. **Hatékony környezetgazdálkodás és klímaváltozáshoz való alkalmazkodás megteremtése,**
3. Komplex megyei menedzsment és marketing tevékenység megvalósítása,
4. **A megye gazdasági fejlődését elősegítő oktatási és innovációs rendszer kialakítása,**
5. A megyeszékhely komplex, integrált fejlesztése,
6. A megye versenyképes decentrumainak fejlesztése,
7. **A megye járásközpontjainak és kisvárosainak funkcióbővítő fejlesztése,**
8. **Élhető vidéki térségek megteremtése,**
9. **A külső perifériák felzárkóztatása,**
10. **A leszakadó rétegek – ezen belül a romák – felzárkóztatása.**

1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

1.2.3.1 Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei szakképzési koncepció

2013-ban készült el Szabolcs-Szatmár-Bereg megye szakképzési koncepciója azzal a céllal, hogy olyan szakképzés fejlesztési célokat és elveket határozzon meg, amelyek alkalmasak a munkaerőpiac igényeinek megfelelő szakmaszerkezet és képzési rendszer kialakítására. A szakképzési koncepcióban megfogalmazott stratégiai és speciális célok a következők:

1. A szakképzés eredményességének növelése
2. A szakképzési intézményrendszer rugalmasságának növelése
3. Finanszírozhatóság biztosítása
4. A gazdasági kamarák, érdekképviseltek részvétele a szakképzési feladatok megvalósításában
5. Az esélyegyenlőség biztosítása

A koncepció megfogalmazza, hogy a megye hagyományaira, sajátosságaira, lehetőségeire alapozva szükséges a képzések átalakítása, többek között a mezőgazdasági és élelmiszeripari szakképesítések tekintetében, valamint a hiányszakmákra fókuszálás új képzések kialakításával.

Tekintettel arra, hogy a Vásárosnaményban működő középiskolák széleskörű szakképzési lehetőségeket biztosítanak, működésük során figyelembe kell venni a megyei szakképzési koncepcióban megfogalmazott célokat és a hozzájuk rendelt feladatokat. Mivel az önkormányzat fenntartói funkcióját elvesztette, így leginkább csak koordinációs, ösztönző és közvetítő szerepkört tud betölteni ebben a folyamatban.

1.2.3.2 Magyarország S3 Stratégia Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei háttérdokumentum

A 2014-ben készült dokumentum Szabolcs-Szatmár-Bereg megye intelligens szakosodási lehetőségeit vizsgálja, a kidolgozandó megyei intelligens szakosodási stratégiához adott prioritások háttérdokumentumaként. A helyzetfeltárás és a SWOT analízis eredményeként az alábbi **jövőkép**et fogalmazta meg: „Szabolcs-Szatmár-Bereg megye elindul a növekedés és a felzárkózás útján, építve a térség kedvező belső és geopolitikai adottságaira, a megye innovációs rendszerének és kutatás - fejlesztési tevékenységének dinamizálásával”.

A dokumentumban megfogalmazott **átfogó cél**: A megye innovációs rendszerének erősítésén keresztül a megye tudásbázisának, innovációs tevékenységének növelése, melynek célja a kiemelt stratégiai ágazatok nemzetközi versenyképességének javítása és a társadalmi jólét növelése. A célok elérését segítő **fejlesztési területek** az alábbiak:

F1. A megye innovációs tevékenységének fejlesztése

- F1.1. A megyei kutatás-fejlesztési infrastruktúra fejlesztése, bővítése
- F1.2. Az innovációs tevékenységhez szükséges humán erőforrás fejlesztése
- F1.3. A vállalatok innovációs tevékenységének támogatása
- F1.4. Az innovációt támogató intézményrendszer fejlesztése

F2. Az innovációs szeplok közötti együttműködések ösztönzése

- F2.1. Kutatóhelyek és vállalatok közötti együttműködések erősítése, a technológia transzfer erősítése
- F2.2. Klaszterfejlesztés, innovációs klaszterek létrehozása
- F2.3. Hazai és nemzetközi együttműködések támogatása

Ágazati fejlesztési terület: F3. A zöldség-és gyümölcsstermesztésre épülő élelmiszeripari vertikum innovációs teljesítményének és versenyképességének fejlesztése

- F3.1. Élelmiszeripari innovációs intézmények tevékenységének fejlesztése
- P.3.2. A technológia transzfer segítése az élelmiszeripari innovációk piacosításában
- P.3.3. A megújuló energiák hasznosítása a mezőgazdasági termelésben

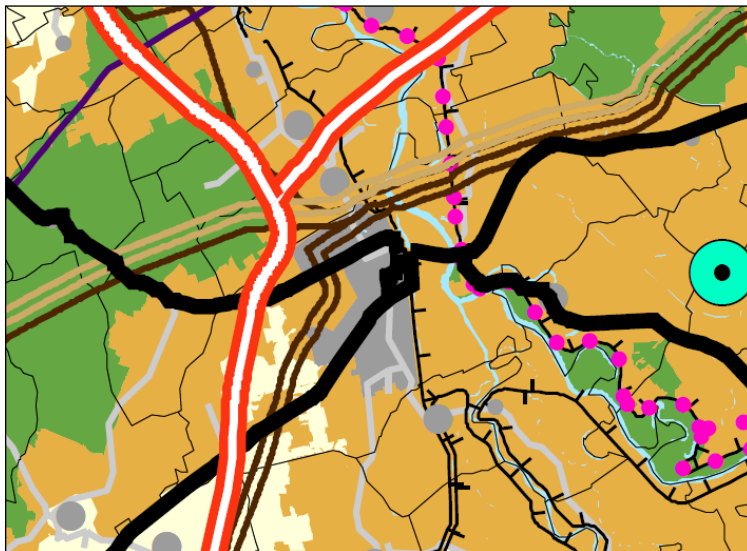
Vásárosnamény város adottságai egyrészt a mezőgazdaság és élelmiszeripar területén illeszkednek a stratégia céljaihoz.

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény települést érintő elhatározásait Vásárosnaményra vonatkozóan az alábbi térkép mutatja:

1.3.1. térkép: Vásárosnamény az Országos Területrendezési Tervben

Forrás: OTRT

A települést érintő országos jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatok és elemek:

	Gyorsforgalmi út (M3, M34)
	Főút
	Országos kerékpárút törzshálózat
	Keleti termékvezeték
	Beregi szükségértározó
	Földgázszállító vezeték
	Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal

Országos terület felhasználási kategóriák közül a települést az alábbiak érintik: területfelhasználású térség, mezőgazdasági térség, vízgazdálkodási térség, erdőgazdálkodási térség, települési térség.

1.3.1. táblázat: Országos Övezeti érintettség vizsgálata Vásárosnaményban

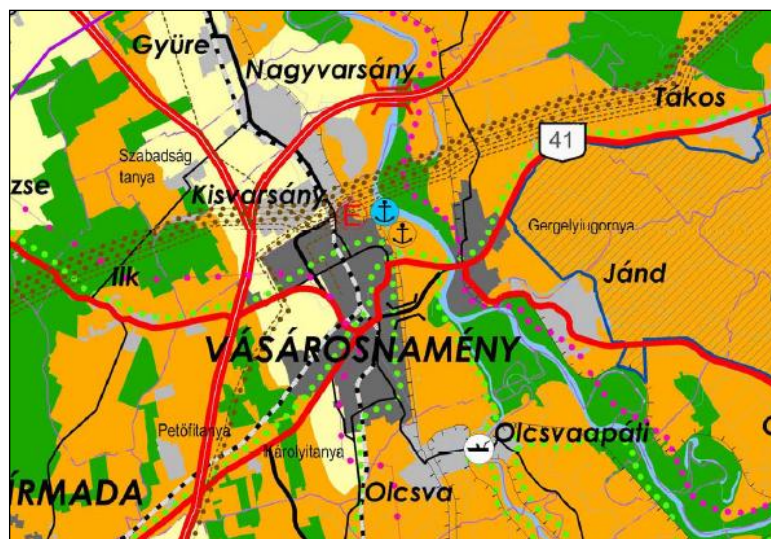
Ssz.	Övezetek megnevezése	Település érintettsége
1.	Országos ökológiai hálózat övezete	Érinti
2.	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete:	Nem érinti
3.	Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete:	Érinti
4.	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete:	Érinti
5.	Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete:	Nem érinti
6.	Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete:	Nem érinti
7.	Országos vízminőség-védelmi terület övezete:	Érinti
8.	Nagyvízi meder területének övezete, Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezete:	Érinti
9.	Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete:	Nem érinti

Forrás: OTRT

1.3.2 Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési Terve

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területrendezési Terv települést érintő elhatározásai:

1.3.2. térkép: Vásárosnamény a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési Tervében

Forrás: SZSZBMTT

A települést érintő műszaki infrastruktúra hálózatok és elemek a következők.

	Gyorsforgalmi út		Országos kerékpárút törzshálózat eleme
	Főút		Térségi kerékpárút-hálózat eleme
	Térségi mellékút		Térségi mellékúton és vasúti mellékvonalon
	Vasúti mellékvonal		lávahíd
	Átvitelt befolyásoló 120 kV-os elosztó hálózat		A VTT I. ütemében megvalósuló árvízi tározó
	Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállító-vezeték		Elsőrendű árvízvédelmi fővonal
	Térségi szénhidrogén szállítóvezeték		Térségi közforgalmú kikötő
			Személyforgalmi kikötő

1.3.2. táblázat: A Sz.-Sz.-B. M. Közgylésének Sz.-Sz.-B. M. Területrendezési Terve elfogadásáról szóló 19/2011. (XII. 1.) önkormányzati rendelet szerinti országos és megyei övezetek általi érintettség

Ssz.	Övezetek megnevezése	Övezeti érintettség
1.	Térségi Szerkezeti Terv szerinti erdőgazdálkodási térség	Érinti
2.	Térségi Szerkezeti Terv szerinti mezőgazdasági térség	Érinti
3.	Térségi Szerkezeti Terv szerinti vegyes területfelhasználású térség	Érinti
4.	Térségi Szerkezeti Terv szerinti települési térség	Érinti
5.	Térségi Szerkezeti Terv szerinti vízgazdálkodási térség	Érinti
6.	Térségi Szerkezeti Terv szerinti építmények által igénybevett térség	Érinti
7.	Országos ökológiai hálózat – magterület övezete	Érinti
8.	Országos ökológiai hálózat – puffer-terület	Érinti
9.	Országos ökológiai hálózat – ökológiai folyosó	Érinti
10.	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete	Érinti
11.	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete	Érinti
12.	Erdőtelepítésre alkalmas terület	Érinti
13.	Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete	Érinti
14.	Országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete	Nem érinti
15.	Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete	Érinti
16.	Kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület	Érinti
17.	Történeti települési terület övezete	Érinti
18.	Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete	Érinti
19.	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete	Nem érinti
20.	Együtt tervezhető térségek övezete	Nem érinti
21.	Rendszeresen belvízjárta terület övezete	Érinti
22.	Nagyvízi meder övezete	Érinti
23.	Földtani veszélyforrás területe által érintett települések övezete	Nem érinti
24.	Vízéróziónak kitett terület által érintett települések övezete	Érinti
25.	Széléróziónak kitett terület által érintett települések övezete	Nem érinti
26.	Honvédelmi terület övezete	Nem érinti

Forrás: SZSZBMTT

1.3.3. táblázat: A Sz.-Sz.-B. M. Területrendezési Tervéhez kapcsolódó ajánlásokról szóló 147/2011. (XI. 30.) önkormányzati határozat szerinti települések sajátos megyei térségek általi érintettsége

Ssz.	Sajátos megyei térség	Település érintettsége
1.	Gazdaságfejlesztés térségei és térségi jelentőségű központjai	Érinti
2.	Turizmusfejlesztés térségei és térségi jelentőségű központjai	Érinti
3.	Érzékeny települési térségek	Érinti
4.	NATURA 2000 természetmegőrzési területek	Érinti
5.	NATURA 2000 madárvédelmi területek	Érinti
6.	Magas természeti értékű területek	Érinti
7.	Komplex tájgazdálkodás térségei	Nem érinti
8.	Nitrátérzékeny területek	Érinti
9.	Térségi jelentőségű szántóföldi árutermelő mezőgazdaság területe	Nem érinti
10.	Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter által érintett település	Érinti
11.	Szélérőmű telepítés szempontjából vizsgálat alá vonható terület	Érinti

Forrás: SZSZBMTT

1.4 A szomszédos települések hatályos szerkezeti terveinek- Vásárosnamény település fejlesztését befolyásoló megállapításai

1.4.1. táblázat: Szomszédos települések szerkezeti terveinek települést érintő elhatározásainak vizsgálata Vásárosnaményban

Település neve	Települést érintő elhatározások
Kisvarsány	<ul style="list-style-type: none"> A termál- és gyógyvíz turisztikailag jól hasznosítható Vásárosnamény-Kisvarsány településeken már meglévő kerékpárutak összekapcsolása Szennyvíztisztító telep rekonstrukciója
Jánd	<ul style="list-style-type: none"> Közművesítettség (szennyvíz) javítása Jánd-Gergelyiugornya üdülőterületének rehabilitációja (különösen a „Halvány” vízpótlása)

Forrás: Települési adatszolgáltatás

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések

1.5.1 A hatályos településfejlesztési koncepció és Integrált Városfejlesztési Stratégia megállapításai

Vásárosnamény város IVS-e 2008-ban készült, célrendszere az alábbiakban foglalható össze.

A város egészére vonatkozó hosszú távú átfogó cél: A tervezés alapkonceptiója, hogy csak jól működő gazdasági funkciókkal lehet megalapozni a társadalmi célok eléréséhez szükséges lakossági bizalmat. A gazdaságélénkítésnek viszont feltétele a lakosság megelégedett bizalmának elnyerése, a település fejlődésébe vetett hit megszerzése.

1.5.1. táblázat: Szomszédos települések szerkezeti terveinek települést érintő elhatározásainak vizsgálata Vásárosnaményban

Cél típusa	Megfogalmazott cél
Stratégiai célok	<ul style="list-style-type: none"> A gazdaság versenyképességének erősítése Európai színvonalú turisztikai termékek és fogadófeltételek megteremtése Fejlett infrastruktúra létrehozása Szolgáltatásokhoz, intézményekhez való hozzáférés javítása Vonzó kisvárosi miliő megteremtése Komfortot és rekreációt biztosító lakókörnyezet kialakítása
Konkrét gazdasági-társadalmi célkitűzés	<ul style="list-style-type: none"> A munkanélküli ráta 40-50%-os csökkentése Az elvándorlási egyenleg negatív tartományának felszámolása A vállalkozások számának 10%-os növekedése A fejlesztésekből származó önkormányzati bevételek növekedése
Vásárosnamény városrész céljai	<ul style="list-style-type: none"> Közsféra funkciók modernizálása. Közlekedési viszonyok rendezése, parkolási helyzet javítása. Közterületi rendszerek felújítása (zöldfelületek, járdák, térburkolatok, térfiyelő rendszer, stb.) Modern városkép kialakítása. Turisztikai-Szolgáltató centrum megteremtése.
Gergelyiugornya városrész céljai	<ul style="list-style-type: none"> Utcanyitás, közművesítés Üdülőterületi utak felújítása, parkolási helyzet javítása Szabad strand szolgáltatás-fejlesztése Kiskereskedelmi és szolgáltató vállalkozások létrejöttének segítése

Cél típusa	Megfogalmazott cél
Vitka városrész céljai	<ul style="list-style-type: none">Közlekedési csomópont kialakításaUtcanyitás, közművesítésKereskedelmi–Gazdasági terület létrehozása

A korábbi IVS – a módszertani előírások miatt – csak az akcióterületi fejlesztési elképzeléseket mutatta be, nem adott teljes körű listát az összes tervezett beavatkozásról. Az IVS 5 potenciális akcióterületet azonosított, amelyek közül Vásárosnamény centrum akcióterület fejlesztése történt meg. Az önkormányzat ezen kívül is több projektet valósított meg önállóan vagy kistérségi összefogásban (lásd a Melléklet M4. és M5. táblázataiban), amelyek közvetett célja minden esetben az életminőség javítása volt – ez tekinthető az IVS elsődleges célkitűzésének is.

Több nagyobb volumenű – elsősorban magán forrásból finanszírozandó – fejlesztés elmaradt (pl. négycsillagos szálloda, erőmű), amely nagymértékben javított volna Vásárosnamény gazdasági versenyképességén és társadalmi mutatóin. Mindezek miatt és a megvalósított fejlesztések ellenére a legtöbb területen számos kihívással kell még szembenéznie a városnak, így az IVS sok megállapítása ma is helytálló – ezekre építeni lehet a jelen megalapozó vizsgálatban, valamint a településfejlesztési koncepcióban és az ITS-ben is.

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A településrendezési szerződések (továbbiakban: szerződés) jogi háttérét az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény adja. Ennek értelmében a szerződés a településrendezési feladatok megvalósulását biztosító sajátos jogintézmény. A 30/A. § értelmében a települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval. Utóbbi átvállalhat olyan beruházási elemeket, amelyek kivitelezése egyébként az önkormányzatot terhelné. Ellentételezésként az önkormányzat a szükséges településrendezési módosításokat végrehajtja.

Vásárosnamény Város Önkormányzata egyelőre nem alkalmazta a településrendezési szerződés eszközét, de településfejlesztési céljainak megvalósítása során mérlegeli ennek lehetőségét.

1.6 Településrendezési Tervi előzmények

1.6.1 Hatályban lévő településrendezési eszközök

Vásárosnamény Város településrendezési terve:

- Településszerkezeti Terv leírása egységes szerkezetben a módosításokkal – Elfogadva a 150/2010. (X.14.) Kt. számú határozattal,
- Szabályozási Terv és Helyi Építési Szabályzat a módosításokkal egységes szerkezetben – Jóváhagyva a 19/2007. (VIII.24.) ÖK. rendelettel, módosítva a 14/2010. (X.21.) ÖK. rendelettel.

2005 júniusában Vásárosnamény város képviselő-testülete határozattal hagyta jóvá a településfejlesztési koncepciót, amelyben az északi iparterületre egy részletes szabályozási terv elkészítéséről is döntött. A Vásárosnamény Város Képviselő-Testületének a helyi népszavazás elrendeléséről a településszerkezeti tervnek a város északi részén kijelölni tervezett iparterülete kérdéséről szóló 95/2005. (IX.15.) Kt. számú határozata alapján helyi népszavazást írtak ki, amely érvénytelen volt ugyan, de a résztvevők mintegy 70%-a az iparterület kijelölését támogatta. A népszavazás után a Képviselő-testület határozatban támogatta az északi iparterületen belül a

szennyvízteleptől délre egyéb iparterület kijelölését. A településszerkezeti terv ezt a döntést tartalmazza.

A területhasználatban bekövetkezett változások az Országos Területrendezési Terv előírásainak és a település adottságainak figyelembe vételével kerültek kijelölésre.

A településrendezési eszközök és fejlesztési dokumentumok összhangban vannak egymással, a www.vasarosnameny.hu honlapon, az Önkormányzat / Helyi rendeletek menüpont alatt elérhetők.

Jelenleg folyamatban van Vásárosnamény Város Településrendezési Tervének és a kapcsolódó Helyi Építési Szabályzatnak a módosítása a jogszabályi előírásoknak megfelelően. A módosítás során a tervezett összekötő utak nyomvonala kijelölésre kerül.

A beépítésre szánt és a nem beépítésre szánt területek listáját az 1.14.1.2 fejezet tartalmazza.

1.6.2 Hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemei

1.6.2.1 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 10. §. szerint: „(1) A településszerkezeti terv meghatározza a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területrészek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését, az országos és térségi érdek, a szomszédos vagy a más módon érdekelt többi település alapvető jogainak és rendezési terveinek figyelembevételével a környezet állapotának javítása vagy legalább szinten tartása mellett.” Ennek megfelelően készült a város településszerkezeti terve, amely az alábbi követelményeket és általános alapelveket rögzíti.

A lakóterületek alakításának alapelvei:

- Meglévő laza és nagy mélységű telkek megosztásával új utak, utcák nyitása, ezáltal új építési telkek kialakítása.
- Belterület szélén lévő területek bevonása lakóterületbe, törekvés a Vásárosnamény városrész, illetve Vitka városrész összekapcsolására.

A gazdasági területek alakításának alapelvei:

- A gazdasági területek városszélén való elhelyezése, így a városközponti teherforgalom, zaj és egyéb kellemetlen hatások kiszorítása.
- Városközponti gazdasági területek megszüntetése.

Zöldfelület fejlesztés alapelvei, követelményei:

- Kerékpárutak kiépítése a település központ és lakóterület széli sport és rekreációs területek között.
- Felhagyott temetők rendezése.
- Meglévő településközponti, lakóterületi központok rekonstrukciója, újak kialakítása.
- Vízhez kapcsolódó rekreációs területek fejlesztése.
- Korszerű közterületi játszótér kialakítása, új játszóterek elhelyezése közterületen.

1.6.2.2 A településszerkezeti terv megvalósult elemei

- Tervezett lakóterületek – nem valósult meg.
- Tervezett településközponti és vegyes területek – nem valósult meg.
- Tervezett gazdasági területek – a tervezett gazdasági fejlesztések részben megvalósultak.
- Tervezett üdülőterületek – nem valósult meg.
- Tervezett különleges területek – nem valósult meg.
- Közlekedéshálózati fejlesztések – kerékpárút fejlesztése, bővítése megvalósult.
- Zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek – Tamási Áron úton, az önkormányzat épülete mögötti szabadidőpark rehabilitálására, illetve a vitkai és gergelyugornyai városrészekben új játszóterek kialakítására került sor.
- Erdő- és mezőgazdasági területek – nem valósult meg.

1.7 A település társadalma

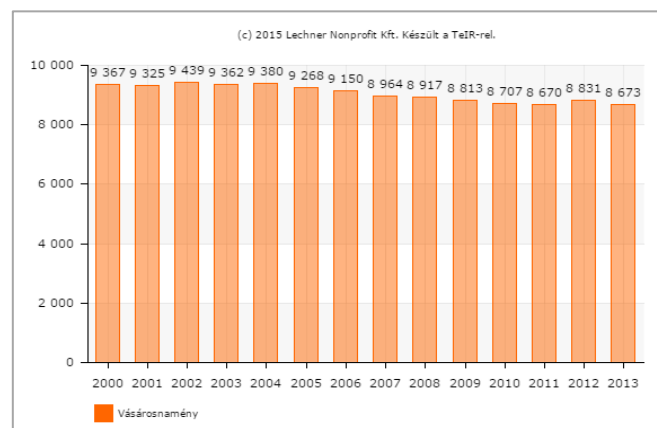
1.7.1 A népesség főbb jellemzői

1.7.1.1 Demográfia

Népességszám
alakulása

Vásárosnamény lakónépességének száma az ezredforduló óta 2002-ben volt a legmagasabb, ekkor az érték elérte a 9439 főt. Azóta jelentős mértékű, közel 800 fős csökkenés következett be: 2013-ban már csak 8673 fő volt (1.7.1. ábra). Ezzel párhuzamosan az állandó népesség száma is csökkent a népszámlálási censusok adatai szerint (1.7.1. táblázat). Ennek oka a negatív irányba mozduló természetes szaporodás (természetes fogyás) és a migráció.

1.7.1. ábra: Lakónépesség száma az év végén (fő)

Forrás: TEIR

1.7.1. táblázat: Vásárosnamény állandó népességének és lakónépességének száma az 1970-2011 időszakban (fő)

	1970	1980	1990	2001	2011
Állandó népesség	7951	8976	9289	9183	8652
Lakónépesség	7737	8654	9098	9075	8471

Forrás: KSH

Népmozgalom

A lakónépesség korcsoportok szerinti megoszlását az 1.7.2. táblázat mutatja. Vásárosnaményban a lakónépességen belül a 0-14 évesek aránya 14,7%, a 15-59 évesek aránya 64,1%, míg a 60 és az attól idősebbek aránya 21,2%. Megállapítható tehát, hogy a város lakónépessége öregedő korstruktúrát mutat, a népesség jelentős részét a munkaképes, aktív korú lakosság képezi, és az időskorúak aránya jelentős mértékben meghaladja a 0-14 évesek arányát. Ezekkel az értékekkel Vásárosnamény adatai a járás településeinek átlagánál, illetve a

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok átlagánál kedvezőtlenebbek, ugyanakkor országos összehasonlításban az átlag körül alakulnak.

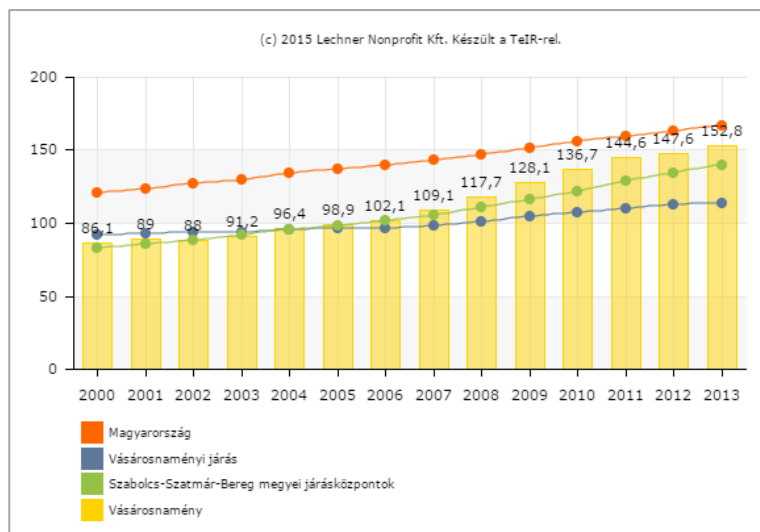
1.7.2. táblázat: A lakónépesség korcsoportok szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult 2011-ben (%)

	14 év alattiak	15-59 évesek	60 év felettiak
Vásárosnamény	14,7	64,1	21,2
Vásárosnaményi járás	18,9	60,1	21,1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok	15,8	64,4	19,9
Magyarország	14,6	62	23,5

Forrás: TEIR

Az öregségi mutató azt fejezi ki, hogy 100 0-14 éves korú gyermekre hány 60 év feletti időszerű ember jut. Ez az érték 2013 évben Magyarországon 166,7, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontokban 139,8, a Vásárosnaményi járásban 113,2 települési viszonylatban pedig 152,8 (1.7.2. ábra) volt. Látható, hogy a mutató Vásárosnamény esetében az országos érték alatt van, meghaladja ugyanakkor a Vásárosnaményi járás településeinek és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok hasonló értékeit. Megállapítható az is hogy az öregségi mutató folyamatosan emelkedett 2000 óta a településen, 2013-ra csaknem a 2000. évi adatok kétszeresére nőtt. Az elmúlt 5 évet vizsgálva valamennyi területi szinten, így a településen is megfigyelhető a gyermekkorúak arányának csökkenése, illetve az időszerűk arányának növekedése.

1.7.2. ábra: Öregségi mutató, (száz 0-14 évesre jutó 60-x éves)

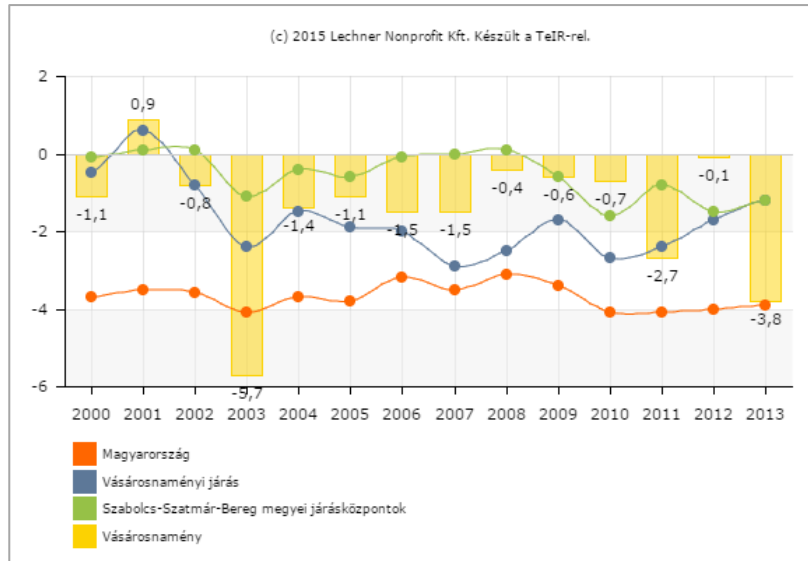

Forrás: TEIR

A természetes szaporodás, fogyás az élveszületések és a halálozások különbözetét fejezi ki ezer lakosra vonatkoztatva. A 2000 óta vizsgált adatok alapján megállapítható, hogy Magyarországot alapvetően a népességfogyás jellemzi (1.7.3. ábra). Ez elmondható a megyei járásközpontokra és a járásra, bár a fogyás mértéke ezeken a szinteken kisebb, ellenben Vásárosnamény az országos átlaghoz közelít, 2013-ban -3,8‰ volt.

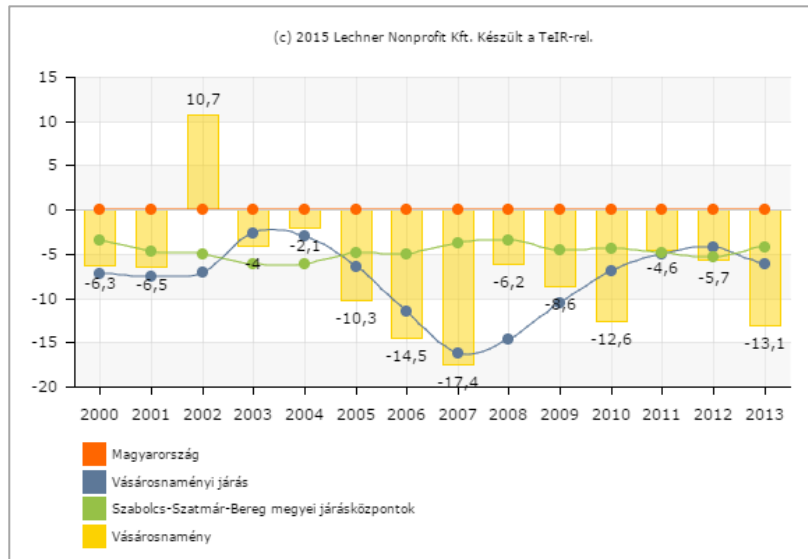
1.7.3. ábra: Természetes szaporodás, fogyás (ezrelék)

Forrás: TEIR

A vándorlási egyenleg, vagyis az odavándorlók és az elvándorlók száma közötti különbség ezer lakosra jutó értéke nagyon kedvezőtlenül alakul. Vásárosnamény az egyik legrosszabb helyzetben van a megyei járásközpontok között, egyes években a -20%-ot is megközelíti a mutató értéke – befolyásolva ezáltal a járási adatokat is..

1.7.4. ábra: Vándorlási egyenleg (állandó, ideiglenes együtt) (ezrelék)

Forrás: TEIR

A fenti adatok részletesen alátámasztják azt az állítást, hogy Vásárosnaményban a természetes fogyás és a negatív vándorlási egyenleg nagymértékű népességfogyást eredményezett, ami közvetett módon kedvezőtlenül hat a város munkaerő-potenciáljára, a népesség gazdasági aktivitására és jövedelmi szintjére is, továbbá befolyásolja a város által biztosítandó szolgáltatások iránti keresletet is.

1.7.1.2 Nemzetiségi összetétel

Hazai nemzetiségek

A KSH 2001-es népszámlálási adatai alapján Vásárosnaményban, legnagyobb számban cigány (romani, beás) nemzetiségű népesség élt (2001-ben a lakónépesség 3,76%-a), de jelen voltak a településen arab, lengyel, német, román, szlovák és ukrán nemzetiségűek is. A 2011-es népszámlálás adatait vizsgálva a magát cigánynak valló etnikai kisebbséghez tartozó népesség aránya 4,8%, ami megfelel a járásközpontok átlagának, a járásban azonban ennél sokkal nagyobb az érték (13,3%), ami indirekt módon jelzi a térség hátrányos helyzetét. A más nemzetiségűek összesített aránya elhanyagolható (1% alatti).

1.7.1.3 Képzettség

A legfeljebb általános iskola 8. osztályt végzettek arányát vizsgálva megállapítható, hogy a település értéke közel azonos az országos értékkel, a járási adat viszont lényegesen rosszabb (1.7.3. táblázat). A legfeljebb 8 általános iskolai végzettséget tekintve 2001-hez képest 10 év alatt jelentős változás egyik területi szinten sem mutatkozott.

Az érettségi nélküli középfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya valamennyi területi szinten visszaesést mutat. Vásárosnamény esetében a korábbi 22,9%-os arány 2011-re 18,6%-ra csökkent. Ezzel szemben az érettségivel rendelkezők aránya nagymértékben nőtt. Az értékek mindkét vizsgált évben meghaladják az országos és a járási átlagot, és nagyjából megfelelnek a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok átlagának. A két népszámlálás közötti időszakban az érettségivel rendelkezők tekintetében pozitív tendencia figyelhető meg.

Az egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a két népszámlálás közötti időszakban jelentősen nőtt, ami fontos tényező a település és az egész térség fejlődése szempontjából, de némi lemaradás még így is kimutatható a megyei járásközpontokhoz képest.

1.7.3. táblázat: A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége (%)

	Legfeljebb általános iskola 8. osztály		Érettségi nélküli középfokú végzettség		Érettségi		Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevél	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Vásárosnamény	23,6	22,9	22,9	18,6	21,8	29,1	8,7	13,7
Járás	30,3	20,5	20,5	18,8	14,3	21,1	4,6	7,5
Megyei járásközpontok	22,5	22,8	22,8	18,3	22	28,4	10,8	17,4
Magyarország	26,3	21,1	21,1	19,5	20,5	27,5	9,8	15,5

Forrás: TEIR

Az aktív korúakon belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők arányát vizsgálva kedvező tendencia figyelhető meg. Valamennyi területi szinten 2001 és 2011 közötti időszakban csökkent azok aránya, akik munkaképes korúak, azonban csak 8 általános iskolát végeztek. A Vásárosnaményi járásban jelentkező csökkenés a legmarkánsabb, ezt követi a települési, végül pedig a megyei járásközponti és az országos értékek csökkenése (1.7.4. táblázat).

1.7.4. táblázat: Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők az aktív korúakon belül (%)

	2001	2011
Vásárosnamény	26	15,9
Járás	41,5	29,5
Megyei járásközpontok	24,2	15
Magyarország	25	14,7

Forrás: TEIR

Össességében megállapítható, hogy a település képzettségi mutatóiban kedvező változás figyelhető meg az elmúlt évek során. A legfeljebb 8 általános iskolai végzettség tekintetében a települési értékek csaknem azonosak Magyarországgal, az érettségivel rendelkezők átlaga a városban meghaladja az országos átlagot, az érettségi nélküli középfokú végzettségűek, illetve az egyetemi, főiskolai végzettség tekintetében pedig kismértékben elmarad attól.

1.7.1.4 Foglalkoztatottság

Foglalkoztatottak száma és aránya

Vásárosnaményban a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül (%) 43,6%-ról (2001) 51,8%-ra (2011) nőtt. A foglalkoztatottak aránya mindkét vizsgált évben meghaladja a Vásárosnaményi járás településeinek átlagát, de kismértékben elmarad a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok átlagától, illetve az országos értéktől.

A 2011. évi népszámlálás adatai alapján a foglalkoztatottak száma összesen 3108 fő, ebből a legtöbben a szolgáltatási jellegű ágazatokban dolgoztak (2219 fő) – számuk tovább nőtt azóta, hogy a rendőrség Közigazgatási Hatósági Szolgálatának egyik helyszíne a városba települt.¹ Az iparban, építőiparban foglalkoztatottak száma is jelentős volt 2011-ben, összesen 757 fő dolgozott az ágazatban. Kevesebb a jelentősége a mezőgazdaságnak és erdőgazdálkodásnak a foglalkoztatásban, 2011-ben mindössze 132 fő dolgozott ezen a területen.

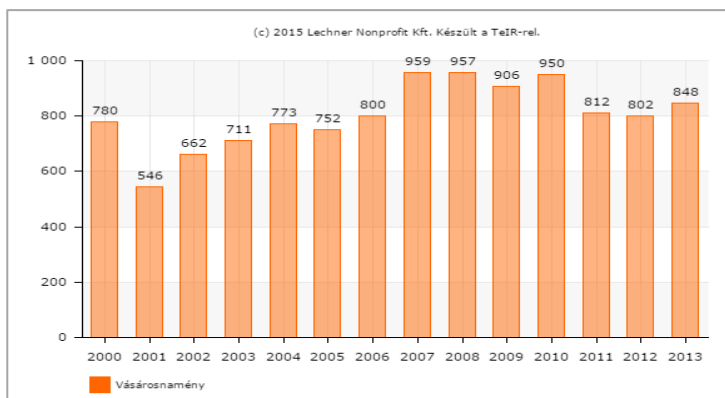
Ingázás

A településen a naponta ingázó (eljáró) foglalkoztatottak aránya a 2001-es 15,6%-os értékhez képest 2011-ben 19,5%-os volt, amely hozzávetőleg fele az országos átlagnak (34,5% 2011-ben), és alacsonyabb, mint a Vásárosnaményi járás átlaga (32,9% 2011-ben), de magasabb, mint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok vonatkozó értéke (17,9% 2011-ben). Érdemes megemlíteni, hogy amíg az ingázók vásárosnaményi, megyei, illetve országos aránya nőtt, addig a Vásárosnaményi járás településeinek jellemző átlagos arány csökkent 2001 és 2011 között (2001: 38,3% és 2011: 32,9%). A Vásárosnaményból ingázók elsődleges célállomása Nyíregyháza és Mátészalka, de ingáznak Beregsurányba és Debrecenbe is, ugyanakkor a járás ingázóinak jelentős része éppen Vásárosnaményban talált munkalehetőséget.

Munkanélküliség

Vásárosnamény szerepel a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet jelentős munkanélküliséggel sújtott településeinek listáján. Azok a települések tartoznak ide, amelyekben a munkanélküliségi ráta meghaladja az országos átlag 1,75-szeresét. A regisztrált munkanélküliek száma a 2000-es évek elejétől fokozatosan emelkedett (1.7.5 ábra), 2013-ban már 848 főt tartottak nyilván. 2007-2010 időszakban kimagaslóak voltak az értékek, 2011-ben a szám csökkent a 2006 körüli szintre.

1.7.5. ábra: Regisztrált munkanélküliek száma (fő)

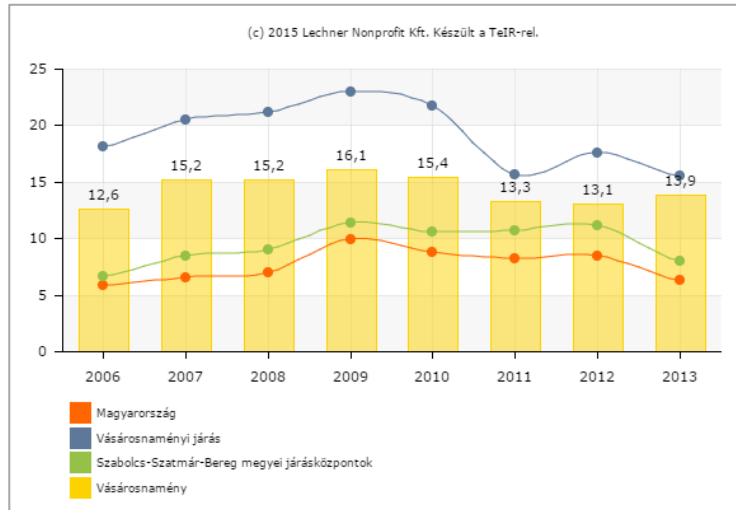
Forrás: TEIR

¹ Az épületet 1,8 milliárd forintból építették fel, és 2014 óta 330 fő számára biztosít munkalehetőséget. A dolgozói állományba a térségben regisztrált munkanélküliek közül 250-260-an kerültek be.

A tendenciák hasonlóak a munkanélküliségi ráta esetében is: a nyilvántartott álláskeresők a munkaképes korú népesség arányában mutató az elmúlt években kismértékű csökkenést, stagnálást mutat (1.7.6. ábra), de az érték még így is kimagasló az ország és megyei járásközpontok átlagához képest.

1.7.6. ábra: Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában (%)

Forrás: TEIR

A 180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek számának az összes munkanélküli számához viszonyított aránya Vásárosnaményban a 2000-es évektől kezdetben csökkent, majd folyamatos növekedésnek indult 2007-ig (63,1%). Ezt követően lassú csökkenés-stagnálás mutatható ki, részben a közfoglalkoztatási programoknak, részben a válság után beinduló gazdasági fellendülésnek köszönhetően, de 2012-ben megint kedvezőtlenül alakultak az adatok. Hasonlóak a tendenciák a 360 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek esetében is (1.7.7. ábra).

1.7.7. ábra: 180, illetve 360 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában) (%)

Forrás: TEIR

A legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek számának az összes munkanélküli számához viszonyított aránya a 2000-es évek elejétől évről évre kismértékben ingadozik (371% és 41% körüli sávban mozog), és bár kicsivel magasabb, mint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok vonatkozó értéke, de némileg alacsonyabb, mint a kiegyensúlyozottabb országos mutató, és a Vásárosnaményi járás értéke.

A 25 év alatti regisztrált munkanélküliek számának az összes munkanélküli számához viszonyított aránya 2001-től (20,5%) 2005-ig (27,5%) növekedett, ettől az évtől kezdődően azonban csökkenő tendenciát mutatott, 2013-ban már csak 18,3% volt Vásárosnaményban. A mutató változása a vizsgált években valamennyi elemzett területi egység esetében hasonlóan alakult. A 45 év feletti regisztrált munkanélküliek számának az összes munkanélküli számához viszonyított aránya 2001-től (17,2%) 2011-ig (33,5%) folyamatosan, csaknem kétszeresére növekedett, majd 2012-től csökkenés látszik a mutató alakulásában, de 2013-ban még mindig 29,1% volt. Az érték nagyságrendileg megegyezik a Vásárosnaményi járás, a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok adataival, alacsonyabb azonban az országos értékeknél.

Az alacsony presztizsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak megoszlása az aktív korúak arányában Vásárosnaményban a 2007-2012 időszakban folyamatosan, 19,9%-ról 29,7%-ra növekedett, ami kedvezőtlen tendencia.

A gazdaságilag nem aktív népesség lakónépességhez viszonyított aránya települési szinten 2011-ben 57,3% volt, valamelyest csökkent a 2001-es értékhez (62,7%) képest, és hozzávetőlegesen összhangban van a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok (54,6%), illetve az országos adatokkal (54,6%).

1.7.1.5 Jövedelmi viszonyok

Jövedelem

A száz lakosra jutó adófizetők száma a 2000-2012 közötti időszakban kismértékben növekedett (2000-ben 36,1 fő, 2012-ben 43,8 fő volt). A 2012-es érték csaknem megegyezik az országos adattal kismértékben meg is haladja azt (43,5 fő), magasabb a járási értékénél (38,6 fő), de alacsonyabb a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok értékénél (45,4 fő).

2012-ben az egy lakosra jutó nettó éves belföldi jövedelem Vásárosnaményban (591 eFt) jelentősen meghaladta a Vásárosnaményi járásban jellemző összeget (420 eFt), de elmarad a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok vonatkozó értékétől (652 eFt) és az országos értéktől (680 eFt). Az egy adófizetőre jutó nettó éves jövedelem ennél értelemszerűen lényegesen nagyobb (minden területi szinten): Vásárosnaményban 1 340 eFt.

A jövedelmi viszonyokra a foglalkoztatott nélküli háztartások arányából is következtetni lehet. Ez az érték a településen a 2001. évi népszámlálás adataihoz (41,5%) képest 2011-re (38,6%) az országos tendenciáknak megfelelően csökkent ugyan, de nem éri el a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok 2011-es átlagát (36,2%).

Segélyezés

A viszonylag kedvezőtlen jövedelmi viszonyokat tükrözik a segélyezési adatok is: például a rendszeres szociális segélyben részesítettek ezer lakosra jutó száma Vásárosnaményban 5,6, a megye városaiban 3,5, míg a megye teljes területén 5. A segélyezési adatokat a Melléklet M2. táblázata tartalmaz.

1.7.1.6 Életminőség

Vásárosnaményban az alacsony komfort fokozatú, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2001-2011 között jelentősen csökkent (2001-ben 16,3%, 2011-ben már csupán 7,8% volt). Ezek meghaladják a megyei értékeket, de alacsonyabbak az országos és a járási átlagnál. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül ugyancsak csökkenő tendenciát mutat minden területi szinten. 2001-ben ez az érték Vásárosnamény esetében 8,9%, 2011-ben már csak 6,8% volt. Az összkomfortos lakások száma ugyanakkor pozitív változásokat mutat, 2001-ben 846 db volt, és 2011-re jelentősen növekedett, ebben az évben már 1255 db volt.

Egészségi állapot

A társadalom életminőségének egyik indikátora a népesség egészségi állapota, aminek alakulását számos tényező befolyásolja – ezek között megemlíthetők az egyén biológiai (pl.

Személygépkocsi-
állomány

életkor, nem, betegségekre való hajlam) és pszichés (pl. öröklött tulajdonságok, intelligencia) tulajdonságai éppúgy, mint a külső tényezők különböző szegmensei (jövedelmi szint, egészségügyi ellátórendszer fejlettsége). Ezen tényezők figyelembevételével Vásárosnaményban is az ország egészére jellemző állapot figyelhető meg. A születések száma alacsony és csökkenő tendenciát mutat, a lakosság halandósága magas, az egészségügyi ellátó rendszer működése és finanszírozása, valamint a betegellátás színvonala problémákkal terhelt, az egészségtudatos magatartás kevésbé elterjedt. Magas a szív- és érrendszeri megbetegedésekben szenvedők száma. A közösségi egészségnevelés a fiatal korúak esetében az óvodai, valamint iskolai nevelés során jelenik meg, a lakosságot prevenció programokkal, szűrőprogramokkal igyekeznek megszólítani. Kedvező azonban a rekreációs lehetőségek elérhetősége. Vásárosnaményban jelentős környezeti terheléssel járó tevékenységet végző vállalkozás nem működik, így a lakosság egészségügyi állapota e szempontból nem fenyegetett.

Az életminőséget, illetve annak anyagi tényezőit áttételesen jellemző mutatók közül viszonyítási alapot jelent a lakosság tulajdonában álló nagy értékű fogyasztási cikkek mennyisége, értéke. Ezek közül az egyik legjellemzőbb mutató az 1000 főre jutó személygépkocsi számának változása: Vásárosnaményban a motorizáció értékei az országos átlaghoz közelítenek (a pontos adatokat az 1.15.2 fejezet tartalmazza).

1.7.2 Térbeli, társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Vásárosnamény területén belül nagy differenciáltság nem mutatható ki az egyes településrészekben élők jövedelmi viszonyaiban, életminőségében, a város társadalmának térbeli rétegződése kevésbé jellemző. Jóllehet a KSH adatai szerint néhány utcában megjelennek szegregációra utaló folyamatok (pl. alacsony társadalmi státuszú csoportok koncentrációja). Ezen területek felzárkóztatására, ahol a lakosság 4,7%-a él, az önkormányzat jelentős figyelmet fordít. A szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területek bemutatását a 3.3 fejezet tartalmazza.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

A települési identitás a helyi lakosság kötődését, viszonyát jelenti a lakóhelyhez, lakókörnyezethez, ami nagymértékben meghatározhatja az egyes településfejlesztési beavatkozások sikerét, éppen ezért megismerése és figyelembe vétele nem nélkülözhető a területi tervezés folyamataiból. A települési identitás egyaránt jelentkezik egyéni és közösségi szinten, ám e két megközelítés átfed, sőt egymásra visszahat. Településfejlesztési szempontból a csoportszintű kötődés a fontosabb: a helyi kapcsolatos szimbolikus jelentést a csoporttagok megosztják egymással. A helykötődés olyan helyek irányában alakul ki közösségi szinten, amelyekben a közösség saját kultúráját megőrizheti és gyakorolhatja.²

1.7.3.1 Történeti és kulturális adottságok

Településtörténet

Vásárosnamény Magyarország északkeleti részén, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, a Tisza, a Szamos és a Kraszna folyók találkozásánál fekszik. Hagyományosan a Bereg fővárosának tartják, a város a beregi térség oktatási, kulturális, egészségügyi, gazdasági, kereskedelmi, idegenforgalmi és közlekedési centruma.

A terület a régészeti leletek tanúsága szerint már az ősidőktől lakott volt. E korból származik a település nevének mondája is. A legenda szerint, amikor a honfoglaló magyarok a Tiszához értek és azon át akartak kelni Zoárd kapitány így biztatta Gergely nevű lovas vitézét: Gergely! Ugorj,

² Kocsisné Salló M. (2011): A helyidentitás fogalmának értelmezési lehetősége és helye az Erőpedagógia projektben. Új pedagógiai szemle 61. évf. 1-5. sz. pp.320-326.

http://epa.oszk.hu/00000/00035/00145/pdf/EPA00035_upsz_2011_01-05_320-326.pdf

no! Amikor az átugratott, azt mondta: No menj! Így lett a Tisza jobb partján Gergelyi és Ugornya a bal partján pedig Namény.

Sajátos fekvése, a Bereg fővárosaként történő illetése kedvező hatású a helyiek települési identitása szempontjából. A város történelme gazdag, nevének első fennmaradt írásos említése 1214-ből való. Vásárosnaményt már az 1333. évi pápai tizedek rovatában lelkészégi helyül említik. A település a XIV. században a Lónyai család birtokában volt, 1418-tól vásártartási joggal rendelkezett, 1494-ben mezővárosként kerül említésre, innen ered nevében a „vásáros” jelző. A Beregi Tiszahát elsőként csatlakozott 1703-ban a szabadságharchoz. A vezérlo fejedelem Naményban adta ki a nemeseket hadba hívó „Naményi Pátens”-t. A város mai formájában három településrész: Vásárosnamény, Vitka és Gergelyiugornya összeolvadásából jött létre, városi rangot 1979-ben kapott.³

Vallás

A települési identitást erősítő tényezők közül a vallás szerepe jelentős lehet. A népesség vallás és felekezet szerinti adatai azt mutatják, hogy Vásárosnaményban – az országos trendekhez hasonlóan – csökkent a vallási közösséghez, felekezethez tartozó népesség száma és népességen belüli aránya (1.7.5. táblázat). Míg 2001-ben még a lakónépesség mintegy 88%-a, addig 2011-ben már csak 68%-a volt a magukat vallási felekezethez tartozónak vallók száma.

1.7.5. táblázat: A lakosság vallási megoszlása

	2001		2011	
	fő	%	fő	%
Vallási felekezethez nem tartozó	379	4,18	553	6,53
Vallási közösség tagja	7947	87,57	5777	68,2
ezen belül:				
református	5463	60,2	3942	46,54
római katolikus	1894	20,87	1283	15,15
görög katolikus	436	4,8	331	3,91
evangélikus	18	0,2	13	0,15
izraelita	7	0,08	n.a.	n.a.
egyéb	129	1,42	208	2,46

Forrás: KSH

Kulturális értékek

A vallási felekezeteknek a település önazonosságát erősítő hatása mellett meg kell említeni az épített környezet kiemelkedő, védett és védelemre érdemes elemeit is, melyek a helyi kötődést ugyancsak erősítik. Vásárosnamény Településszerkezeti terve⁴ részletes listát tartalmaz a település országosan védett műemlékeiről, amelyek a Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ által kezelt Örökségvédelmi Nyilvántartás alapján az Országos Építésügyi Nyilvántartásban szerepelnek: Eötvös-kúria, Kazinczy Ferenc u. 1. lakóház, református templom, római katolikus templom, Tomcsányi-kastély (további információkat az 1.14.6 fejezet tartalmaz).

Az országosan védett műemlékek mellett a műemlékek körül kijelölt műemléki környezet is fontos szerepet kap a helyidentitás meghatározásában. Ezek mellett a Településszerkezeti Terv felsorol helyi építészeti védelem alá vont épületeket, továbbá a településen nyilvántartott régészeti lelőhelyeket is (utóbbiakat a Mellékletek M1. térképe ábrázolja). A műemlékek településképebe való beilleszkedésének megtartása, állapotuk és a szomszédságukban elhelyezkedő épületek

³ Cartographia Kft. 2015: Vásárosnamény. <http://funiq.hu/vasarosnameny>

⁴ Vásárosnamény Város Településrendezési Terve Településszerkezeti Terv és Leírása 2010 Jóváhagyva a 150/2010. (X. 14.) Kt. sz. határozattal

Nemzetközi
kapcsolatok

állapotának karbantartása fontos a helyi lakosság településidentitásának erősítése, végső soron város fejlődése szempontjából, ezért az önkormányzat erre folyamatosan figyelmet fordít.

A helyi kötődés vizsgálatakor érdemes figyelmet fordítani a nemzetiségi hovatartozásra is, amelyről részletesen az 1.7.1.2 fejezet nyújt tájékoztatást.

A testvértelepülési kapcsolatok fejlesztése, ápolása Vásárosnamény Város Képviselő-testületének önként vállalt feladatai között szerepel. Az együttműködés különböző – kulturális, művészeti, oktatási, sport, ifjúsági, pályázati, turisztikai – területeken és szinteken valósulnak meg. Vásárosnamény legkorábban a kárpátaljai Beregszásszal és a felvidéki Nagykapossal alakított ki szorosabb kapcsolatot. Korábban testvérvárosi kapcsolat létesült a Finnországi Vammala városával, együttműködés volt még a Lengyelországi Lezajsk és a Dániai Olgod városaival elsősorban kulturális, ifjúsági, sport területen. Ezek a kapcsolatok az utóbbi években szüneteltek Beregszász és Nagykapos kivételével⁵. A települési identitás fejlesztése érdekében a testvérvárosi kapcsolatok kialakítása és ápolása – akár több ország területéről is – a jövőben is fontos önkormányzati feladat.

1.7.3.2 Civil szerveződések

Vásárosnamény területén 2013-ban 46 civil szervezet működött, amelyek elsősorban különböző egyesületek, sportegyesületek, valamint óvodai-iskolai alapítványok.

1.7.6. táblázat: Civil szervezetek száma (2013)

	Vásárosnamény	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	Magyarország
Civil szervezetek száma	46	2 314	56 570
Civil szervezetek 1000 lakosra jutó száma	5,5	4,1	5,7

Forrás: KSH

A települési identitás kialakításában és erősítésében, továbbá egyes feladatok és szolgáltatások ellátásában a civil szervezeteknek is meghatározó szerepe lehet, mivel ezek a helyi lakosok által életre hívott önkéntes szerveződések változatos tevékenységeiken keresztül hatékonyan segítik a közösség legkülönbözőbb igényeinek a kielégítését. Az önkormányzat törekszik a civil szervezetekkel történő hatékony együttműködésre azért is, mert a lakossági szolgáltatások egy részének költséghatékony megoldása a civil szféra térnyerését vetíti előre. Az önkormányzat saját forrásai és kapacitása kiegészítésére, a rugalmasság és a szaktudás bővítésére keresi az együttműködés lehetőségeit a kultúra, sport- és szabadidő, oktatás, egészségügy, szociális ellátás, környezetvédelem, településfejlesztés területén.⁶ A helyi civil szervezeteknek a jelenlegi települési stratégia tervezésében is nagy szerepük lehet, javaslataik, együttműködésük egy sikeres, reális célokat tartalmazó stratégia megvalósításához nagymértékben hozzájárulhat. Mindezt igazolja, hogy az önkormányzat minden évben jelentős összeggel támogatja a helyi civil szféra működését.

⁵ Előterjesztés testvérvárosi kapcsolat felvételére irányuló szándéknyilatkozat elfogadására a Képviselő-testület 2014. 04. 29-i rendes ülésére

⁶ A városban működő civil szervezetekkel való együttműködés lehetőségére vonatkozó előterjesztés a Képviselő-testület 2011. 03. 31-i ülésére

1.7.7. táblázat: Civil szervezetek önkormányzati támogatása

	Támogatott civil szervezetek száma (db)	Civil szervezetek támogatására fordított összeg (eFt)
2005	8	6.450
2006	7	6.100
2007	10	7.675
2008	10	7.075
2009	10	6.675
2010	10	7.675
2011	10	7.675
2012	13	8.130
2013	11	7.750
2014	13	9.000

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

1.8 A település humán infrastruktúrája

1.8.1 Humán közszolgáltatások

A helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatokat a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény⁷ (Mötv.) határozza meg. Az Mötv. szerint a humán közszolgáltatások körében a helyi önkormányzat által ellátandóak a közoktatási, közművelődési feladatok és egészségügyi szolgáltatások. A helyi önkormányzat foglalkozik az egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások biztosításával, az óvodai ellátással, kulturális szolgáltatásokkal, (különösen a nyilvános könyvtári ellátás biztosításával; filmszínház, előadóművészeti szervezet támogatásával, a kulturális örökség helyi védelmével; a helyi közművelődési tevékenység támogatásával). A helyi önkormányzat feladatai közé tartozik továbbá a gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, valamint szociális szolgáltatások és ellátások biztosítása, a területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása, valamint a sport, ifjúsági és nemzetiségi ügyek kezelése is. A felsorolt, közszolgáltatás keretében ellátott feladatok közül a statisztikai mutatókkal számszerűsíthető önkormányzati tevékenységek a köznevelési és közoktatási feladatok, az egészségügyi és szociális ellátások, valamint a kulturális közszolgáltatások.

1.8.1.1 Köznevelési, közoktatási intézmények

Vásárosnamény óvodai intézményhálózata egy központi és két tagóvodából áll:

- Hétszínvirág Óvoda (Bartók Béla út) – 240 férőhely,
- Aranyablak Tagóvoda (Óvoda u) – 50 férőhely,
- Tündérvirág Tagóvoda (Damjanich u.) – 50 férőhely.

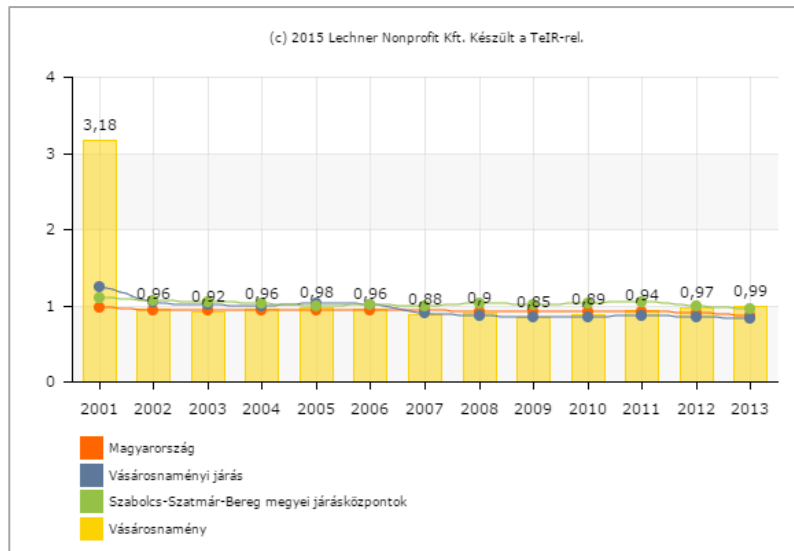
Az óvodák összefoglaló neve "Játékország Óvodái"⁸, amelyet 1999. szeptember 1-én hoztak létre, ez egybeesett a helyi nevelési program bevezetésének időpontjával. Jelenleg – az összes tagintézményt figyelembe véve 38 főiskolai végzettségű óvodapedagógus végzi a szakmai munkát, 16 szakképzett dajka segítségével.

⁷ 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól

⁸ Az intézmény további tagóvodái Jánd, Kisvarsány és Olcsva településeken találhatók.

1.8.1. ábra: Egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma (fő)

Forrás: TEIR

Vásárosnaményben az óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) 2001-ben még 111 volt, majd 2002-ben a fejlesztéseknek köszönhetően 360-ra nőtt. 2013-ban figyelhető meg egy kisebb volumenű csökkenés, ekkor 340-re esett vissza az óvodai férőhelyek száma Vásárosnaményben, mivel az egyik korábbi tagóvoda helyén bölcsődét alakítanak ki. Az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma jelentősen csökkent 2000-ről (3,18 db) 2013-ra (0,99 db). A mutató értéke kismértékben meghaladja mind az országos (0,87 db), mind a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok (0,95 db), mind a Vásárosnaményi járás településeinek (0,83 db) az átlagát (1.8.1. ábra).

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Vásárosnaményi Tankerületéhez 10 iskola tartozik: 5 általános iskola és 3 tagintézményük, valamint 1 gimnázium és 1 középiskolai kollégium. Ebből a városban a Vásárosnaményi Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és tagintézményei, valamint a Vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium és Babus Jolán Középiskolai Kollégium működnek. A Tankerület 9 intézményben fenntartó és működtető is egyben. A felsoroltakon kívül Vásárosnaményben középfokú képzést biztosít a Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola.

A Vásárosnaményi Tankerületben nevelési tanácsadást, logopédiai munkát és gyógytornát a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Vásárosnaményi Tagintézménye végzi. A pedagógiai szakszolgálatban pszichológus, gyógypedagógus, pszichopedagógus, gyógytornász, szociálpedagógus, gyógypedagógiai asszisztens, valamint logopédus, gyógypedagógus és szurdopedagógus szakemberek biztosítják a gyermekek, tanulók vizsgálatát, fejlesztő, terápiás gondozását tanulási, magatartási, beilleszkedési, pszichés fejlődésbeli probléma esetén.

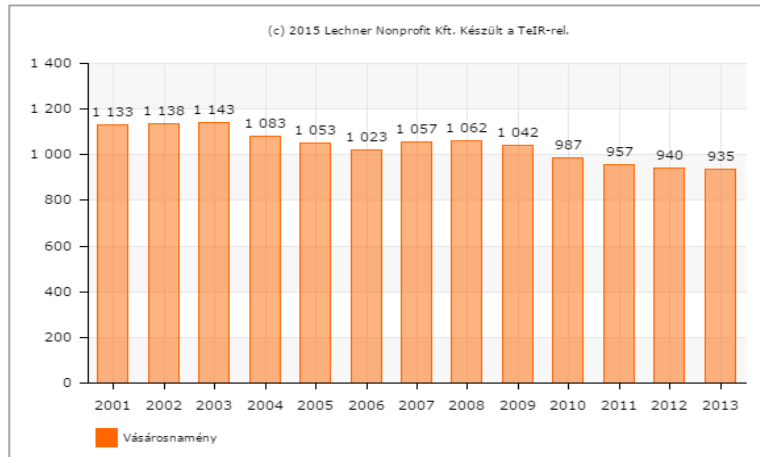
Alapfokú oktatás

A Vásárosnaményi Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskolában jelenlegi helyén 1979 óta folyik a gyermekek nevelése, oktatása. 2004-2005 során megtörtént a központi épület felújítása és bővítése, 2007-ben pedig újabb 4 tanteremmel bővült az épület. Az önkormányzat 2012. július 31-i hatállyal átszervezte az alapfokú közoktatási intézményeket, amely során megszüntette a vitkai Kőlcsey ÁMK-t, a gergelyugornyai Petőfi ÁMK-t és a zeneiskolát. Jogutódként a Vásárosnaményi Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola lett kijelölve, amelynek fenntartója a KLIK. A nyolc évfolyamos intézmény alapfeladata a beiskolázási körzetbe tartozó tanköteles gyermekek általános műveltségének megalapozása, valamint nevelése-oktatása alapszinten. A 2013/2014-es tanévtől 2 tagintézmény

működik, mivel a fenntartó kezdeményezte a korábbi zeneiskola tagintézmény beolvasztását a művészeti képzésbe mint zeneművészeti ág.

Az általános iskolai tanulók számában 2001-től alapvetően csökkenő tendencia figyelhető meg, a 2013-ashoz hasonló alacsony létszám (935 fő) az elmúlt 12 évben nem volt tapasztalható (1.8.2. ábra). A jelenlegi tanévben az intézmény tanulójának száma 956 fő.

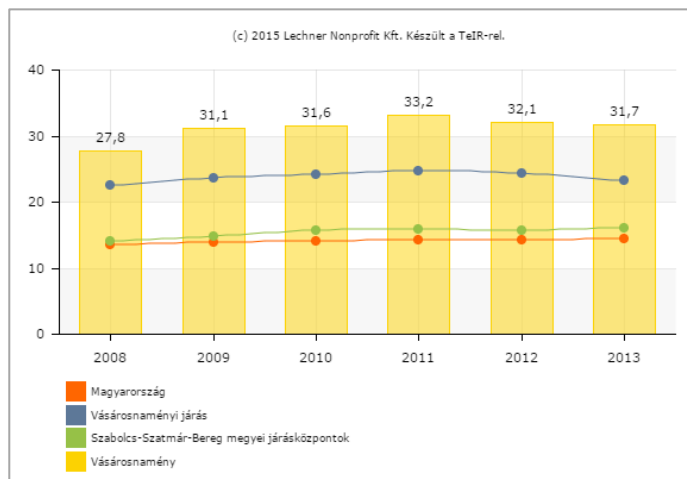
1.8.2. ábra: Általános iskolai tanulók száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) (fő)

Forrás: TEIR

Vásárosnaményban a más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya (a nappali oktatásban) a 2008-ban mért adathoz képest (27,8%) növekedett, 2011-re elérte a 33,2%-ot. Ezt követően a mutató újra csökkenni kezdett, de még 2013-ban is 31,7% volt (1.8.3. ábra). Ez az érték csaknem duplája az országos átlagnak (14,5%) és a megyei járásközpontok átlagának (16%), ami igazolja a város oktatási centrum funkcióját.

1.8.3. ábra: Más településről bejáró általános iskolai tanulók aránya a nappali oktatásban (%)

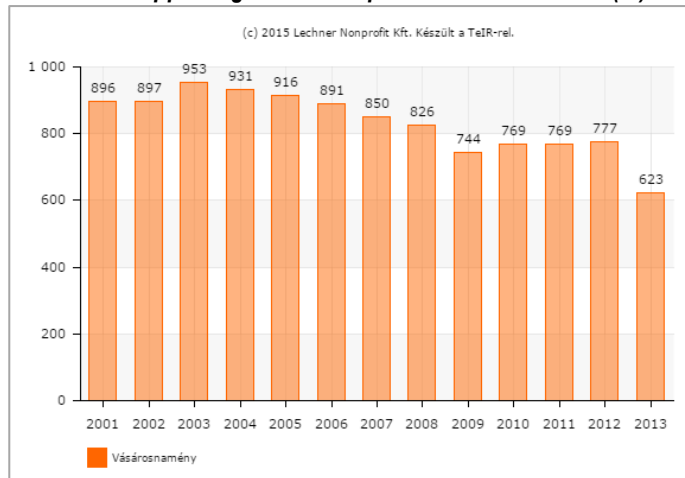
Forrás: TEIR

Középfokú oktatás

A KSH adatai alapján a nappali tagozatos középiskolai tanulók száma 2013-ban 623 fő, ami jelentős csökkenés 2001-hez képest (896 fő) (1.8.4. ábra). A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya a nappali oktatásban 2009-től folyamatosan emelkedett, 2013-ra elérte a 63,1%-ot.

1.8.4. ábra: Nappali tagozatos középiskolai tanulók száma (fő)

Forrás: TEIR

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Vásárosnaményi Tankerületéhez a Vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium tartozik, amelyben általános tantervű osztály, angol és német nyelvi emelt órás számú képzés és hat osztályos gimnáziumi képzés működik 365 tanulóval. Az iskola vezetése kiemelt területként kezeli az idegen nyelveket, az informatika, a matematika, valamint választás szerint a biológia-kémia emelt órás számú oktatását. A tanulók választhatnak olyan szakmai tantárgyat, amely munkaerő-piaci esélyeiket is növeli (belügyi rendészeti ismeretek fakultáció). A szakórákon kívül a tehetséggondozásra is hangsúlyt fektetnek.

Ugyancsak középfokú oktatási tevékenységet végez a városban a 669 fős tanulói számú Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola, ahol jelenleg 15 szakközépiskolai osztályban 4+1 rendszerben automatizálási, kereskedelmi és vendéglátóipari technikus képzés folyik. A 15 szakmunkásképzési célú osztályból szerkezetlakatosok, gázvezeték- és készülékszerelők, férfiruha-készítők, élelmiszer- és vegyi áru eladók, szakácsok, cukrászok, pincérek szereznek végzettséget.

A két középiskola közel 180 tanulójának a Babus Jolán Középiskolai Kollégium nyújt elhelyezést. A kollégiumban tehetséggondozó részleg működik, a tanulást segítő többfunkciójú foglalkozási terem, tanuló, videó-tárral, folyóiratokkal, kézikönyvekkel, lexikonokkal ellátott szaktanterem, számítógépterem (internet elérési lehetőséggel) áll a tanulók rendelkezésére. A szabadidős kulturális és sporttevékenységek feltételei biztosítottak a 2005-ben felújított és bővített kollégiumban.

1.8.1.2 Egészségügy

Vásárosnaményban az egészségügyi szakellátást a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Vásárosnaményi telephelye látja el. A vásárosnaményi intézményegység a fehérgyarmati kórházzal együtt a térség összesen mintegy 90 ezer lakosának magas színvonalú egészségügyi szakellátását biztosítja – részben megújult környezetben. A Vásárosnaményi Kórházban összesen 36 szakrendelés működik, a tudőbetegségek megelőzését, a betegek gondozását a vásárosnaményi kórházban új, korszerű tudőgondozó állomás végzi. Emellett összesen 5 háziorvosi körzetben történik a betegek alapellátása Vásárosnaményban. A háziorvosi körzeteket az önkormányzat rendeletben szabályozza⁹. A

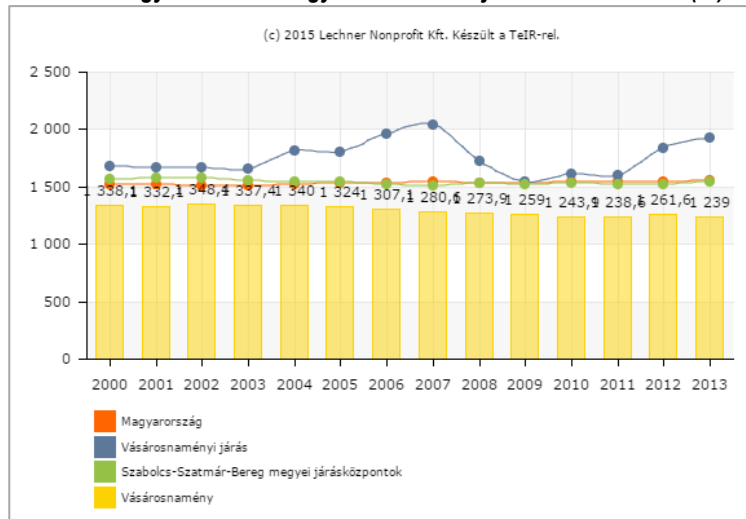
⁹ Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2002. (VI. 10.) Ök. rendelete a háziorvosi körzetek meghatározásáról

városban háziorvosi ügyeleti szolgálat működik, és összesen 4 gyógyszertár áll a lakosság rendelkezésére.

Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma a városban 2004-től kezdődően folyamatosan csökkent, 2013-ban 1239 fő volt, ami kapacitás szempontjából kedvező érték az országos (1556,7 fő), a megyei (1539,4 fő) és járási (1921,6 fő) adatokkal összevetve (1.8.5. ábra).

1.8.5. ábra: Egy házi- és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő)

Forrás: TEIR

1.8.1.3 Szociális közszolgáltatások

Vásárosnaményban 2003-tól nem működik bölcsőde (ennek fenntartására a 10 ezer főnél népesebb települések kötelezettek). A 3 év alatti gyermekek nappali elhelyezését biztosító intézmények hiánya a városban és a környező településeken élő kisgyermekes szülők munkába állását nehezíti. A járásban egyedül Tarpán működik egy bölcsődei csoport 12 férőhellyel. Ezen fog alapjaiban változtatni a 2015-ben átadandó új bölcsőde, amely 2 csoportban 28 gyermek számára fog ellátást biztosítani.

A Vásárosnaményban a Humán Szolgáltató Központ a következő szociális alap- és szakosított ellátási formákat foglalja magába: családsegítés, étkeztetés, házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás, tanyagondnoki szolgáltatás, nappali ellátást nyújtó idősek klubja, átmeneti elhelyezést nyújtó hajléktalan személyek átmeneti szállása, ápolást-gondozást nyújtó idősek otthona.

Az idősek nappali intézményének kapacitás kihasználtsága 2008 óta 100% körüli – meghaladva a magasabb területi szintek értékét (járás – 85,9%, megyei járásközpontok – 93,7%, ország – 93,6%). Hasonló tendenciák mutatkoznak meg az önkormányzati kezelésben lévő tartós bentlakásos és átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények esetében is.

1.8.1.4 Közösségi művelődés, kultúra

Vásárosnaményban a kulturális közszolgáltatások jelentős részét a Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ látja el, miközben élő kapcsolatra törekszik a beregi térség kulturális intézményeivel, szervezeteivel. A művelődési központ állandó csoportokat működtet, színházi előadásokat, komolyzenei koncerteket, kiállításokat, irodalmi eseteket szervez. Mindezek mellett a művelődési központban 2010-től újra működő mozi szolgáltatás havonta frissített vetítési időkkal várja a szórakozni vágyókat.

Intézmények,
szolgáltatások

Intézmények

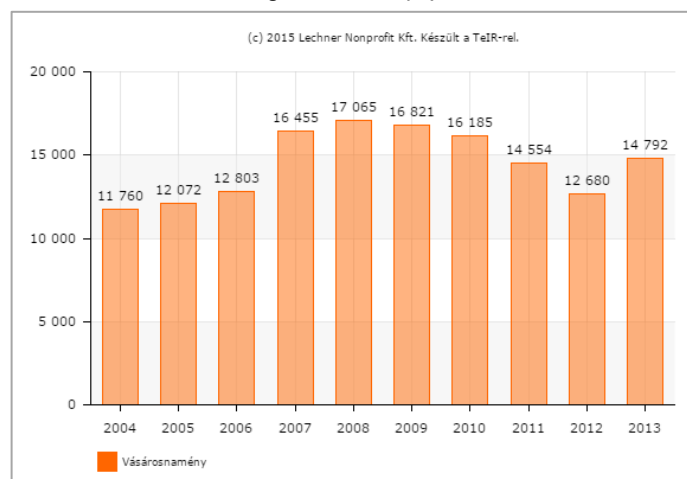

A könyvtár Vásárosnamény központjának egyik legszebb eklektikus stílusú épületében működik 1956 óta. A szépirodalmi művek és ismeretterjesztő dokumentumok mellett gazdag helytörténeti anyaggal rendelkezik, a helyi kiadványokat, a helytörténeti kutatások kéziratait is őrzi, valamint hangzó anyagok is szolgálja a szórakozást, művelődést és az ismeretszerzést. A könyvtár állománya 2013-ban 52 256 db volt, ami több mint 15 ezerrel kevesebb 2012-höz képest. Ez is oka lehet annak, hogy a beiratkozott olvasók száma a KSH adatai szerint 2000 fő alá esett. Kedvező azonban, hogy térségi szinten a mozgókönyvtári szolgáltatás biztosított.

Vásárosnamény kiemelkedő látványossága a Beregi Múzeum, amely országosan is jegyzett néprajzi, régészeti és történeti gyűjteményt őriz. A mintegy 40 ezer darabos gyűjteményből válogatott és csoportosított tárggyűjtes a barokk műemléki Tomcsányi-kastély termeiben látható, amelynek felújítása 2007-ben történt meg. 18 ezer régészeti, mintegy 10 ezer történeti, 910 numizmatikai, közel 12 ezer néprajzi és 400 iskolatörténeti tárgyat őriznek a Beregi Múzeumban.

A páratlan, közel félezer darabos vasöntvény- és öntöttvaskályha-gyűjtemény, valamint a 4000 darabból álló, híres beregi textilkollekció a múzeum legértékesebb része. A néprajzi anyag jelentős gyűjteménye a több mint 600 darabból álló kerámia- és a 750 darabos hímestojás-gyűjtemény. A múzeumi látogatók száma 2004 és 2013 között kisebb ingadozásokkal, de végig 10 000 fő fölött volt (1.8.6. ábra) szemlélteti.

1.8.6. ábra: Múzeumi látogatók száma (fő)

Forrás: TEIR

Rendezvények

A város legnagyobb rendezvénye az immár hagyományos Zoárd Napi Sokadalom, amelynek látogatói száma 10 ezer körüli. Ezenkívül a nyári időszakban hétvégeente zenei, sport-, gasztronómiai és gyermekprogramokat kínál a város.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Összhangban az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról szóló 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet és a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól szóló 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet¹⁰ rendelkezéseivel, Vásárosnamény Város Önkormányzata 2013-ban elkészítette Helyi Esélyegyenlőségi Programját (HEP), amelyben rögzíti az esélyegyenlőség érdekében szükséges feladatokat.

¹⁰ 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról 321/2011. (XII. 27.) Korm. rendelet a helyi esélyegyenlőségi programok elkészítésének szabályairól és az esélyegyenlőségi mentorokról 2/2012. (VI. 5.) EMMI rendelet a helyi esélyegyenlőségi program elkészítésének részletes szabályairól

Esélyegyenlőségi Program

Vásárosnamény Város Önkormányzatának Esélyegyenlőségi Programja a mélyszegénységben élők, a romák, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők helyzetével foglalkozik kiemelten. Vásárosnamény Város Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával átfogó célként érvényesíteni kívánja

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét;
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét;
- a diszkrimináció- és szegregációmentességet;
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket;
- a köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik az intézményfenntartó központ területi szerveivel (tankerülettel).

A 2013-ban elkészült Helyi Esélyegyenlőségi Program pontosan és részletesen bemutatja a célcsoportokat, a problémák beazonosítását, továbbá a fejlesztési lehetőségek meghatározását (1.8.1. táblázat).

1.8.1. táblázat: Vásárosnamény Város Önkormányzat HEP megállapításainak összessége

Célcsoport	Problémák beazonosítása	Fejlesztési lehetőségek
Romák és/vagy mélyszegénységben élők	Alacsony az aktív korú lakosságon belül a foglalkoztatottak aránya	Közfoglalkoztatási pályázat benyújtása Mezőgazdasági képzés(ek) és piacképes szakmákra átképzés(ek) szervezése az álláskereső álláskeresői esélyeinek növelése érdekében
	13%-os az aktív korú lakosságon belül a 21-35 év közötti korú nyilvántartott álláskereső aránya	Tapasztalatszerzési cézzal kiírt közfoglalkoztatási pályázat benyújtása
	Magas a lakásfenntartási támogatásban részesülők száma (368 fő 2011-ben)	Tájékoztatási rendszer működtetése a rászoruló megsegítése érdekében
	Magas a nyilvántartott pályakezdő álláskereső aránya	Pályakezdő munkanélküliek tudásbázisának felmérése, kiejánlása a munkaerőpiacra.
	Magas a nyilvántartott álláskereső között a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkező lakosok aránya	Általános iskola felnőttképzési program beindítása az alacsony képzettségű munkaerő-piaci esélyének javítására Alacsony képzettségű lakosság speciális foglalkoztatási programjának kidolgozása
Gyermekek	A család működését zavaró és akadályozó okok közül a családok anyagi, család széteséséből, a nevelés, gondozás, törődés, szeretet hiányából adódó veszélyeztetettség emelkedett	Szabadidős programok szervezése, biztonságos, kulturált színterek működtetése A HH gyermekekkel és családjukkal foglalkozó szakemberek továbbképzése a HH gyermekek nevelését, személyiség-fejlesztését, illetve a szülő eredményes bevonását segítő ismeretek elsajátítása és a kompetenciák fejlesztése érdekében
	A (H)HH gyermekek étkeztetése nem teljesen megoldott	Minden érintett gyermek vegye igénybe a kedvezményes étkeztetést, erről az elutasító szülőket meg kell győzni
	Érzelmi és testi bántalmazások előfordulása	A jelzőrendszer hatékony működtetése, a környezet, elsősorban a pedagógusok észrevételeinek azonnali továbbítása az

A település gazdasági súlya a megyében

Célcsoport	Problémák beazonosítása	Fejlesztési lehetőségek
		illetékesek felé (családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, jegyző) felé
	Elszegényedés jeleinek időben történő észrevétele	Óvodai, iskolai odafigyelés, jelzések továbbítása a segítséget nyújtani tudó szervek felé, ruhagyűjtés, adományozások
Idősek	A bűnelkövetők számára leginkább veszélyeztetett korosztály a célcsoport	Polgárőrség fokozott járőrözése, veszély esetén riaszthatósága, elérhetősége
	Az idős emberek morbiditási mutatói rosszak	Szűrések, előadások szervezése, tájékoztatók készítése
	Nyugdíjasokat érintő kérdésekben tájékoztatások hiánya	Előadások, honlap, helyi média lehetőségének bővítése
	Fizikai és szellemi aktivitás megőrzésére több programra van szükség	Nyugdíjas klubok egymás közötti programjainak szervezése
Nők	Az 55 év feletti munkanélküli nők száma magas, a munkaerő-piacon való elhelyezkedésük nagyon nehéz	Az 55 év feletti nők foglalkoztatottságának biztosítása, növelése
	A gyermeküket egyedül nevelő nők gazdaságilag és jogilag kiszolgáltatottak	Felvilágosítás és ingyenes jogi tanácsadás szervezése
	A településen nincs bölcsőde	Bölcsődei ellátás megvalósítása pályázati lehetőséggel
Fogyatékkal élők	Korlátozott kapcsolatteremtési lehetőség az elszigetelten élő, fogyatékkal élőknek vagy fogyatékkal élőket nevelő/ápoló szülőknek, családtagnak	Lehetőségek: közterületen térítésmentes WIFI szolgáltatás, képzések szervezése, olyan támogatások bevezetése, amely az internethez való hozzáférést segíti
	Közszolgáltatásokhoz, kulturális és sportprogramokhoz való akadálymentes hozzáférés nem teljes	Fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés, a lakókörnyezet akadálymentesítését szolgáló program
	Az egészségügyi prevenciók szolgáltatásokat, a szűrővizsgálatokat a mozgásukban erősen korlátozott személyek kevésbé veszik igénybe	Segíteni, hogy a fogyatékkal élők is minél nagyobb számban részt vegyenek az egészségügyi szűrővizsgálatokon

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata – Helyi Esélyegyenlőségi Program

1.9 A település gazdasága

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Vásárosnamény gazdasági súlyát és szerepkörét érintően nem kerül említésre a megyei területfejlesztési programban, kizárólag mint járásszékhely jelenik meg a dokumentumban. Vásárosnamény a szabad vállalkozási zónák létrehozásának és működésének, valamint a kedvezmények igénybevételeinek szabályairól szóló 27/2013. (II. 12.) Korm. rendelet alapján szabad vállalkozási zónává kijelölt település, ami elsősorban foglalkoztatás-bővítésre irányuló többletforrásokat jelenthet a város és az itt működő vállalkozások számára. A szabad vállalkozási zónává történő kijelölés 5 évre szól (3.§), a megye területén a kormányzat, az önkormányzatok és a gazdasági szervezetek szabad vállalkozási zónákkal kapcsolatos fejlesztési elképzeléseit a megye gazdasági szereplőivel együttműködve a megyei önkormányzat hangolja össze és koordinálja.

Vállalkozások száma szerinti súly

Vásárosnaményben a regisztrált vállalkozások száma 2013-ban 1840 db volt, míg a működő vállalkozások száma 2012-ben 510 db, azaz a járás vállalkozásainak 42%-a. Szintén a járásközponti szerepet igazolja az az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték mutató vizsgálata is, amely 2012-ben települési szinten csaknem a járási érték duplája volt (404,5 ezer Ft, illetve 236,8 ezer Ft) és megközelíti a megyei értéket (546,8 ezer Ft). A vállalkozássűrűség, azaz az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma 58 volt, ami megközelíti a megyei városok átlagát (63).

A működő vállalkozások létszámkategóriánkénti megoszlása alapján a mikrovállalkozások vannak túlsúlyban. Vásárosnaményban működik a megye mikrovállalkozásainak 5,14%-a, emellett kiemelendő, hogy egy darab nagyvállalkozás is működik a városban (Berwin Ruhagyár Zrt.).

1.9.1. táblázat: A működő vállalkozások megoszlása létszám-kategóriánként

	1-9 fő	10-49 fő	50-249 fő	249- X fő
	mikro	kis	közép	nagy
Vásárosnamény	1278	26	5	1
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	24 883	878	178	27
Vásárosnamény részesedése a megyén belül (%)	5,14	2,96	2,81	3,70

Forrás: KSH

Ágazati szerkezet szerinti súly

A település gazdaságának jellegét jól tükrözi a gazdasági vállalkozások gazdasági ágak közötti megoszlása. A fenti táblázatból jól látható, hogy a szolgáltatási szektor dominál (77,5%), és a mezőgazdaság aránya kicsivel 6% alatt van. A megyei adatokkal összehasonlítva, a mezőgazdasági szektor részaránya több mint egy százalékkal alacsonyabb, az iparban, építőiparban tevékenykedő gazdasági szervezetek aránya közel megegyezik a megyei értékkel, a szolgáltatási szektorban tevékenykedő szervezetek aránya valamivel magasabb a megyei értéknél.

1.9.2. táblázat: A működő vállalkozások száma fő gazdasági ágazonként (2012)

Gazdasági ág	Vásárosnamény		Szabolcs-Szatmár-Bereg megye		Vásárosnamény részesedése a megyén belül (%)
	db	%	db	%	
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	30	5,9	1 824	7,0	1,64
Ipar, építőipar	85	16,7	4 200	16,2	2,02
Szolgáltatás	395	77,5	19 942	76,8	1,98
Összesen	510	100	25 966	100	1,96

Forrás: KSH

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Mezőgazdaság

A mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások száma az utóbbi években folyamatosan, kis mértékben emelkedett, 2013-ban már megközelítette az 1000 darabot. Arányuk az összes vállalkozáson belül 54,2%, ami lényegesen alacsonyabb a járás átlagánál 76,9%, ellenben sokkal magasabb, mint a megyei 37,8% vagy az országos (26,9%) átlag. Mindez jól mutatja, hogy a város egy mezőgazdasági dominanciájú térség központja.

Vásárosnamény közigazgatási területén a legnagyobb arányban az erdő földhasználati mód jellemző (39%), ezt követi a szántó (28%), a gyepek (18%) és a gyümölcsös művelési ág (13%). A helyi szántóterületek minősége 8,67 és 18,17 AK érték között ingadozik, míg a gyümölcsösök

között található 30, a szőlő területek között 40 AK-nél magasabb érték is. Jelentős a település részesedése a kistérség¹¹ (az adatok csak kistérségi rendszerben álltak rendelkezésre) erdőterületei tekintetében, mivel a település birtokolja a kistérség erdőterületeinek több mint 40%-át, továbbá a szántó területek több mint 28%-át.

1.9.3. táblázat: A használt földterület művelési ágak szerint (2010)

	Terület (ha)	Vásárosnamény részesedése (%)	
		a kistérségen belül	a megyén belül
Szántó	1 725,19	12,55%	0,76%
Konyhakert	19,40	15,88%	0,90%
Szőlő	8,07	23,17%	2,37%
Gyümölcsös	793,53	21,54%	2,63%
Gyep	1 079,75	21,38%	2,82%
Erdő	2 414,55	40,57%	0,81%
Nádas	11,48	34,67%	0,01%
Egyéb területek ¹²	99,31	16,43%	1,30%

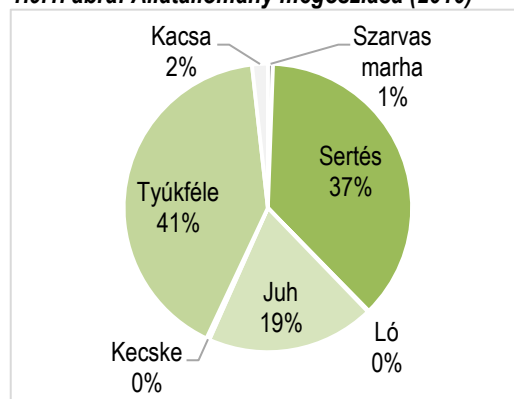
Forrás: Általános Mezőgazdasági Összeírás (2010)

Az Országos Erdőállomány Adattár Vásárosnamény közigazgatási területén 2037,08 hektár erdővel borított és 49,46 hektár nem erdővel fedett, de az erdőtervben szereplő ún. egyéb részleteként megjelölt területet (rét, rakodó, vízállás stb.) tart nyilván. Az erdőterület elsődleges rendeltetés szerinti megoszlása a következő: védelmi 298,38hektár, gazdasági 1722,14 hektár, közjóléti 16,56 hektár. A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek nagysága 1865,01 hektár.

A mezőgazdasági földhasználók megoszlása alapján jellemző az egyéni gazdaságok túlsúlya, a település 822 földhasználója közül, 815 egyéni gazdaság, a nagyüzemi gazdálkodás kevésbé jellemző a térségben. Az állattartás területén is az egyéni gazdaságok túlsúlya a jellemző, a kistérség 3546 állattartójából mindösszesen 9 db gazdasági szervezet van, 3537 db egyéni gazdaság.

Az állattartók több mint 65%-a baromfit tart, ezen belül jellemzően tyúkféléket, 23%-a az állattartóknak sertéstartással foglalkozik. Az állatállomány tekintetében szintén a tyúkfélék tartása a meghatározó, az összes állatállomány több mint 40%-át teszi ki, 37%-a a települési állatállománynak sertés. A kistérség sertésállományának 76%-át, a juh állomány 29%-át vásárosnaményi gazdák tartják. Kiemelendő, hogy a megye sertés állományának több mint 7%-át a településen tevékenykedő állattartók tartják.

1.9.1. ábra: Állatállomány megoszlása (2010)

Forrás: Általános Mezőgazdasági Összeírás (2010)

1.9.2.2 Ipar

Vásárosnamény térségében jellemzően a mezőgazdaság dominál, az ipari termelés – a regisztrált vállalkozások megoszlása alapján – kevésbé meghatározó. Az ipar és építőipar nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások aránya az elmúlt évek alatt folyamatosan

¹¹ Az adatok az adatfelvétel időpontja (2010) miatt csak kistérségi szinten állnak rendelkezésre.

¹² Nem hasznosított mezőgazdasági terület, gazdasághoz tartozó egyéb területek, gazdaság méretét el nem érők termőterülete

csökkent: 2013-ban 6,8% volt, míg országosan 10,1%, a megyei érték 8,2%, a vásárosnaményi járásé viszont csupán 4,3%. A 125 ipari-építőipar vállalkozás közül 44 működött a feldolgozóiparban, míg 76 az építőipar területén.

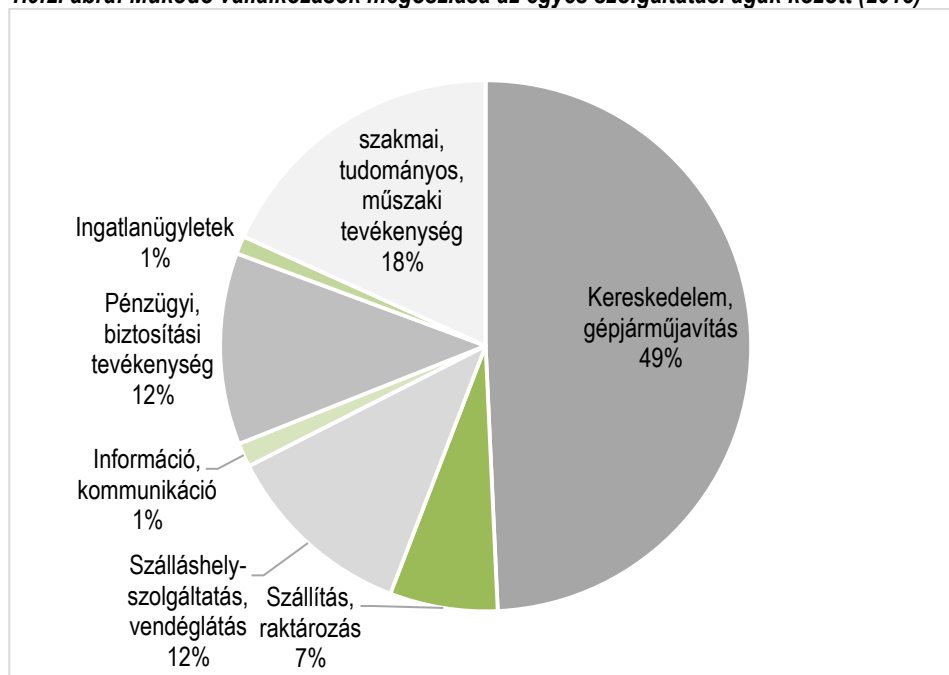
A járásban jelentősebb külföldi működő tőke csak Vásárosnaményban van jelen. Itt a faiparban (INTERSPAN FAIPARI Kft.), almafeldolgozásban (Austria Juice Magyarország Kft.) és a textiliparban (Berwin Ruhagyár Zrt.) jelentek meg svájci, német és angol befektetők. E vállalatok mellett Vásárosnaményban megyei és országos szinten is elismert helyi tulajdonú vállalkozások a Kiss B. cégcsoport, a Naményi Vas- és Fémipari Kereskedelmi /NAFÉM/ Kft.(fém-tömegcikk gyártás), Namény Tészta Kft. (tésztagyártás), Hajdu Trans Kft. (tésztagyártás), EASTURN Kft. (CNC megmunkálás, alkatrészgyártás, orvosi berendezések és műszerek gyártása).

A gazdaság fejlesztése szempontjából katalizátor szerep betöltésére képes inkubátorház vagy ipari park nem működik a településen, és erre a célra önkormányzati tulajdonú területek sem állnak jelenleg rendelkezésre. A kijelölt ipari-kereskedelmi célú területek jellemzően magántulajdonban vannak.

1.9.2.3 Szolgáltatások

A szolgáltatási szektoron belül a kereskedelem, gépjárműjavítás képviseli a legnagyobb arányt (34,18%). Vásárosnamény központi szerepét erősíti, hogy a járás kereskedelmi szolgáltató működő vállalkozásainak 42%-a itt működik. A kereskedelmi szolgáltatások mellett számottevő az oktatásban (13,16%) és a szakmai, tudományos műszaki tevékenység területén működő vállalkozások aránya (12,66%) az összes vállalkozáson belül. Szintén a központi pozíciót támasztja alá az, hogy a járás egészségügyi és szociális jellegű vállalkozásainak 63%-a, az oktatási vállalkozásainak 55%-a, a pénzügyi, biztosítási vállalkozásainak 53%-a a településen működik.

1.9.2. ábra: Működő vállalkozások megoszlása az egyes szolgáltatási ágak között (2013)

Forrás: KSH

Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek száma a településen jelentősen meghaladja (24,7 db) mind a járási (11,7 db) mind a megyei adatot (14,2 db). A legjelentősebb kereskedelmi

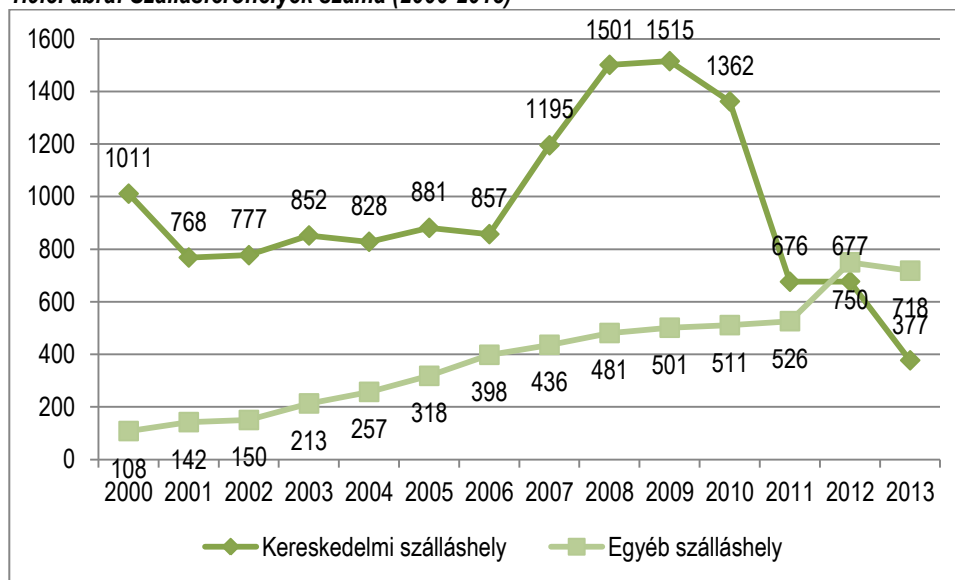
Turizmus

vállalkozások a Kiss B. cégcsoport. A vendéglátóhelyek száma a településen 2013-ban 78 db, amely a járási érték (151 db) több mint fele.

Vásárosnamény elhelyezkedése (határközelség, M3 autópálya, tervezett útfejlesztés Záhony irányába) rendkívül kedvező a logisztikai szerepkör erősítése szempontjából. Jelenleg is működnek nagyobb fuvarozó cégek a városban (pl. Badak Trans Kft.).

Vásárosnamény gazdaságának egyik fontos pillére a turizmus, legjelentősebb turisztikai attrakciói a Szilva Termál- és Wellnessfürdő¹³, az Atlantika Vízi Vidámpark, a Tiszai szabad strand és üdülőtérület, valamint a Beregi Múzeumnak helyet adó Tomcsányi Kastély. A vízi és gyógyturizmus, valamint a kulturális és örökségturizmus mellett kedvezőek az adottságok a kerékpáros, a vadász- és a gasztroturizmus területén is (pl. az épülő Beregi Árapasztó tározó mentén kerékpárutat alakítanak ki, valamint Vadászati Kiállítás is működik a városban).

1.9.3. ábra: Szállásférőhelyek száma (2000-2013)

Forrás: KSH

Az elmúlt években azonban a részben hiányos és nem megfelelő színvonalú kiegészítő szolgáltatások, illetve a közeli városok erősödő konkurenciája miatt a vendégforgalmi mutatók ellentmondásosan alakultak (a részletes adatok megtalálhatóak a Mellékletben):

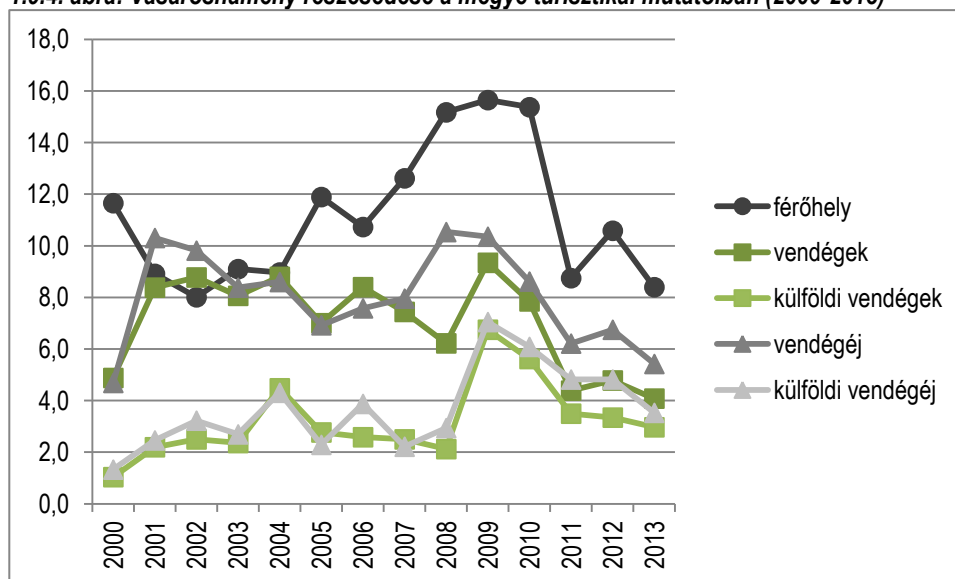
- A kereskedelmi szálláshelyeken a vendégek és a vendégéjszakák száma 2009 óta drasztikusan visszaesett – ennek elsődleges oka, hogy míg 2008-ban még 1515 férőhely állt rendelkezésre, addig 2013-ban már csak 377.
- Ezzel szemben az egyéb szálláshelyeken lévő férőhelyek száma 2012-ig folyamatos emelkedést mutatott, 2013-ban 718 db volt. A vendégek és vendégéjszakák száma ezeken a magánszálláshelyeken nagy ingadozást mutat, egyértelmű tendencia nem rajzolódik ki.
- A külföldi vendégek és az általuk eltöltött vendégéjszakák száma és aránya a magánszálláshelyeken alacsony, ellenben a kereskedelmi szálláshelyek esetében 15-20%-os az arányuk.
- A településen két kemping és több különböző kategóriájú kereskedelmi szálláshely (a családi jellegű panzióktól a háromcsillagos szállodákig) működik, és egyre nagyobb a

¹³ A fürdő gyógyászati részlege és medence-kínálata még hiányos, valamint fenntartási problémák is jelentkeznek a magas energiaárak miatt.

kínálat a magán szállásadás esetében: 2013-ban 73 magánszálláshely állt a turisták rendelkezésére.

Különösen nagy a visszaesés akkor, ha Vásárosnamény súlyát vizsgáljuk a megye vendégforgalmában: miközben a város részesedése a megyei férőhelyekből 8,4%, addig a megyébe érkező vendégek mindössze 4,1%-a választja Vásárosnaményt (a külföldiek esetében az arány csak 3%-os). Kicsit magasabbak az értékek a vendégéjszakák tekintetében: a megyében eltöltött vendégéjszakák 5,4%-a, a külföldiek által eltöltött vendégéjszakák 3,5%-a realizálódik a városban. A képet árnyalja viszont, hogy míg a megye esetében az átlagos tartózkodási idő 2,1 éj, addig Vásárosnaményban 2,9.

1.9.4. ábra: Vásárosnamény részesedése a megye turisztikai mutatóiban (2000-2013)

Forrás: KSH

Az önkormányzat különböző fejlesztésekkel, marketing eszközökkel és térségi összefogással igyekszik megállítani a kedvezőtlen folyamatokat, amelynek szervezeti alapját a Vásárosnaményi Tourinform Iroda jelenti.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések

Vásárosnamény vállalkozói szférájára a mezőgazdasági dominancia jellemző, ipari vállalkozások száma alacsony, de ettől függetlenül foglalkoztatási szerepük jelentős. Mind a mezőgazdaságban, mind az egyéb ágazatokban működő vállalkozásokra jellemző a kis szervezetméret (egyéni vállalkozók, családi gazdálkodók), a helyi szintű együttműködés korlátozott. A működő vállalkozások száma az elmúlt időszakban nagymértékben csökkent: 2005-ben még 590 db volt, 2012-ben már csak 510 db.

A korábbi zöldmezős beruházásként épült faforgácslap gyár (INTERSPAN FAIPARI Kft.) nagy fejlődést ért el a térségben. A 2011. januári gyárbezárás érzékenyen érintette az egész térség munkaerőpiacát, azonban a jelenleg folyamatban lévő gyárbővítésnek köszönhetően foglalkoztatási szerepköre újra megerősödik: a 95 millió eurós beruházással a svájci Krono csoport által létesített OSB-lap gyártó üzemben előreláthatóan több mint 100 munkavállaló fog dolgozni 2016 nyarától.

A **NAFÉM Kft.** egyszemélyes tulajdonban lévő társaságként működik. 1990 óta a 3,6 hektáros telephelyen, melyből 3000 m² a beépített terület, és 60 fő a foglalkoztatottak száma. Az üzemben fémipari termékek, berendezések, középnehéz acélszerkezetek gyártása, lemezmegmunkálás, továbbá gépi forgácsolás és felületmegmunkálás folyik. Termékeiket elsősorban Magyarországon, Németországban, Olaszországban és Svájcban értékesítik. Az elmúlt években a jó minőségű termékeiknek köszönhetően jelentős és meghatározó beszállítójává váltak a Volkswagen-Audi konszernnek. Az állandó és folyamatos minőségi munka érdekében bevezetésre került az ISO 9002-es minőségbiztosítási rendszer.

A több mint negyedszázados múlttal rendelkező **Berwin Ruhagyár Zrt.** (egykori VOR), a térség egyik legnagyobb és legtöbb dolgozót (530 főt) foglalkoztató gyára. A privatizáció során angol tulajdonba kerülő gyár minőségi férfi, esetenként női konfekció gyártására, exportjára szakosodott. A gyár folyamatos korszerűsítésével nemcsak a termelhető darabszám növelését (jelenleg kb. 200 ezer db öltöny/év), hanem a minőség fokozását is elérte.

Az **Austria Juice Magyarország Kft.** (korábban Agrana Juice Kft, illetve Wink Mezőgazdasági Termelő és Kereskedelmi Kft.), a beregi térség gyümölcs- (jórészt alma) termesztési hagyományaira alapozza működését 1994 óta. Külföldi tulajdonú céggént látványos beruházásokkal gyarapodott. A cég 1999 decemberétől ISO 9002-es minőségi tanúsítvánnyal is rendelkezik. A sűrítő üzem, a 6000 tonna sűrítőmenny tárolására alkalmas tartályok a környékbeli termesztők gyümölcsének átvételét szolgálják, és biztos piacról gondoskodnak. A telephely elérte a napi 1500 tonnás alapanyag-feldolgozási kapacitást. A feldolgozó üzem integrátori szerepre is vállalkozik. A térség almatermesztőivel kialakított kapcsolatrendszer a termelésben nélkülözhetetlen anyagokhoz segíti a gazdákat.

Kiss B. cégcsoport a térség és a város meghatározó cége 130 alkalmazottal. Jelenleg több logisztikai raktárt valamint számos C+C jellegű italdiszkontot és saját tulajdonú kiskereskedelmi egységet működtet a vállalkozás Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben. A vállalkozás a jövőbeli termékek nagykereskedelmi tevékenységét illetően meghatározó pozíciót tölt be, nemcsak megyei szinten, hanem országos viszonylatban is.

A fentiek mellett jelentős vállalkozások működnek a térségben (Namény Tészta Kft. Hajdu Trans Kft.), és a közúti áru fuvarozás (Badak Trans Kft., SITI Trans Kft., Beregi Trans Kft.) területén is.

1.9.4. táblázat: Vásárosnamény fontosabb vállalkozásai

Legtöbb iparüzési adót fizető vállalkozások		Legtöbb alkalmazottat foglalkoztató vállalkozások		
Vállalkozás	Fő tevékenység	Vállalkozás	Fő tevékenység	Foglalkoztatottak száma
Kiss B. Ker. Kft.	Kereskedelem	Berwin Ruhagyár Zrt.	Ruhagyártás	530
Berwin Ruhagyár Zrt.	Ruhagyártás	Kiss B. Ker. Kft.	Kereskedelem	130
NAFÉM Kft.	Fém megmunkálás	NAFÉM Kft.	Fém megmunkálás	60
Bittner Kft.	Kereskedelem	B. Ép. Szolg. Kft.	Építőipar	40
Austria Juice Magyarország Kft.	Almasűrítőmenny előállítás, termeltetés	Austria Juice Magyarország Kft.	Almasűrítőmenny előállítás, termeltetés	20-50
		Pick Hús	Élelmiszer gyártás	35

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Egy város gazdasági versenyképességét számos tényező befolyásolja, ezek közül Vásárosnamény esetében legfontosabbak

- a határmenti fekvésből és a javuló külső elérhetőségből eredeztethető adottságok (1.1 és 1.15 fejezetek),
- a potenciális munkaerő egyre javuló képzettségi szintje (1.7.1.3 fejezet),
- valamint a már jelenlévő nagyobb vállalkozások addicionális vonzereje (1.9.3 fejezet),
- széleskörű turisztikai kínálat, amely azonban kedvezőtlen vendégforgalmi tendenciákkal párosul (1.9.2.3 fejezet).

A befektetés-ösztönzés legnagyobb akadálya a megfelelő ipari-logisztikai területek hiánya, jelenleg ugyanis nincs beruházási célra kijelölhető ingatlan az önkormányzat tulajdonában. Szintén problémaként jelentkezik, hogy a szakképzési kínálat és a munkaadók igényeinek összehangolása nem megfelelő, és erre az önkormányzat csak korlátozott befolyással bír.

A fentiek alapján Vásárosnamény aktuális gazdasági versenyképessége úgy értékelhető, hogy az megfelel a hasonló méretű és elhelyezkedésű városokénak, adottságai azonban kedvező alapot jelenthetnek a gazdasági fellendüléshez.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

A városban a 2011. évi népszámláláskor 3331 lakóegység került összeírásra, ebből 3054 lakott lakás, 277 nem lakott lakás – ez a szám harmadával nőtt 2001-hez képest (198 db). A 100 lakásra jutó lakónépesség száma 269 fő, magasabb a megyében lévő városok átlagánál (248 fő).

1.9.5. táblázat: A lakások szobaszám szerinti összetétele

Megnevezés	2001		2011	
	Száma (db)	Aránya (%)	Száma (db)	Aránya (%)
1 szobás	261	8,3	208	6,2
2 szobás	1056	33,6	988	29,7
3 szobás	1297	41,2	1373	41,2
4 és több szobás	533	16,9	762	22,9
Összesen	3147	100	3331	100

Forrás: KSH

Az 1 és 2 szobás lakások aránya alacsonyabb, a 3-4 szobás lakások aránya magasabb a városok átlagánál. A népesség több szobaszámú lakásokban él, és a lakások átlagos alapterülete is nagyobb Vásárosnaményban (90 m²), mint a megyei városok átlagában (84 m²) (mindkét mutató esetében növekvő tendencia rajzolódik ki). A településen a lakások 99%-a természetes személyek tulajdonában van (3044 db). A népszámlálási adatok szerint az önkormányzat 63 lakással rendelkezett 2011-ben, egyéb (gazdasági társaság, egyház) szervezet 36 lakás tulajdonosa volt.

1.9.6. táblázat: A lakásállomány kora

Az építés éve	lakásszám (db)	arány (%)	megyei átlag (%)
1946 előtt	173	5,2	8,8
1946–1960	313	9,4	13,2
1961–1970	559	16,8	16,8
1971–1980	906	27,2	23,6
1981–1990	760	22,8	18,6

Az építés éve	lakásszám (db)	arány (%)	megyei átlag (%)
1991–2000	296	8,9	10,0
2001–2005	254	7,6	5,8
2006–2011	70	2,1	3,2
Összesen	3331	100	100

Forrás: KSH

A lakásállomány korstruktúrája az elmúlt 10 évben jelentősen változáson ment keresztül: főleg 2001 és 2005 között volt nagy lakásépítési hullám, részben az állami támogatásoknak köszönhetően.

Vásárosnaményban az alacsony komfort fokozatú, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül 2001–2011 között jelentősen csökkent (2001-ben 16,3%, 2011-ben már csupán 7,8% volt). Azonban a szegregációval érintett vagy veszélyeztetett településrészeket sokkal magasabb érték jellemezte (a szegregátumok részletes bemutatása a 3.3.3 fejezetben található). Ezek meghaladják a megyei értéket, de alacsonyabbak az országos átlagtól és lényegesen kisebbek a járási értékhez viszonyítva.

Az összkomfortos lakások száma ugyanakkor pozitív változásokat mutat, a vizsgált 10 év alatt 846-ról 1255-re növekedett. Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül ugyancsak kedvező tendenciát mutat: 2001-ben 8,9%, 2011-ben már csak 6,8% volt.

Az építmények részletes vizsgálatát az 1.14.5 fejezet tartalmazza.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Az önkormányzat és az állam közötti feladatmegosztás módosítása miatt 2013-tól jelentős változások történtek a város költségvetésében. A bevételi oldalon megszűnt az önkormányzat személyi jövedelemadóból való részesedése, az illetékbevételek elkerültek a várostól, valamint a beszedett gépjárműadó 40%-a marad a városnál. A rendszeres állami támogatások jellemzően nominálértéken is csökkennek, különösen igaz ez a normatív támogatásokra. Emiatt megnőtt az önkormányzati saját bevételek jelentősége. Az önkormányzati költségvetés tervezése és végrehajtása során a fő alapelvek a pénzügyi stabilitás és fenntarthatóság, a feladatok magas színvonalú ellátásának biztosítása, valamint a fejlesztési elképzelések megvalósíthatósága és fenntarthatósága.

Az állami adósságkonszolidációnak köszönhetően 2014-ben az önkormányzat kötvény- és hitelállománya 0 forint volt, miközben 2012-ben még meghaladta a 600 millió forintot. Mindez megteremti a lehetőségét a legszükségesebb fejlesztések tervezett és ütemezett előkészítésének és végrehajtásának.

A város 2014-es költségvetésének főösszege 2.147.252 eFt, költségvetési bevétel 2.006.976 eFt, költségvetési kiadás 1.346.024 eFt. A bevételi előirányzat 2.048.485 eFt, amely összegegyezik a kiadási előirányzattal.

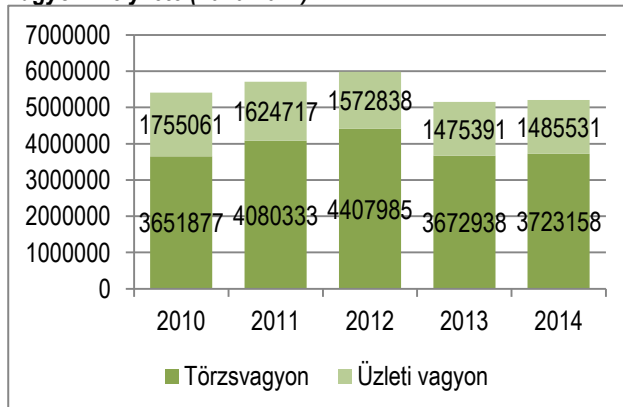
Költségvetés

Vagyongazdálkodás

Vásárosnamény Város Önkormányzata jelenlegi vagyona mintegy 5,2 milliárd forint, amelynek 71,5%-a a közfeladatok ellátása miatt nem elidegeníthető törzsvagyon, 28,5%-a pedig értékesíthető üzleti vagyon. Az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos gazdálkodás részletes szabályait a 7/2012.(III.30.) önkormányzati rendelete az önkormányzat vagyonáról, a vagyongazdálkodás szabályairól szóló rendelet tartalmazza.

1.10.1. ábra: Vásárosnamény Város Önkormányzatának vagyoni helyzete (2010-2014)

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

Adópolitika

A stabil és kiegyensúlyozott költségvetés fontos eleme a szakmailag átgondolt és pénzügyileg megtervezett adópolitika. Vásárosnamény a helyi adópolitika kialakítása során három szempontot helyez előtérbe: a lakosság és a vállalkozások teherbíró képességét, a megfelelő minőségi szolgáltatások garantálását, valamint a kiegyensúlyozott költségvetés megvalósítását. A város területén 2014-ben a következő adónemek vannak érvényben:

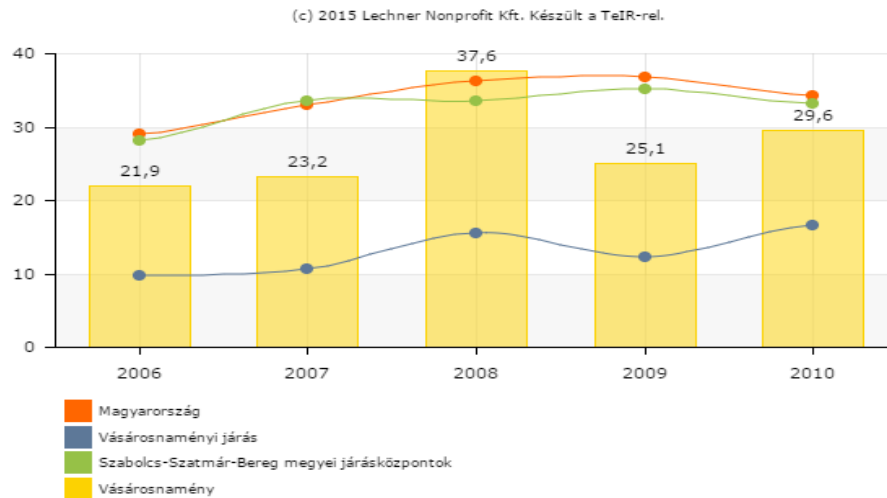
- Iparüzési adó: adóköteles az önkormányzat illetékességi területén állandó vagy ideiglenes jelleggel végzett vállalkozási tevékenység. Az adóalapot országos hatókörű jogszabályok figyelembevételével kell meghatározni, az adó mértéke az adóalap 2%-a, ideiglenes tevékenység esetén pedig 1000 Ft vagy 3000 Ft/nap (24/2002. (XII. 19.) önkormányzati rendelet).
- Építményadó: adókötelezettség terheli a lakásokat és nem lakáscélra használt ingatlanokat. Az építményadó alapja az adóköteles építmény m²-ben számított hasznos alapterülete. Az adó évi mértéke az adóköteles építmény hasznos alapterülete után
 - a Tisza-parti üdülőövezet területén 800,-Ft/m²,
 - a város központi területén 200,-Ft/m²,
 - egyéb területen 100,-Ft/m².

Az önkormányzat a tulajdonos jogi helyzete, illetve az ingatlanhasznosítás célja alapján kedvezményben részesülhet, amelynek mértéke akár a 100%-ot is elérheti (magánszemélyek esetében). Az építményadó alkalmazását a 23/2002. (XII. 19.) önkormányzati rendelet szabályozza.

- Idegenforgalmi adó: összege személyenként és vendégéjszakánként 300 Ft.

Az egy lakosra jutó iparüzési adó összegét mutatja az alábbi ábra. 2010-ben az egy lakosra jutó iparüzési adó összege 29 600 Ft volt, amely jóval meghaladja a járási átlagot, amely 16 500 Ft, viszont jelentősen alatta marad megyei (33 200 Ft) és az országos átlagnak (34 200 Ft).

1.10.2. ábra: Az egy lakosra jutó iparűzési adó összege (ezer Forint)

Forrás: TEIR

Gazdasági Program

A város 2014-2019. évre vonatkozó Gazdasági Programját 2015. március 26-ai testületi ülésen fogadták el. A Gazdasági Program általános megállapításai közül a legjelentősebbek:

- a takarékos és ésszerű gazdálkodás megteremtette a város működésének biztonságát,
- az államigazgatási átalakítása nyomán olyan feladatok hárulnak a városra (pl. járásközpont) amelyek elvégzéséhez szükséges anyagi keretek csak részben biztosítottak;
- a gazdálkodás célja a működést és a fejlesztést szolgáló pénzügyi egyensúly fenntartása.

A Gazdasági Program egyes közfeladatokra vonatkozó megállapításait jelen dokumentum kidolgozásakor figyelembe vettük.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Vásárosnaményban a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel a képviselő-testület rendelkezik. A képviselő-testület az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, a pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmenően a testület feladata a város térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadása és/vagy módosítása. A képviselő-testület kapcsolódó döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszik a képviselőtestület Városfejlesztési és Üzemeltetési Bizottsága.

A Városfejlesztési- és Üzemeltetési Bizottság a szervezeti és működési szabályzat szerint az alábbi városfejlesztéssel kapcsolatos feladatokat látja el.

(1) Javaslatot tesz:

- a) Az önkormányzat vagyonrendeletében szabályozott módon az önkormányzat vagyonának hasznosítására, gyarapítására, védelmére,
- b) a köztisztasági, parkfenntartási, temetkezési, ivóvíz-, szennyvízszolgáltatások biztosítására,
- c) a város turisztikai (idegenforgalmi) lehetőségeinek hatékonyabb kihasználására,
- d) önkormányzati koncepciók kialakítására, tartalmára és szükség szerinti módosítására, kiegészítésére,
- e) fejlesztések, beruházások lehetőségeire, irányaira és finanszírozásának, támogatásának formáira.

(2) Véleményezi:

- e) új közszolgáltatást ellátó szervezet létrehozását, a felhasználandó vagyontárgyak körét,
 - f) az önkormányzat és intézményeinek beruházásait, fejlesztéseit,
 - i) az érintett bizottság bevonásával az Önkormányzat tulajdonában álló ingatlanok és egyéb vagyontárgyak hasznosítására tett javaslatokat (tulajdonjog változás, gazdasági társaságokba apport bevitel, bérleti jogviszony keletkezése),
 - j) az önkormányzat korlátozottan forgalomképes vagyontárgyai feletti rendelkezésre irányuló javaslatokat,
 - m) az önkormányzat vagyonának hasznosítására irányuló pályázatokat.
 - n) az önkormányzat környezetvédelmi programjának, illetve környezetvédelmi ütemtervének elfogadására irányuló előterjesztést,
 - o) a környezetvédelemmel összefüggő beruházásokra irányuló előterjesztéseket,
 - p) az önkormányzat turisztikai tevékenységével összefüggő előterjesztéseket.
- (3) Ellenőrzi:
- b) az önkormányzat vagyonának nyilvános értékesítését, hasznosítását.
- (4) Figyelemmel kíséri:
- a) a bezárt városi szeméttelep állapotát és a szennyvízkezelő telep működését,
 - b) a közterületek rendjét és tisztaságát, a környezet- és természetvédelmet, indítványozza a szükséges intézkedések megtételét,
 - c) a város és térsége turisztikai helyzetének alakulását, különös tekintettel a Tisza parti üdülőhelyre (a továbbiakban: üdülőhely)
 - d) feladatkörét érintően a hazai és az európai uniós pályázatok kiírásait, a pályázatok előkészítését, és koordinálja a pályázatok benyújtását.
- (6) Előzetesen véleményezi a kommunális és területfejlesztési kérdések megoldására fordítható költségvetési összegeket.
- (7) Kapcsolatot tart a város, a megye turisztikai szervezeteivel, a rendőrséggel, polgárőrséggel, valamint szorgalmazza és elősegíti ezek együttműködését.

A városfejlesztéssel összefüggő döntések végrehajtásában a polgármesteri hivatal Városfejlesztési és Üzemeltetési Csoportja, valamint a 100%-os önkormányzati tulajdonú városfejlesztő társaság a Vitka Városüzemeltetési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. vesz részt.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az önkormányzat a munkahelyteremtés és -megőrzés, valamint az adóbevételek növelése és kiszámíthatósága érdekében számos közvetlen és közvetett eszközzel befolyásolja a jelenlegi és a potenciális gazdasági szereplők tevékenységét.

■ A beruházásokhoz és a vállalkozások hatékony működéséhez szükséges infrastruktúra biztosítása:

- ipari-gazdasági célú területek kijelölése és fejlesztése,
- elérhetőség biztosítása,

■ Megfelelő jogi szabályozás helyi szinten:

- a helyi gazdaság szabályozásában, valamint a gazdasági tevékenységekhez kötött adminisztratív és engedélyezési eljárások során tanúsított kiszámítható és átlátható magatartás csökkenti a gazdasági bizonytalanságot és a befektetések kockázatát;
- különösen fontos az építési szabályok meghatározása és a területhasználat korlátainak felállítása úgy, hogy az megfelelő rugalmassággal módosítható lehessen, amennyiben befektetői igény jelentkezik – természetesen a helyi lakosok érdekeinek maximális érvényesítése mellett;

- a befektetői folyamatot szükség esetén adó- és illetékkedvezményekkel is ösztönözni, gyorsítani lehet.
- **Hatékony és következetes városmarketing tevékenység:** jóllehet nehezen számszerűsíthető, a Vásárosnaményről kialakult, kialakított arculat, illetve a városhoz kapcsolódó emocionális tényezők hatással vannak a befektetői döntéseiket meghozó üzletemberekre. Tudatos és jól felépített marketing-kommunikációs stratégia nem kizárólag egy-egy befektetés megvalósulásához járul hozzá, de a városban működő gazdasági társaságok tevékenységét, ismertségét és az irántuk táplált bizalmat is erősítheti aktuális és potenciális üzleti partnereik körében, ezzel közvetett módon hozzájárulva a helyi gazdaság fejlődéséhez is.
- **Partnerség:** az önkormányzat a hatékony együttműködés érdekében rendszeresen egyeztet a meghatározó gazdasági szereplőkkel, elvárásaikat és érdekeiket igyekszik minél nagyobb mértékben figyelembe venni a településfejlesztési tevékenységek során (a Partnerségi Terv keretében azonosította azokat a szereplőket, amelyeket a gazdaságfejlesztési munkacsoport tevékenységébe és így az ITS kidolgozásába aktívan bevon).

1.10.4 Foglalkoztatáspolitikai

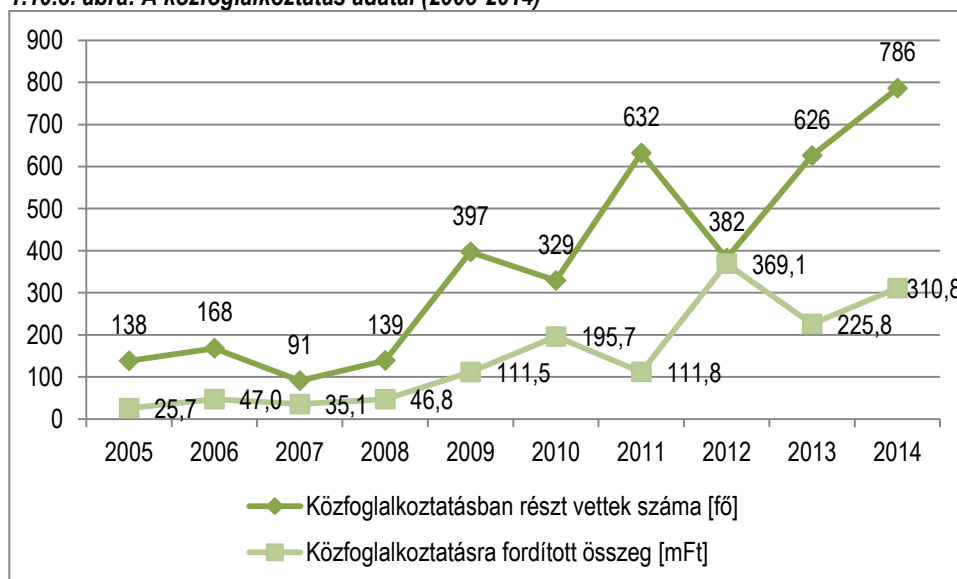
Vásárosnaményban a munkanélküliség és az inaktivitás kiemelt problémát jelent. Az önkormányzat szerepe a foglalkoztatáspolitikában kettős:

- koordinátorként és ösztönzőként kezdeményezhet helyi, térségi szintű együttműködést és programokat a munkaerő-piaci helyzet átfogó javításáért,
- a közfoglalkoztatási programba bekapcsolódva jelentős számú munkanélkülinek tud értékteremtő tevékenységet és rendszeres munkajövedelmet biztosítani.

Közfoglalkoztatás

A közfoglalkoztatásban mint aktív munkaerő-piaci eszközben rejlő lehetőségeket Vásárosnamény intenzíven kihasználja. Az elmúlt 10 évben mind a közfoglalkoztatásba bevont személyek száma, mind a ráfordítások összege jelentős mértékben emelkedett.

1.10.3. ábra: A közfoglalkoztatás adatai (2005-2014)

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

A közfoglalkoztatás keretében elvégzendő feladatok többnyire a következők lehetnek: parkfenntartási, köztisztasági feladatok, illegális személtalrakók felszámolása, zöldfelületek

tisztántartása, parlagfűirtás, erdőtelepítés, gondozás, játszóterek takarítása, a belterületi belvíz- és csapadékvíz-elvezető árkok tisztántartása, burkolt és burkolatlan árkok takarítása, a felszíni csatornák és szivárgók takarítása, iszapmentesítés, illetve a kitakarított szakaszok folyamatos karbantartása, járdák felújítása/építése. A felsorolt tevékenységek nagy része fizikai jellegű, különösebb szakképesítést nem igényel, így alkalmasak arra, hogy jelentős számban vonjanak be alacsonyabb iskolai végzettségűeket, de az önkormányzat a szakképesítéssel, magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőknek is kínál változatos feladatokat.

1.10.5 Lakás és helyiséggazdálkodás

Bérlakás állomány

A lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (Lakástörvény) a lakás- és helyiséggazdálkodás szabályait tartalmazza azzal, hogy rendelkezik egyes részletszabályok önkormányzati rendeletben történő meghatározásáról is. Az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről és elidegenítéséről szóló 20/2011. (VII.08.) önkormányzati rendelet meghatározza a lakások és helyiségek bérbeadásának szabályait, a lakbérek mértékét.

Az alábbi táblázat tartalmazza az önkormányzat bérlakásainak megoszlását komfortfokozat és szobaszámok alapján.

1.10.1. táblázat: Az önkormányzat bérlakásainak megoszlása

Bérlakások száma komfortfokozat alapján		Bérlakások száma szobaszám alapján		Bérlakások száma városrészenként	
Összkomfortos	32	1 szobás	22	Vásárosnamény	68
Komfortos	25	1,5 szobás	19	Vitka	0
Félkomfortos	0	2 szobás	14	Gerelyiugornya	0
Szükség lakás	8	2,5 szobás	13	Perényi-tanya	0
Komfort nélküli	3	3 szobás	0	Összesen	68
Összesen	68	3-nál több szobás	0		
-ebből szociális bérlakás	32	Összesen	68		

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

A lakások bérleti díja komfortfokozattól, a hőszigeteléstől és a felújítás mértékétől függően 56-423 Ft/m²/hó között változik, a szociális bérlakások esetében ennél lényegesen alacsonyabb (26-224 Ft/m²/hó). Az eladásra kijelölt Garabonciás Tábor (lásd 1.14.1.4 fejezet) esetleges értékesítéséből származó bevétel fedezetet jelenthet szociális célú lakások vásárlására.

1.10.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzat több intézmény esetében (pl. óvoda, könyvtár, művelődési központ) fenntartói jogokat gyakorol, ami azt jelenti, hogy ezeknél a szakmai feladatellátáshoz és az épületüzemeltetéshez kapcsolódó személyi juttatások, járulékok, dologi, felhalmozási és egyéb kiadások biztosítása az önkormányzat hatásköre.

A Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola fenntartója 2012-től a Baptista Szeretet Szolgálat Egyházi Jogi Személy. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény, valamint a köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény szerinti önkormányzati köznevelési intézmények – a fent említett intézmény kivételével – 2013. január 1-től állami fenntartásba kerültek. Az érintett intézmények szakmai munkájának irányítása az állam feladata a KLIK-en keresztül, míg a működtetés feltételeit az önkormányzat biztosítja.

Annak érdekében, hogy az épületek üzemeltetése költséghatékony módon történjen, az önkormányzat ütemezetten és tervezetten elvégzi a szükséges felújításokat. Az ehhez

kapcsolódó felhalmozási jellegű kiadások összege évről évre változik. Az elmúlt években végrehajtott fejlesztések adatait a Mellékletek M4. táblázata tartalmazza.

A Vásárosnaményi Közös Önkormányzati Hivatal, Vásárosnamény Város Önkormányzata a Vásárosnaményi Járási Hivatallal együtt folyamatosan törekszik a hatékony, szolgáltatás szemléletű ügyfélbarát közigazgatás kialakítására. A „Vásárosnamény centrum akcióterület fejlesztése” projekt keretében a Városháza felújítása, bővítése is megvalósult. Ezáltal egy helyre költöztetett az Építésügyi Hatóság, a Városi Gyámhivatal, az akkori Okmányiroda, 2013. január 1-től Vásárosnaményi Járási Hivatal, valamint a KLIK. Az önkormányzat megkezdte az elektronikus ügyintézésre való felkészülést is.

1.10.7 Energiagazdálkodás

Az önkormányzat törekszik arra, hogy intézményeiben és a közterületeken hatékony energiafelhasználási módszereket alkalmazzon. Ennek érdekében

- 2015-ben befejeződik a közvilágítás korszerűsítése,
- az önkormányzat ütemezetten elvégzi az érintett épületek energetikai korszerűsítését (pl. nyílászárók cseréje, hőszigetelés, gépészeti rekonstrukció),
- hozzájárul a megújuló energiaforrások felhasználásához (pl. intézmények napelemmel történő ellátása, biomassza és geotermikus energia hasznosítása stb.).

A konkrét energetikai beruházások adatai a Mellékletek között megtalálhatók.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

A Mötv. 13. § (1) a településüzemeltetési feladatokat a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok közé sorolja. A hivatkozott jogszabályhely 2. pontja értelmében településüzemeltetési feladatnak minősül a köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása. Ezek mellett a hulladékgazdálkodás és a távhőszolgáltatás is önkormányzati, a település üzemeltetésével összefüggő közfeladat, és a víziközmű-szolgáltatás is annak minősül abban az esetben, ha a *víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény (Vksztv.)* rendelkezései szerint a helyi önkormányzat az ellátásért felelős.

Vásárosnaményban a településüzemeltetési szolgáltatások jelentős részét az 1970-ben alakult Vitka Városüzemeltetési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. látta el. Megalakulásakor a vállalkozás fő tevékenységei az építőipar, a településüzemeltetés és személyszállítás volt. A társaság tevékenységi köre ezt követően folyamatosan bővült. 2015. évre azonban fő feladata a Szilva Wellness- és Termálfürdő üzemeltetése, illetve települési zöldfelület gondozása (8773-1/2014. *Tájékoztató a Képviselő testülethez*¹⁴).

A Vásárosnamény területén működő köztemetőkre, valamint ezek fenntartásával és a temetésekkel kapcsolatos összes tevékenységre vonatkozóan rendelkezéseket Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselő-testületének a temetőkről, a temetkezésről szóló 21/2000. (XII. 07.) Ök. rendelet tartalmaz. A rendelkezés alapján Vásárosnaményban két működő köztemető található, az önkormányzat tulajdonát képező – a természetben a 41. számú főközlekedési út mellett lévő – vásárosnaményi 4204/3 hrsz-ú, ún. központi városi köztemető, illetve a

¹⁴ 8773-1/2014. Tájékoztató a Képviselő testülethez a Vitka Városüzemeltetési Szolgáltató Közhasznú Nonprofit Kft. 2014. I. félévi gazdálkodásának teljesítéséről

Gergelyiugornya városrészen lévő a Református Egyház tulajdonában álló, Vásárosnamény, Beregszászi út mellett lévő, a vásárosnaményi 2746 hrsz-ú temető. Ez utóbbiban a ravatalozó épülete az önkormányzat tulajdonát képezi és a tulajdonos Református Egyházzal történt megállapodás alapján az önkormányzat látja el a köztemető fenntartására vonatkozó – *a temetőkről és a temetkezési tevékenységről szóló 1999. évi XLIII. törvényben és a temetőkről és a temetkezésről szóló 1999. évi XLIII. törvény végrehajtásáról szóló 145/1999. (X. 1.) Korm. rendeletben* meghatározott, a tulajdonost terhelő – kötelezettségeket. A központi városrészen a ravatalozó külső-belső felújítása indokolt, valamint igény jelentkezik urnafal építésére is az urnás temetések növekvő száma miatt.

A közvilágítási feladatokat Vásárosnaményban a Fényhozam Kft. végzi közszolgáltatási szerződés keretében, míg az önkormányzat fenntartásában lévő intézmények és ingatlanok energiaellátását az E.ON Tiszántúli Áramhálózat Zrt. látja el. Az utóbbi Vásárosnamény belvárosában korlátozott nyitvatartással (kedden 14:00-18:00 és szerdán 13:00-18:00) ügyfélszolgálati fiókirodát működtet. A településen a földgázellátásért a TIGÁZ Tiszántúli Gázszolgáltató Zrt. felelős, amely szintén korlátozott nyitvatartású ügyfélszolgálati fiókirodát tart fenn a városban. (További részletek az energiagazdálkodásról az 1.16.2 fejezetben találhatók.)

A kéményseprő-ipari közszolgáltatás jogi alapját három jogszabály teremti meg.¹⁵ Vásárosnamény és térsége területén a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság adatszolgáltatása szerint a Carbon-Szaksz Bt. Vásárosnaményi Kirendeltsége látja el a kéményseprő-ipari közszolgáltatást összesen 29 település közigazgatási területén.

A Vásárosnaményban keletkező hulladékok gyűjtését, szállítását és kezelését *a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (Ht.)*, valamint a végrehajtásra kiadott jogszabályokban¹⁶ foglaltak és az ezekhez kapcsolódó mindenkor hatályos helyi rendeletek szabályozzák. A hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatás szabályairól két rendelet hatályos, ezek a *Vásárosnamény Város Önkormányzata Képviselőtestületének a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatás helyi szabályairól szóló 6/2014. (III.14.) ök. rendelete, illetve a települési szilárd hulladékkal kapcsolatos helyi közszolgáltatás szabályairól szóló 5/2014. (III.14.) ök. rendelete*. (További részletek a hulladékgazdálkodásról az 1.16.2 fejezetben találhatók.)

Az ivóvízellátást, valamint szennyvíz szállításával és kezelésével kapcsolatos feladatokat a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt. Vásárosnaményi Üzemmnöksége négy vízműtelep (Vásárosnamény, Perényi tanya, Károlyi tanya, Gergelyiugornya), illetve két szennyvíztisztító telep (Vásárosnamény, Gergelyiugornya) segítségével biztosítja. (További részletek az ivóvízellátásról és a szennyvízkezelésről az 1.16.2 fejezetben találhatók.)

1.12 Táji és természeti adottságok vizsgálata

1.12.1 Természeti adottságok

Vásárosnamény Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti részén, a Nyírség és Bereg határán található a Kraszna torkolatánál.

¹⁵ 2012. évi XC. törvény a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról; 347/2012. (XII. 11.) Korm. rendelet a kéményseprő-ipari közszolgáltatásról szóló törvény végrehajtásáról; 63/2012. (XII. 11.) BM rendelet a kéményseprő-ipari közszolgáltatás ellátásának szakmai szabályairól

¹⁶ 310/2013 (VIII.16.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási tervekre és a megelőzési programokra vonatkozó részletes szabályokról; 15/2003 (XI.7.) KvVM rendelet a területi hulladékgazdálkodási tervekről; 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről; 45/2004. (VII. 26.) BM-KvVM együttes rendelet az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól

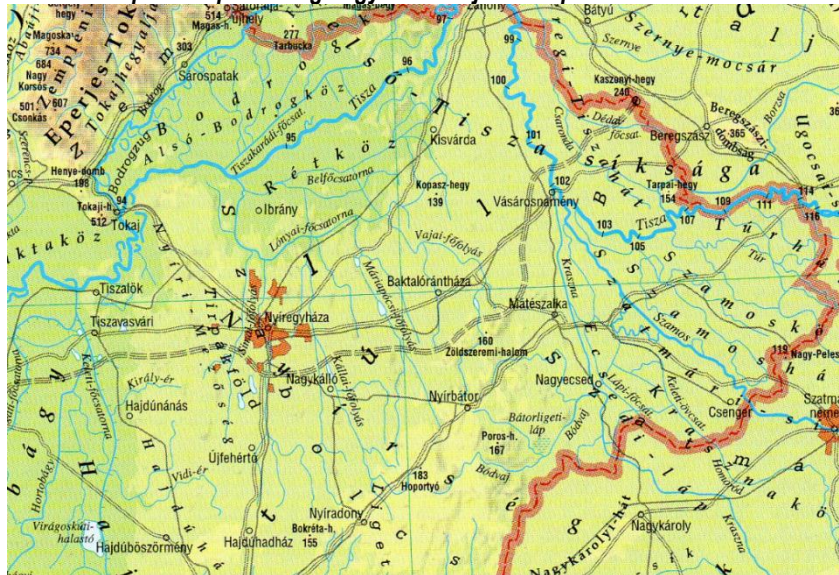
Domborzat és talajviszonyok

Az érintett kistáj az országhatár és a Tisza között elhelyezkedő, 104 és 236 m közötti tszf-i magasságú, jórészt ártéri szintű, az ármentesítések előtt árvizekkel elöntött tökéletes síkság. Két jelentősebb kiemelkedése a Tarpai-hegy és a Kaszonyi-hegy. A monoton felszínen az elhagyott medrek, morotvák labirintusa figyelhető meg, nagy részüket a Tisza hagyta hátra. A síkságból néhány helyen kisebb (pleisztocén) futóhomoksziget emelkedik ki. A felszínt túlnyomórészt fiatal öntésagyag és öntésiszap réteg takarja, amely a Tisza egykori áradásainak hordaléka. A terület nyugati része a Nyírségre esik, és felszínét homokbuckák tarkítják. A talajtakaró a Beregi-síkon öntésanyagokon képződött réti talaj, a nyírségi részekben homoktalajon képződött váztalaj. További rövid bekezdés a helyi talajokról a 1.17.1 alfejezetben található.

Éghajlat

Vásárosnamény a mérsékelt meleg és a mérsékelt hűvös éghajlati öv határán fekvő, mérsékelt száraz csapadék-ellátottságú tájon fekszik. A középhőmérséklet évi és nyári félévi átlaga: 9,5°C, illetve 16,8°C. Általában április 14. és október 20. között (185 nap) nem kell fagypon alatti hőmérsékletek előfordulásától tartani. A csapadék évi összege 610-630 mm, a tenyészidőszaké 360-370 mm. Az uralkodó szélirány északi, az átlagos szélesség kevéssel 3 m/s alatti. Az éghajlat leginkább a rövid tenyészidejű, kevésbé melegigényes és vízigényesebb kultúráknak kedvez.

1.12.1. térkép: A Kárpát-térség hegy- és vízrajza térképből

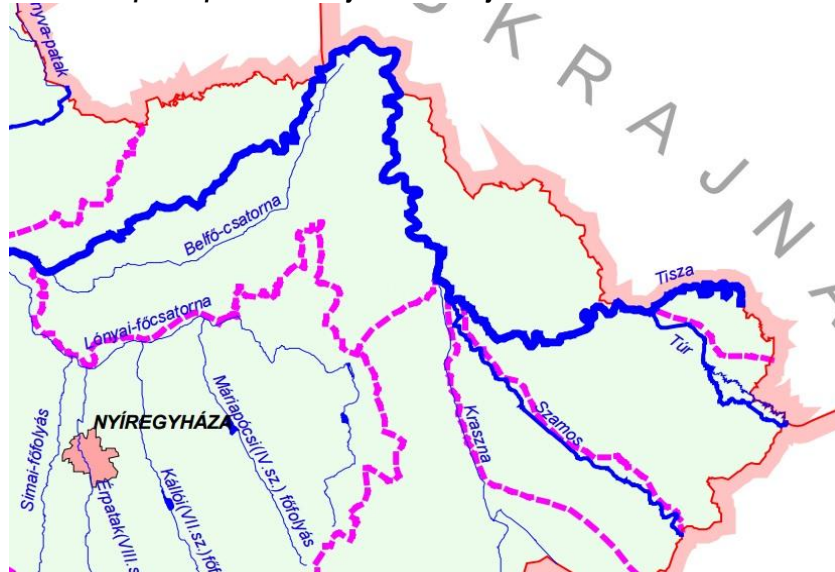

Forrás: Földrajzi világtatlasz, 2001

Vízrajz

Az árvizek ideje általában a kora nyár, a kisvizeké az ősz és a tél. A tartós nyári-őszi kisvizek miatt ezen a szakaszon a Tisza Vásárosnaményig időszakosan hajózható. A belvízi csatornahálózat meghaladja a 300 km-t. A Tiszát ezen a szakaszon végig árvízgátak kísérik. A kistáj valamennyi állóvize tiszai holtág, a 15 meandertő felszíne 154 ha. A talajvíz szintje a kisebb folyóparti háttaktól eltekintve 2-4 m közötti, mennyisége jelentékeny. A szulfáttartalom meghaladja a 60 mg/l-t. A gyakran magas vastartalommal rendelkező artézi kutak ritkán mélyülnek 100 m alá, de akkor jelentékeny vízhozamokat adnak.

1.12.2. térkép: Település és környékének vízrajza

Forrás: KVVM¹⁷

Növényzet

A kistáj eredetileg a Tisza összefüggő erdővel borított ártere. Az erdőket számos vízfolyás és holt meder tarkította. Meghatározóak voltak a ligeterdők, a gyertyános-tölgyesek. A gyepek, szántók, települések erdőirtással alakultak ki. A kistáj erdősültsége az utóbbi évek erdősítései nyomán ismét nő, kedvezőnek mondható (őshonos) fafaj-összetétellel. Mélyebb fekvésben láp- és ligeterdők, mocsárrétek előfordulnak.

Állatvilág

A térség nagy kiterjedésű erdői évszázadokkal ezelőtt hatalmas vadállományt (szarvas, őz, róka, borz, siketfajd, császármadár) tartottak el. A táj állománya csökkent, de gazdagabb, mint az ország más területein, ami megalapozza a térség vadászturisztikai fejlődését.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

Vásárosnamény természetföldrajzi helyzete, a város és környezetének domborzata, az éghajlat, a környező talajok termőképessége, a felszíni vizek bősége meghatározták a táj szerkezetét, a tájhasználat alakulását. A település síkvidéken, alapvetően mezőgazdasági művelés alatt álló területekkel meghatározott környezetben helyezkedik el.

Tájtörténet

Vásárosnamény honfoglalás előtti területe a síklápokkal, mocsarakkal, pusztagyeppekkel tarkított erdőssztyepp lehetett, amelynek uralkodó fafaja a tölgy volt. Ebből alakult ki egy kistáj szerkezet, ahol a települések lakói az erdős-lápos-buckás területen rét és legelőgazdálkodást, kis parcellákon szántóföldi művelést folytattak. Már a XVI-XVII. század török világa alatt megkezdődött az erdőterületek csökkenése, amelyek helyét szántók, gyümölcsösök, rétek, legelők foglalták el. A XIX. század második felétől felgyorsult a természet átalakítása, a legnagyobb beavatkozás a térség vizeinek lecsapolása volt. 1892-től kezdve csatornákkal hálózta be a területet. A lápok helyén szántóföldeket nyertek, ezzel együtt azonban a talaj nedvességtartalma csökkent. Ezt tetézte a megmaradt erdők faállományának átalakítása, amikor a tölgyet a gyorsan növekvő, a szárazságot jobban tűrő akáccal váltották fel. Az 50-es évektől az akác mellett egyre gyakoribbá vált a szintén tájidegen erdei és fekete fenyő, valamint a nemesnyár használata, amely a tájképi degradáció mellett a biodiverzitást is csökkentette – eltüntetve az erdőssztyepp jellegű növényzet túlnyomó részét. A beavatkozások ellenére az Alföld összes tájegysége közül talán ez a terület őrizte meg leginkább a táj egykori jellegét

¹⁷ http://www.kvvm.hu/cimg/documents/HU_jel_melleklet_1.pdf

1.12.3. térkép: Település és környékének térképe 1806-1869 között

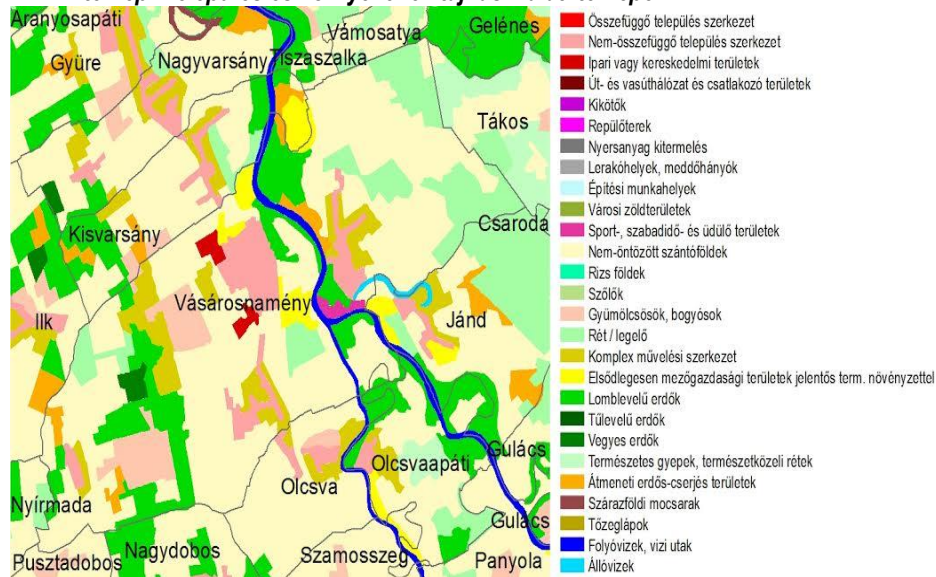

Forrás: Habsburg birodalom második katonai felmérésének térképe¹⁸

Tájhasználat,
tájszerkezet

A CORINE adatbázisa szerint Vásárosnamény központi része ún. nem összefüggő településszerkezetet mutat. Északnyugati és délnyugati részén egyértelműen kirajzolódnak az ipari hasznosítású területek. Külterületének nagy részét nem öntözött szántóföldek alkotják, a folyók mentén illetve a település nyugati részén lomblevelű erdők is előfordulnak. A rét/legelő területek főként Gergelyugornytól keletre, míg a nagyobb kiterjedésű gyümölcsösök Vásárosnamény településrészétől nyugatra találhatóak. Komplex művelésű, illetve természetközeli növényzetű mezőgazdasági területek elszórtan helyezkednek el.

1.12.4. térkép: Település és környékének tájhasználati térképe

Forrás: Corine

¹⁸ <http://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egység/termeszetvedelem/oldal/foldtan-talajtan-tajtortenet>
<http://mapire.eu/hu/map/collection/secondsurvey/?zoom=6&lat=46.81258&lon=18.42373>

1.12.3 Védett, védendő táji és természeti értékek, területek

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Az Országos Területrendezési Terv keretében Vásárosnamény területén országos jelentőségű tájképvédelmi területet nem jelöltek ki, míg a térségi jelentőségű tájképvédelmi övezet az alábbi területeket érinti, a vonatkozó ajánlásokat figyelembe kell venni:

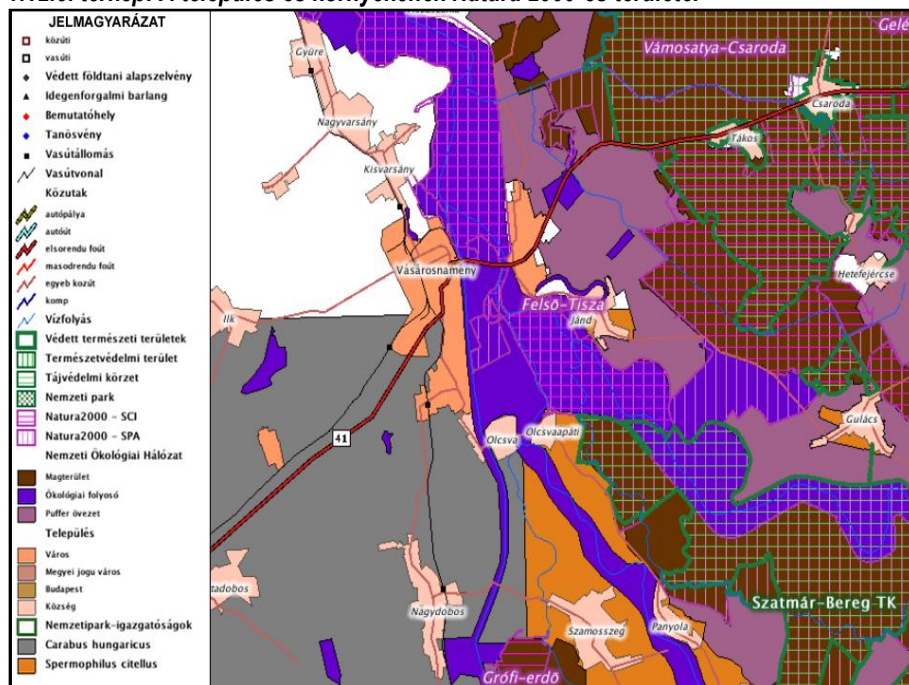
- A Tisza hullámtere a hullámtér és a települési területek közötti térséggel együtt;
- A Szamos hullámtere és a folyó menti területek;
- A Szatmár-Bereg Natúrpark településeinek területe.

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Vásárosnaménytól keletre található Felső-Tisza vidék Natura 2000 területnek minősül 2004. február 1. óta, 2012 októberében bővült a terület nagysága (területkód: HUN20001, 28681,89 ha). A területen számos védett faj található (pl. nagy hősincér, vöröshasú, nagy szarvasbogár).

Vásárosnamény és térsége területének több mint egyharmada (36%) a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságának működési területéhez tartozó Szatmár–Beregi Tájvédelmi Körzet része, amely elsősorban a Beregi-sík és a Tisza mente természeti értékeit védi. A Natura 2000 területek kijelölésével az 1982-ben kijelölt tájvédelmi körzet védett területi ma már európai uniós védettséget is élveznek.¹⁹ E területek természetközeli élőhelyeket biztosítanak számos értékes madárfaj számára, ezért a tájvédelmi körzet egyben különleges madárvédelmi terület is.

1.12.5. térkép: A település és környékének Natura 2000-es területei²⁰

Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer

¹⁹ A térség különleges természetmegőrzési területei: Lónya–Tiszaszalka, Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő, Vámosatya–Csaroda, Gelénes–Beregdaróc, Tárpa–Tákos és Felső-Tisza.

²⁰ További térképek a védett természeti területekről megtalálhatóak a Mellékletek M2. térképén.

A tájvédelmi körzettel kapcsolatos fő célkitűzések: a Felső-Tisza értékes természetközeli erdeinek védelme, a meglévő gyepterületek fenntartása, az invazív fajok visszaszorítása, mocsarak, vízállások, holtmedrek optimális kezelése, ártéri gazdálkodás szorgalmazása és a természeti értékek bővítése természetközeli erdők, gyepek kialakításával.

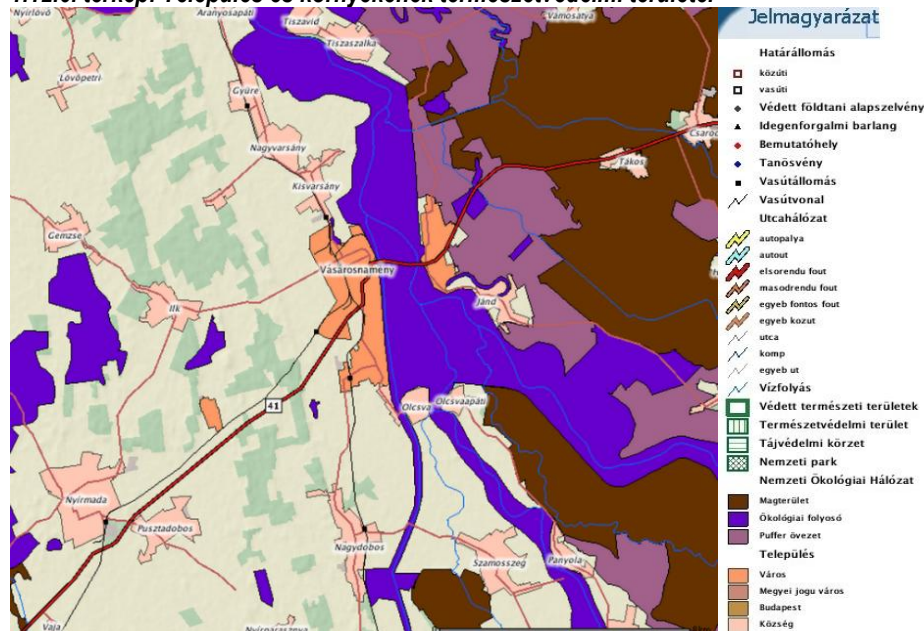
Helyi védettségű természeti értéként a Vitkai platánsor azonosítható.

1.12.3.3 Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat funkcionális elemei megtalálhatók Vásárosnamény területén.

- Magterület: a hálózat foltszerű, tetszőleges kiterjedésű területei, amelyek ideális nagyság esetén a lehető legtöbb populációnak, illetve az ezekből felépülő életközösségeknek az élőhelyei és genetikai rezervátumai.
- Ökológiai folyosók: a magterületek közötti kapcsolatot biztosítják a sávós, folytonos élőhelyek vagy kisebb-nagyobb megszakításokkal jellemezhető élőhely-mozaikok, láncolatok, amelyek fenntartják a génáramlást az egymástól elszigetelt populációk között.
- Pufferterületek: a magterületek és a folyosók körül védőzóna, ahol a természetközeli élőhelyek aránya lehetőség szerint magas, feladatuk a magterületek és folyosók védelme az esetleges külső káros hatásoktól.

1.12.6. térkép: Település és környékének természetvédelmi területei

Forrás: Természetvédelmi Információs Rendszer

A térség beregi részén igen gazdag az ökológiai hálózat, a védett területek közül mintegy 18 875 ha magterületnek, további 7 088 ha – elsősorban a Tisza mentén – ökológiai folyosónak minősül. A térség Nyírségi területein ezzel szemben szegényes az ökológiai hálózat, alig fordul elő természetközeli terület, bár monokultúrák tájról a homok megkötésére telepített erdők miatt nem beszélhetünk, az erdők ökológiai funkciója korlátozott.

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák kezelése

Vásárosnamény közigazgatási területének közel 12%-át települési területek (belterületek) foglalják el, amelyek egymástól elszigetelten helyezkednek el – kijelölve ezáltal a település városrészeit is (3.3.1 fejezet). A belterület kiterjedése a jövőben növekedhet új ipari-gazdasági funkciójú területek és esetleg új lakófunkciójú területek kijelölése következtében. Az új beépítésre szánt területek kijelölésénél szükséges figyelembe venni a tervezett úthálózat szerkezet-átalakító, területhasználat-módosító hatásait, valamint a védett, védelemre tervezett természeti és természet közeli területek helyzetét, továbbá az egyéb környezeti hatásviselők várható állapotát a beavatkozást követően.

A védett természeti értékek (pl. az ökológiai hálózat elemei) esetében a jogszabályi előírások korlátozzák a lehetséges tevékenységek és fejlesztések körét. A termőföld más irányú hasznosítása is nagy körültekintést igényel.

A különböző tájhasználati kategóriák között a funkcionális és tájökölógiai konfliktusok kevésbé jellemzőek, az ipari funkciójú területek többnyire megfelelő távolságban helyezkednek el a lakófunkciójú és idegenforgalmi területektől. Esztétikai konfliktusok tájképi szinten jelentkezhetnek roncsolt és/vagy ipari jellegű területek esetében. Új tájhasználati konfliktusok kialakulása átgondolt területrendezési és építészeti szabályokkal megelőzhető.

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A város zöldfelületi rendszerét, a zöldfelületi rendszer kialakításának lehetőségét elsősorban a település természetföldrajzi adottságai és a város szerkezete befolyásolja. A zöldfelületi rendszer elemei az alábbi kategóriákba sorolhatók:

- **Korlátlan használatú zöldfelületek:** ezek a rendszer legfontosabb elemei, mivel kondicionáló, rekreáló és pszichikai hatásukat a város minden lakója élvezi: belterületi erdők, közparkok és közterek, lakótelepi zöldfelületek, zóldsávok és fasorok. Ez utóbbiak a zöldfelületi rendszer fontos összekötő elemei. Az utak a városban általában egységesen fásítottak, növényzettel megfelelően ellátottak.
- **Korlátozott használatú zöldfelületek:** kondicionáló hatásukat az egész lakosság, egyéb (pl. rekreáló, pszichikai) hatásukat csak az érintett lakosság élvezi. Ide tartoznak többek között a temető, a fürdő, a szabadtéri sportpályák és az intézményi zöldfelületek. Minőségüket tekintve eltérések figyelhetők meg.
- **Közhasználat elől elzárt területek:** nagyságuk miatt a városi zöldfelületi rendszer fontos elemeit alkotják. Ilyenek például a kiskertek, falusi és kertvárosi beépítésű lakóterületek, valamint a gazdasági területek védelmi célú fásításai.

1. Korlátlan használatú zöldfelületek:

Belterületi erdők: A belterületi erdőfoltok elsősorban védelmi rendeltetésűek. A rendeltetést a Tisza közelsége is indokolja, így ezen területek megtartása minden szempontból indokolt.

Közparkok, közterek: A település közparkjainak állapota jó – gondozott, ápoltt, a rekreációt szolgáló, igényesen kialakított közparkok találhatóak Vásárosnaményban. A zöldterületek elhelyezkedése azonban mozaikos nem alkotnak rendszert, hálózatot, hiányos a sétányok, kerékpárutak fásítása. A lakóterületi közparkok száma alacsony, elsősorban a város peremén elhelyezkedő lakóterületek közelében mutatkoznak meg hiányosságok.

Utcai zöldsávok, fasorok: A városban néhány utca kivételével nem igazán beszélhetünk tudatosan és tervszerűen kialakított összefüggő zöldsávokról és fasorokról. A vitkai városrészen található helyi védettség alatt álló, platánfasoron kívül nem rendelkezik a település további védett és védelem alá helyezhető fasorral. A városkép szempontjából meghatározó jelentőséggel bír a többnyire japánakácból álló, de felújítandó Rákóczi úti fasor.

2. Korlátozott használatú zöldfelületek:

Zöldfelület jellegű intézmények: temetők, sportpálya

Jelentős zöldfelülettel rendelkező intézmények:

Egyházi intézmények: a templomok kertjei rendezettek és gondozottak, többnyire azonban spontán módon telepített, koncepció nélküli zöldfelületek, ennél fogva rendezésük, fejlesztésük a jövőben indokolt. Különösen igaz ez Vitka műemlék templomára és annak környezetére. A Vitkai településközponti templomok kerítésének megszüntetése és a kettő összekapcsolásával létrehozandó többfunkciós, elsősorban zöldfelület jellegű közösségi tér kialakítása megfontolandó.

Oktatási-nevelési létesítmények kertje: az iskolák területén a különböző funkciók (épület, zöldfelület, sport terület, burkolt zsidobongó tér, gazdasági terület és parkolók) aránya és megjelenése viszonylag kiegyensúlyozott. Az iskolák udvara rendezett, a pihenő, illetve zsidobongó rész azonban gyakran hiányzik vagy kicsi. Az óvodák kertje is ápolott, általánosan jellemző azonban a lombos fák hiánya, így kevés az árnyék az udvarokon. A meglévő fák közt gyakoriak a szélterésre hajlamos, gyorsan növekvő, hamar öregedő egyedek pl. cukorjuharok, nyírek, nyárok, amelyek telepítését a jövőben kerülni kell. Az óvodák játszószerkei részben elavultak.

Egészségügyi intézmények kertje: A kórház kertje vonzó, árnyas a belváros tüdejét jelentő zöldfelület, fejlesztése azonban indokolt. Az egészségház kertje jelentéktelen.

Közigazgatási intézmények: Az igazgatási intézmények általában nem rendelkeznek jelentős zöldfelülettel, előkertjük azonban rendezett, egységes képet mutat.

Egyéb korlátozott használatú zöldfelületek:

Lakóterületek kertjei: a lakóterületek kertje természetesen beépítési módokként változó. A hagyományos, falusias beépítésű lakóterületeken a telkek előkertje általában a paraszti hagyomány szeri létesült előkert jellemzőit hordozza. Ez azt jelenti, hogy szerkezetében és növényanyag megválasztásában is visszaköszönnek a hagyomány elemei, csak elvétve fordul elő egy-egy ma népszerűnek számító, de tájidegen növény. Különösen Vitka, Gergelyugornya és Perényi tanya előkertjei minta értékűek. Vásárosnaményban az új zárt sorú, de előkertes társasházi beépítések kertje lóg ki a sorból. Ezek előkertje hol hivalkodó, hol hiányzik vagy gondozatlan, ráadásul ezek e benyomások egymás mellett érik a szemlélőt, és határozzák meg az érintett utcákban az utcaképet.

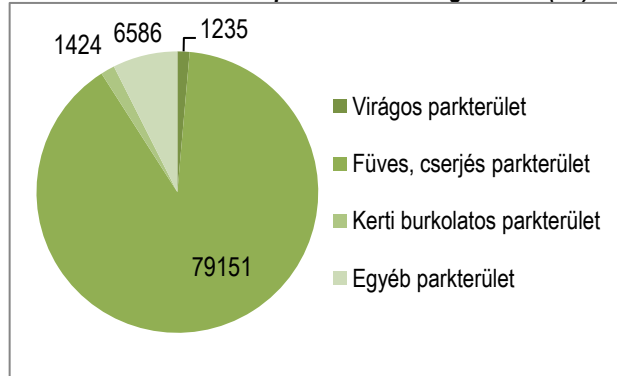
Mezőgazdasági területek: a belterületi mezőgazdasági területek művelése változatos, szántót és gyümölcsöst is találunk köztük. A művelés gyakran egy helyrajzi számmal illetett területen belül is változó, ezért egységes, foltszerű jelölésük nehézkes. Ennek elsődleges oka, hogy a belterületi mezőgazdasági tevékenység elsősorban az önellátást szolgálja, ami feltételezi a vegyes művelési szerkezetet.

1.13.1.1 Zöldfelületi ellátottság értékelése

Az összes belterületi parkterület nagysága 88 396 m²: a teljes terület belterjesen gondozott, és 96,7%-a zöldfelület. A városban 4 játszótér található, amelyek területe összesen 1900 m².

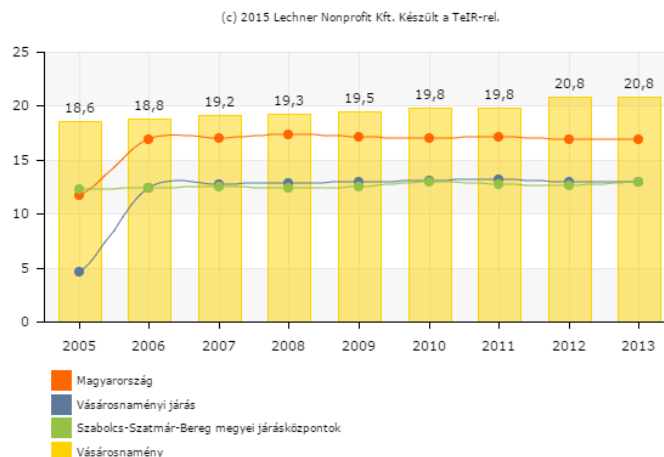
Vásárosnamény településen az egy lakosra jutó zöldfelület nagysága 2013-ban 20,8 m², ami jelentősen meghaladja a járási, a megyei és az országos átlagot is.

1.13.1. ábra: A belterületi parkterületek megoszlása (m²)

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

1.13.2. ábra: Az egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m²)

Forrás: KSH TEIR

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai, problémái

A fentiek alapján Vásárosnaményban a zöldfelületek területe elegendő nagyságú, azonban annak minőségében mindenhol problémát jelent az előregedés, az élősködő fajok kártétele, továbbá a korlátlan használatú zöldfelületek területi eloszlása sem egyenletes, részben a lakófunkciójú területeken, részben pedig a városképet meghatározó zöldsávok esetében mutatkoznak meg hiányosságok.

1.14 Az épített környezet vizsgálata

1.14.1 A területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1 Településszerkezet történeti kialakulása, a településszerkezet vizsgálata és helyi sajátosságok vizsgálata

A mai város 4 kisebb önálló településrészből (Vásárosnamény, Vitka, Gergelyi és Ugornya), valamint két tanyából szerveződött, ezek közül Gergelyit és Ugornyát 1936-ban egyesítették Gergelyiugornya néven. Vásárosnamény 1969-ben egyesült Vitkával és Gergelyiugornyával.

Városi rangot 1979-ben kapott. A várost a Tisza két részre osztja. A bal parton van a régi Namény és Vitka, a jobb parton Gergelyiugornya.

A négy település közül Naményt említik először az okmányok, 1214-ben. Vitka neve 1300-ban, Gergelyé 1425-ben, Ugornyaé 1389-ben bukkan fel írásos formában. Namény már a XIV. században a Lónyay család birtokában volt. A település már 1418-tól vásártartási joggal rendelkezett, innen ered nevében a vásáros jelző. 1494-ben mezőváros lett. Naménynál állandó tiszai átkelőhely alakult ki. A XIV. századtól a Lónyay családnak már volt révjoga. A Tiszán 1844-ben építették az első fahidat. Ebben az időben Namény már a tiszai gőzhajózás egyik végállomásaként is funkcionált. Állandó malmait a Tiszán a XIX. század végén még működtek. A többi város közül kiemelte a települést kedvező fekvése: három megye (Bereg, Szabolcs és Szatmár) találkozási pontján feküdt. A fejlődését felgyorsította az utak, vasutak kiépítése.

Vásárosnamény központi szerepének megerősödését a történelmi körülmények alakulása indukálta. A Trianoni békeszerződést megelőzően Vásárosnamény egy volt a térség kistelepülései közül. Ezt követően a város a mintegy 40 ezer lakosú beregi térség oktatási, kulturális, egészségügyi, gazdasági, kereskedelmi, idegenforgalmi és közlekedési centrumává vált. Közúton Nyíregyháza illetve Beregsurány felől a 41-es főúton, Mátészalka felől a Mátészalka – Ópályi - Nagydobos útvonalon, Kisvárdától a Kisvárdai - Anarcs - Szabolcsbáka - Gemze - Ilk útvonalon, Záhony felől a Záhony - Tuzsér - Mándok - Mezőladány - Újkenéz - Aranyosapáti - Gyüre - Nagyvarsány - Kisvarsány útvonalon, Fehérgyarmat felől a Kistar - Gulács - Jánd község érintésével, továbbá az ország távolabbi pontjairól a megépült M3 autópályán közelíthető meg.

A település központját a hajdani vásárosnaményi városrész alkotja, ezen kívül további három településrészt lehet még megkülönböztetni Gergelyiugornyát, Vitkát és a Perényi-tanyát, amelyek szerkezetét a 3.3.1 fejezet mutatja be részletesebben.

1.14.1.2 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

1.14.1. táblázat: A beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területek

Beépítésre szánt területek	
Lakó területek	1.1 kisvárosias lakóterület Lk 1.2 kertvárosias lakóterület Lke 1.3 falusias lakóterület Lf
Vegyes területek	2.1. településközponti vegyes terület Vt
Gazdasági területek	3.1 kereskedelmi gazdasági szolgáltató terület Gks 3.2 egyéb iparterület Gip
Üdülő területek	4.1. hétvégi házaspár terület Üh
Különleges területek (K)	5.1. temető területek 5.2. sport és rekreációs területek 5.3. idegenforgalmi és szabadidő centrum 5.4. bányaterület 5.5. hulladéklerakók 5.6. közmű területek
Beépítésre nem szánt területek	
Közlekedési területek	1.1. közutak KÖu 1.2. kötöttpályás közlekedési terület, vasút KÖK
Zöldterületek	2.1. közpark KP
Erdőterület	3.1. védőerdő Ev 3.2. gazdasági erdő Eg
Mezőgazdasági területek	4.1. Kertes mezőgazdasági területek Mk 4.2 általános mezőgazdasági terület: Má, ezen belül - Szántó területek - Gyep területek

	<ul style="list-style-type: none"> - Gyümölcsösök - Nádas területek <p>4.3. korlátozott használatú mezőgazdasági terület: MÁK, ezen belül</p> <ul style="list-style-type: none"> - korlátozott használatú szántó - korlátozott használatú gyepek - korlátozott használatú gyümölcsös
Vízgazdálkodási területek	<p>5.1. élővízfolyás</p> <p>5.2. közcélú nyílt csatornák medre és partja</p> <p>5.3 V/T vízgazdálkodási területen belüli védőtöltés, gát</p> <p>5.4 V/Ev vízgazdálkodási területen belüli védőerdő</p> <p>5.5 V/Kö vízgazdálkodási területen belül lévő közmű terület</p> <p>5.7. Vízgazdálkodási területen belül lévő korlátozott használatú mezőgazdasági területek:</p> <p>5.7.1 V/Mák/sz korlátozott használatú szántó</p> <p>5.7.2 V/Mák/gy korlátozott használatú gyepek</p> <p>5.7.3 V/Tk nádas</p>
Ternészetközeli területek	

1.14.1.3 Funkció vizsgálata

1.14.2. táblázat: A település intézményi ellátottságának bemutatása

Funkció	Alfunkció	Intézmények megnevezése	Darabszám
Humán funkciók	bölcsőde, óvoda	Játékország Óvodái (+ átadás előtt álló bölcsőde)	3(+1)
	alapfokú középiskola és szakköznevelés	Vásárosnaményi Eötvös József Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola + Tagintézményei; Lónyay Menyhért Baptista Szakköznevelési Iskola és Szakiskola; Vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium, Babus Jolán Köznevelési Kollégium	6
	egészségügyi ellátás	Sz.-Sz.-B. M. Kórházak és Egyetemi Oktatókórház Vásárosnaményi Telephely, Felnőtt Háziiorvosi, Gyermek háziiorvosi, Fogorvosi, Központi orvosi ügyelet, Védőnői szolgálat	12
	szociális szakszolgáltatás		
	szociális és gyermekjóléti szolgáltatások	Humán Szolgáltató Központ, Sz.-Sz.-B. M. Pedagógiai Szakszolgálat Vásárosnaményi Kirendeltsége, egyéb nonprofit szervezetek	
Közösségi funkciók	könyvtár	Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ	1
	színház, mozi		
	múzeum	Beregi Múzeum	1
	szabadidőpark	Játszóterek	4
	közösségi ház	Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ	1
	uszoda, strand	Szilva Termál és Wellnessfürdő; Atlantika Vízi Vidámpark, Tisza-part szabadstrand	3
Igazgatási funkciók	rendőrség		1
	tűzoltóság	Önkormányzati Tűzoltóság	1
	okmányiroda	Sz.-Sz.-B. M. Korm. hiv. Vásárosnaményi Járási Hivatala	1
	önkormányzati hivatal	Vásárosnaményi Közös Önkormányzati Hivatal	1
	kormányablak	kialakítása folyamatban	
Közlekedési	autóbusz állomás		1

Funkció	Alfunkció	Intézmények megnevezése	Darabszám
funkciók	vasútállomás		1
	benzinkút	MOL, Grovi magánbenzinkút, Siti-trans magánbenzinkút	3
	repülőtér		-
Gazdasági funkciók	lpartelep		-
	piac	Városi piac	1
	pénzügyi szolgáltatók és bankok	OTP, K&H, Takarékszövetkezet	3
	irodaház		-
	szálláshely	Kovács Hotel, Winkler Ház és Panzió, Szilva Termál- és Wellnessfürdő panziója, + magánszálláshelyek	
	vendéglátó egységek	Kovács étterem, Winkler Ház és Panzió, Csipke étterem, Íz-Éden pizzeria, Kínai ételbár, Gergelyugornya üdülőterület vendéglátó egységei, Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakiskola tanterme, Diófakemping és Étterem	

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

1.14.1.4 Alulhasznosított barnamezős területek

- Az Erdért Zrt. 21. számú telephelye a Vammala utca végén helyezkedik el (hrsz. 4234). Jelenleg kihasználatlan, magántulajdonban van. Korábban feldolgozás volt a fő tevékenység a területen. Az önkormányzatnak nincs konkrét elképzelése funkció betöltéséről, de a telephely rendelkezik működőképes iparvasúttal.
- A Garabonciás Üdülőközpont 1/1 arányban önkormányzati tulajdon, amely a Gergelyugornyai üdülőterületen helyezkedik el, 2890/1 helyrajzi szám alatt. Karbantartása évek óta problémát jelent kihasználatlansága miatt. Az ingatlan összesen 8 db épülettel és teljes közműellátottsággal rendelkezik. Az épületek (főépület-konyha és ebédlő, alpesi házak – 4 db, parancsnoki épület – 2 db, vizes blokk – 1 db) teljes rehabilitációt igényelnek.

A Garabonciás Üdülőközpont korábban úttörőtáborként funkcionált. Az épületek az 1960-as években létesültek, az utóbbi években a turizmus nagymértékű visszaesése miatt szinte teljesen kihasználatlanná vált. Az üdülőterületen számtalan kiadó magánszálláshely lelhető fel, így egy ilyen nagyságú ingatlan, üdülőközpontként való működtetése (fejlesztése) abban az esetben lenne életképes, ha a Tisza-parti turizmus újra virágzásnak indulna.

1.14.3. táblázat: Alulhasznosított barnamezős területek

Terület neve	Kiterjedése (m ²)	Tulajdoni viszonyai	Értékvédelem
1. Erdért Zrt. 21. sz. telephelye	4.2890	magán	nincs
2. Garabonciás Üdülőközpont	11.316	önkormányzati	nincs

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

1.14.1.5 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott területek)

Konfliktussal terhelt területként Vásárosnamény szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei azonosíthatók, amelyek részletes bemutatása a 3.3.2 fejezetben található.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

Vásárosnamény az első katonai felmérési térképen még csak egy utcás település volt. Akkori egyetlen utcája a mai főutca, az Ifjúsági és Jókai Mór utca volt. Ma már viszonylag szabályos alaprajzú, többutcás település. Az utcák előkertes, helyenként laza sorházas beépítésűek. Hagyományos beépítésű szalagtelkei soros elrendezésűek, de az utóbbi idők osztódásainak köszönhetően néhol ún. csikudvarok is létrejöttek. A településre a tagolt épületelrendezés a jellemző. A város beépítése manapság nagyon besűrűsödött képet mutat, központjában csak zárt tömbökkel találkozhatunk. A nyitott tömbök a város peremén helyezkednek el.

A telekstruktúra és -méret változatos. A nagyméretű telkek közé elsősorban a beépítetlen tömbök, valamint az intézmények és üzemi telephelyek tartoznak. Kis- és közepes méretű telkeket a városban elszórtan mindenütt találhatunk. A tömbökben a telkek elhelyezése általában K-Ny-i vagy É-D-i tájolásúak. A tömbök nagy része szabályos alakú egyen vonalvezetésű utcákkal határolt.

Gergelyugor két összeépül falu egyesítéséből keletkezett. Gergelyi eredetileg kétutcás kismemesi falu, Ugornya pedig egyutcás szellérfalu volt. A faluban soros elrendezésű szalagtelkek a jellemzőek. Több telken egymás mögött két-három lakóház épült. A telekstruktúra változatos képet mutat. Az újonnan beépült és peremterületeken egységesek a telekosztások, a település közepén a régi településmagban viszont a telkek mérete változó. A peremterületeken keskeny, hosszú telkek a jellemzőek, míg a központban a szabálytalan alakú telekformák.

Vitka ma lényegében keresztutcás, T alaprajzú. A falu utcái kivétel nélkül előkertes beépítésűek. A szalagtelkek sorosak. A belső kerítésekkel részekre tagolt udvarokra a tagolt épületelrendezés a jellemző. A település a központban szabálytalan, dél felé pedig szabályos alakú tömbökből áll. Zárt beépítettséget csak 2 helyen figyelhetünk meg. A tömbökben a telkek általában ÉK-DNy-i és ÉNy-DK-i tengelyűek. Keleten a telkek közel egységes telekmélységgel rendelkeznek, nyugat felé haladva a két legnagyobb tömbben hatalmas telkeket találhatunk, melyek keskeny, hosszú telkek, szántó művelésű kertekkel. A település nyugati részén már kisebb méretű telkekkel találkozhatunk, amelyek egységes kiosztásúak.

Részletes tulajdonjogi vizsgálat jelen munka keretében nem készült.

1.14.3 Önkormányzati tulajdonkataszter

Vásárosnamény Város önkormányzata rendelkezik tulajdonkataszterrel. A tulajdonkataszter 2014.12.31-i állapotot tükröző tulajdonkataszterben az önkormányzat tulajdonában lévő földrészletek, valamint az egyéb önálló ingatlanok is nyilván vannak tartva. Az önkormányzatnak 716 db névjegyzékbe vett tulajdona van, amelyből 298 db (külterületi ingatlan) földrészlet (~149 Ha); 47 db pedig önálló egyéb ingatlan.

1.14.4. táblázat: Önkormányzati tulajdonú ingatlanok

Kategória	Darab	Becsült érték (eFt)
Forgalomképtelen	493	2 829 453
Korlátozottan forgalomképes	36	1 409 650
Forgalomképes	187	1 495 334

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A város épületállományát és a környezetet tartalmazó részletes térkép az ITS készítését megalapozó vizsgálati munkarészben nem kerül kidolgozásra. Annak elkészítése településrendezési eszközök megalapozása során történik.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

A beépítések alakulását részben a településszerkezet, részben a Tisza kiöntése miatti árvizek határozták meg.

A **vásárosnaményi részen** többnyire településközpont vegyes kisvárosias és kertvárosias lakóterületek találhatók. Változatos beépítési módok alakultak ki: oldalhatáron álló, zártos, illetve szabadon álló. Főként a kisvárosias és településközpont vegyes területeken jellemzőek a több (általában 3-4) emeletes társasházak és intézmények is, amelyek valóban kisvárosias jellegűt kölcsönöznek a városnak. Beépítésük szabadonálló, tervszerűen kialakított. Ez jól látszik a Kossuth Lajos utca – Szabadság tér kanyarulatában és az azzal párhuzamos Orbán Balázs körúton.

A település központi részén található többlakásos épületeknek több típusa azonosítható. A Szabadság tér felőli beépítés földszint + három szintes és lapostetővel fedett. A lakótelep fiatalabb része, az Orbán Balázs körút – Tamási Áron utca által határolt tömb lazább beépítésű, itt is társasházak magasodnak 3 szint+tetőter beépítéssel. Többemeletes társasházak találhatók még a Petőfi és a Bartók Béla utca sarkán is.

A mezővárosias hajlított házas, zártos beépítések a településközpontban a főutcán és a Szabadság téren jelennek meg, a leágazó utcák sarkainál jellegzetes saroképületekkel kiképezve. A városközponttól távolodva a beépítés átvált a szalagtelkekre jellemző, oldalhatáron álló fésűs beépítési módra. A város területének nagy részét ilyen beépítési forma jellemzi. A Szatmár utcában sorházas épületek is helyet kaptak.

Vásárosnamény épületállományára nagyrészt a közepes állag jellemző. Leromlott állapotú épületeket csoportosan a város délkeleti részén találhatunk.

A **gergelyiugornyai részen** jellemzően falusias lakóterületek találhatók, oldalhatáron álló beépítéssel, földszintes vagy fsz+tetőteres épületekkel. A telkek megengedett beépítési százaléka 30%. A Tisza part mellett hétvégi házas üdülőterületek fordulnak elő, 20%-os beépíthetőséggel, szintén földszint(+tetőter)es épületekkel. Közvetlenül a Tisza parton található az üdülőtelep, ahol jellemzően hétvégi házak és kereskedelmi egységek találhatók. Az üdülőterületen lévő épületek sajátos beépítési formáját találhatjuk Gergelyiugornyan, akár csak több Tisza-parti településen (Tivadar, Tokaj stb.) is. Faházak beépítés a jellemző, amelyek hol szabályosan, hol szabálytalanul helyezkednek el. A faházak az esetleges árvíz miatt cölöpökre épültek. Gergelyiugornyát többször elöntötte az árvíz, legutóbb 2001-ben. Ekkor több házat újjá kellett építeni tájjellegű, tornácos parasztházakra emlékeztető típustervek alapján.

Vitka mára jórészt átalakult, a hagyományos épületek kis számban maradtak fenn eredeti állapotukban. Falusias lakóterületbe tartozik, oldalhatáron álló beépítéssel, földszintes vagy fsz+tetőteres épületekkel. A telkek megengedett beépítési százaléka 30%. Az épületek között találunk nyeregvető, kontyolt, csonkakontyolt és sátorvető változatokat. Legrégibbi beépítések közé tartoznak az oldalhatáron álló tornácos lakóépületek.

1.14.6 Az épített környezet értékei

1.14.6.1 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatszolgáltatása alapján Vásárosnamény kül- és belterületén 38 db régészeti lelőhely található. Területi elhelyezkedésüket a Mellékletek M1. térképe tartalmazza.

1.14.6.2 Védett épített környezet, a helyi egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ adatai alapján a műemlékek környékén ún. műemléki környezetet jelöltek ki.

1.14.5. táblázat: Műemlékek ex lege műemléki környezete

Műemlék	Érintett ingatlanok helyrajzi száma
Római katolikus templom	1939, 1541, 1542, 1543/1, 1543/2, 1543/3, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899
Eötvös-kúria	4297, 974, 973, 972, 971, 968/1, 4296, 1062, 4284, 4285, 4286, 4287, 4288, 4289, 4290, 4291, 4292, 4293, 970, 1031/1, 1031/2, 1031/3
Lakóház	1890/1, 1856, 1549, 1548, 1890/3, 1889, 1339
Ref. templom	1031/1, 1031/2, 1031/3, 1033, 1035, 116, 1027/1, 1030
Tomcsányi-kastély	135/1, 136, 140/5, 116, 140/6, 157, 158, 360, 97/30, 97/19, 102/23, 102/2, 102/5, 102/9, 108/5, 108/1, 156, 155, 142, 140/3

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ

1.14.6.3 Világörökség és világörökségi várományos terület

Vásárosnamény az OTTr szerinti világörökség, ill. világörökségi várományos terület övezetébe nem tartozik bele.

1.14.6.4 Műemlék, műemléki együttes

1.14.1. térkép: Országosan védett műemlékek

Forrás: Vásárosnamény Településszerkezeti Terv

1.14.6. táblázat: Országosan védett műemlékek Vásárosnaményban

Azonosító	Törzsszám	A műemléképület neve	Cím	Hrsz.
8532	6240	Tomcsányi-kastély (1.)	Szabadság tér 26.	137/5
8531	6241	Református templom (2.)	Szabadság tér 2.	1033
8529	10873	Eötvös-kúria (3.)	Ifjúság u. 59.	969
8528	6242	Római katolikus templom (4.)	Damjanich u.	1544
8530	6243	Lakóház (5.)	Kazinczy Ferenc u. 1.	1890

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ

1.14.6.5 Nemzeti emlékhely

Vásárosnaményban nem található nemzeti emlékhely.

1.14.6.6 Helyi védelem

Az építészeti örökség helyi védelmére a településen Településszerkezeti Terv tesz javaslatot.

1.14.6. táblázat: Helyi védelemre javasolt műemlékek

Rendeltetés	Cím	Hrsz.
Templom	Vásárosnamény Rákóczi utca 19.	51
Középület	Vásárosnamény Rákóczi utca 13.	55
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 35.	112/1
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 10.	117
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 16.	126
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér	135
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 26.	137/4
Középület /vasútállomás/	Vásárosnamény Radnóti utca	476/10
Középület	Vásárosnamény Jókai Mór utca 5.	1005
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 1.	1021
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 4.	1024
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér 5.	1025
Középület	Vásárosnamény Szabadság tér	1032
Középület	Vásárosnamény Jókai Mór utca 2.	1034
Templom	Gergelyiugornya Munkácsi utca 2.	2163
Lakóház	Gergelyiugornya Templom utca 17.	2696
Templom	Gergelyiugornya Templom utca 9.	2702
Templom	Gergelyiugornya Templom utca 7.	2703
Lakóház	Gergelyiugornya Óvoda utca 25.	2782
Imaház	Gergelyiugornya Óvoda utca 23.	2783
Templom	Vitka Kiss Ernő utca 2.	1549

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Vásárosnamény területén kevésbé jellemzőek az épített környezet konfliktusai, ezeket a Településrendezési Terv keretében igyekszik megelőzni az önkormányzat. Egyes telkek, területek alulhasznosítása jelentkezik problémaként. Például a Tisza-parti volt úttörőtábor helyzete és hasznosítása okozott problémát: az egyik fele vállalkozói tulajdonban került, azon már megvalósítottak egy turisztikai fejlesztést (büféző, sátorozó hely), a másik felét az önkormányzat vásárolta meg. Jelenleg előkészítési szakaszban van egy turisztikai beruházás.

1.15 Közlekedés

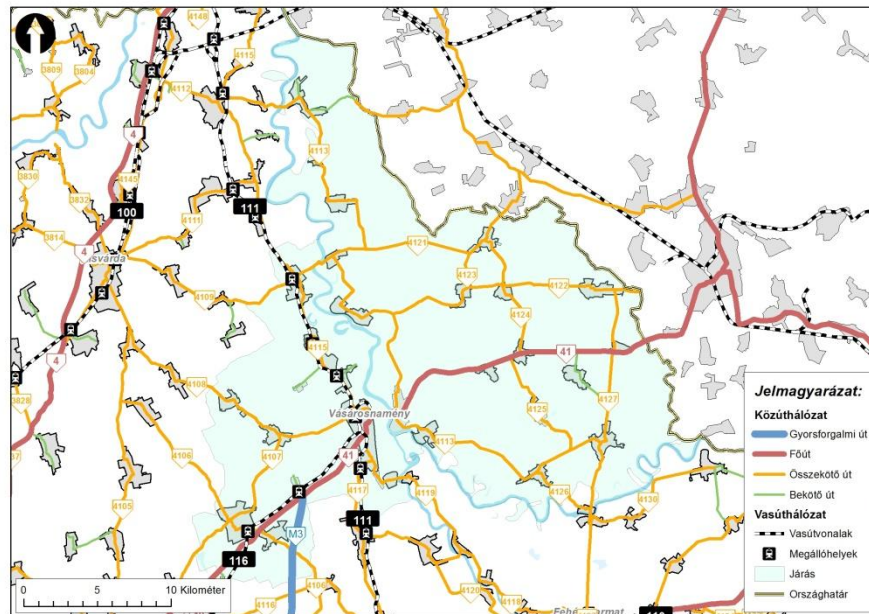
1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Vásárosnamény Szabolcs-Szatmár-Bereg megye keleti részén, Nyíregyházától mintegy 50 km-re helyezkedik el. A városon halad át a megye egyik fontos főútja, a – Nyíregyházától Beregsuránnyal összekötő – 41. sz. elsőrendű főút (a 2012-ben újonnan épített II. Rákóczi Ferenc Tisza-híddal). A várostól délnyugatra 6 km-re található az M3 autópálya ideiglenes végcsomópontja.

Külső kapcsolatok,
országos hálózat

1.15.1. térkép: Vásárosnamény környezetének országos jelentőségű főútjai és vasúthálózata

Forrás: Országos Közúti Adatbank, 2012. évi alaptérkép (szerzői aktualizálás és szerkesztés)

A főváros közúton 285 km autózással érhető el. A 41. sz. elsőrendű főúton az Ukrajnába vezető beregsurányi közúti határátkelő 20 km, míg a záhonyi közúti határátkelő – útvonalválasztástól függően – 45-50 km, valamint a 49. sz. másodrendű főúton a Romániába vezető csengersimai közúti határátkelő összekötő úton 55 km távolságban található.

Ingázás

Vásárosnamény fontos közlekedési célpont, amit népszámlálás adatai is alátámasztanak: a bejárók száma jóval magasabb az eljárókénál (3 115 fő a 652-höz képest). A legtöbben Kisvársányból és Nagyvársányból érkeznek. Az eljárás szempontjából a főbb célpontok Nyíregyháza, Mátészalka és Debrecen. Nyírmada olyan település, amely mind induló, mind pedig céltelepülésként megjelenik.

1.15.1. táblázat: Napi rendszerességgel közlekedők és mód szerinti megoszlásuk (fő/nap)

Megnevezés	Összesen	Összesen	Személy- gépkocsival	Tömeg- közlekedéssel	Kerékpárral (gyalog)
	2001*	2011			
Helyi közlekedő	2 297	3 941	1 193	339	608 (1 801)
Bejáró	1 585	3 115	1 038	1 977	100
Kisvársány	..	302	139	123	40
Nagyvársány	..	276	140	111	25
Nyírmada	..	235	61	174	0
Jánd	..	202	66	126	10
Olcsva	..	188	60	125	3
Eljáró	426	652	387	255	0
Nyíregyháza	..	123	57	61	0
Mátészalka	..	68	24	44	0
Beregsurány	..	57	57	0	0
Debrecen	..	41	9	27	0
Nyírmada	..	38	29	9	0

* 2001-ben csak foglalkoztatott.

Forrás: Népszámlálás 2001, 2011, KSH.

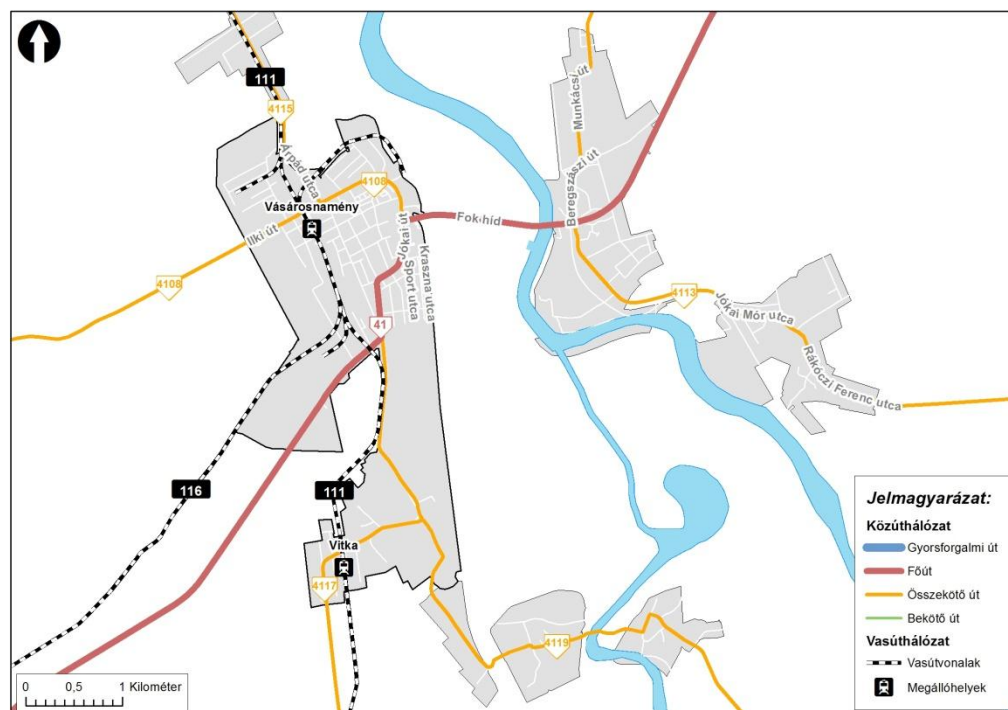
1.15.2 Közúti közlekedés

A már ismertetett főúthálózati elemeken kívül a közúthálózati szempontból alközponti szerepű város a környező településekkel északi (Árpád utca) irányban a 4115. j. Záhony - Vásárosnamény, déli (Kiss Ernő út) irányban a 4117. j. Vásárosnamény – Mátészalka, valamint a (Kazinczy Lajos út) 4119. j. Vásárosnamény – Olcsva - Olcsvaapáti, nyugati irányban pedig a 4108. j. Kisvárdá – Vásárosnamény, illetve a 4113. j. Vásárosnamény-Tarpa összekötő utakon áll még kapcsolatban.

A településen az állami belterületi utak hossza 14 788,1 m. Az önkormányzat 45 593,9 méternyi belterületi és 42 850 méternyi külterületi utat üzemeltet. A belterületen 52 115,7 méternyi útfelület burkolt, ami 87,2% kiépítettséget jelent. Nincs még szilárd útburkolat kiépítve a Rózsafa utcában, a Tisza utcában, a Kiss Ernő és a Török I. utca között, a Gulácsi út védett oldalán lévő üdülőterületen, valamint az üdülőterületen a Gólya, a Rózsahegy, a Gyöngybagoly és a Kócsag sétányon. 6 db híd képezi a helyi közutak részét.

A település főútja belterületen halad végig. A 41. sz. országos főút Nyíregyháza felől a település déli részén lép a belterületbe, Ifjúság utca néven folytatódik az Eötvös utca kereszteződéséig, ahonnan Jókai Mór utca néven halad tovább, a településközpontot ívesen körülvéve, majd elkanyarodva a Tisza irányába.

1.15.2. térkép: Vásárosnamény városi közúthálózata

Forrás: Országos Közüti Adatbank, 2012. évi alaptérkép (szerzői aktualizálás és szerkesztés)

A település központja a vásárosnaményi városrész, ide koncentrálódnak a városi szolgáltatások 90%-a. Úthálózati rendszere többutcs szerkezetű, valójában egymással közel párhuzamos utcák hálózatából áll. A gergelyugornyai városrészen az üdülővezeti jelleg dominál. Az úthálózat itt is többutcs szerkezetű. Két fontos útvonal halad végig rajta, a 41-es sz. országos

Forgalmi jellemzők

főút és a Gulácsi út nevezetű települési összekötő út. Vitka és Perényi-tanya településrészen a falusias lakóövezeti jelleg dominál. Vitka úthálózata két egymásra merőleges főutcából (Damjanich és Kiss Ernő) és lakóterületi kiszolgáló utakból áll.

A várost érintő országos közúthálózati elemek forgalmi terhelése a 41. sz. főút esetében jelentős, különösen az Ukrajna, illetve Románia irányába tartó és onnan érkező tranzitforgalom és az INTERSPAN FAIPARI Kft. kiszolgálását biztosító forgalom okoz közlekedésbiztonsági, rezgés- és környezetszennyezési problémákat.

1.15.3. térkép: Vásárosnamény főbb útjainak forgalmi terhelése

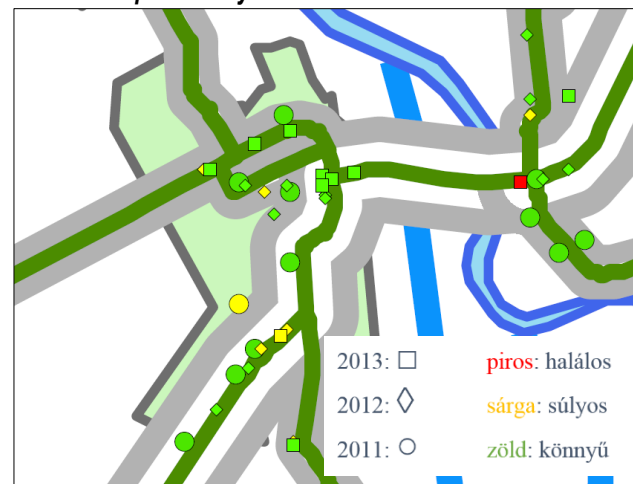

Forrás: OKA, 2013

Közlekedésbiztonság

Az alábbi térkép Vásárosnamény közúti közlekedésbiztonsági helyzetét szemlélteti az utóbbi évek személyi sérüléses balesetei alapján. Látható, hogy közlekedésbiztonsági szempontból veszélyesebb útszakaszok és csomópontok a Szabaszág tér, Kossuth út, Rákóczi út.

1.15.4. térkép: Személyi sérüléses közúti közlekedési balesetek

Forrás: KKK

Forgalomszabályozási szempontból kiemelő

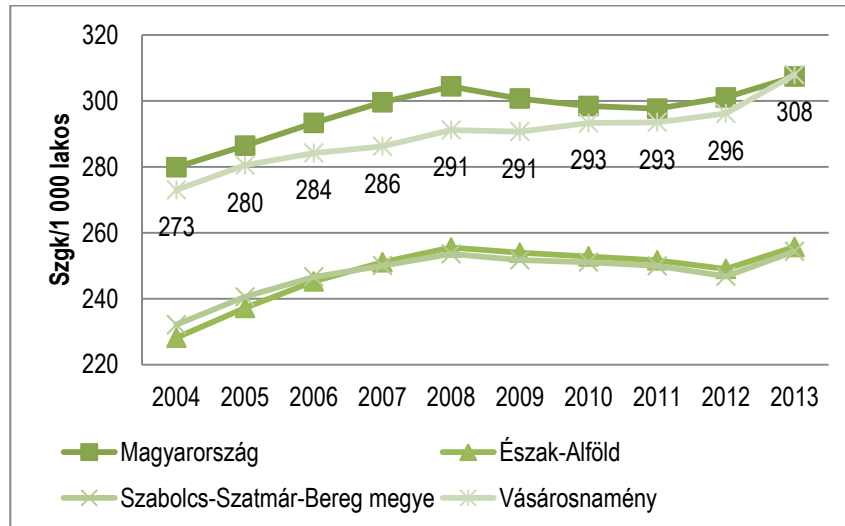
- a Tiszavirág sétány, amely forgalomcsillapított zóna,
- a korlátozott teherforgalmi övezet a Táncsics M. u. - Szőlőskert, - Dózsa Gy. u. - Vörösmarty M. út által határolt területen,
- a négy jelzőlámpás és a két körforgalmú csomópont,

Motorizáció

■ a 12 szintbeli vasút átjáró.

Az alábbi diagram a KSH adatai alapján mutatja a település motorizációjának alakulását. Látható, hogy Vásárosnaményban az 1 000 főre eső személygépjárművek száma az utóbbi években kicsit alacsonyabb volt az országos átlagnál, ám 2013-ra már utolérte azt. Ez az érték magasabb mint megyei érték.

1.15.1. ábra: Motorizáció alakulása

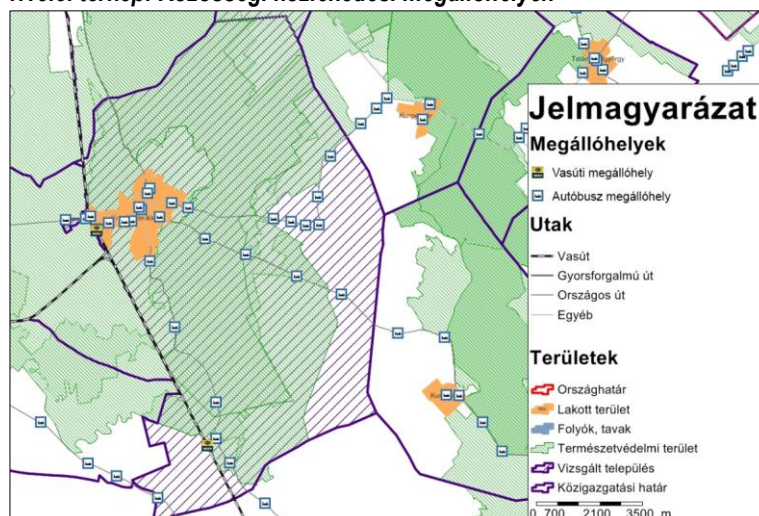
Forrás: KSH

1.15.3 Parkolás

A településen 275 db ingyenes parkolóhely található, díjköteles parkolási zónák nincsenek. A parkolás megoldása jellemzően a belvárosban (Vásárosnamény, Gergelyugornya városrészek) jelent időszakos problémát.

1.15.4 Közösségi közlekedés

1.15.5. térkép: Közösségi közlekedési megállók

Forrás: NKS országos modell, bemenő adatok: 2011/2012. évi autóbusz és vasúti menetrendek

1.15.4.1 Autóbuszos közösségi közlekedés

A várost érintő helyközi autóbusz szolgáltatást túlnyomó többségben a Szabolcs Volán Zrt. látja el, a közszolgáltatói szerződésben foglalt feltételekkel. A Szabolcs Volán Zrt. az Észak-magyarországi Közlekedési Központ Zártkörűen működő Részvénytársaság (ÉMKK Zrt.) egyik alapítója. A város rendelkezik közvetlen járatokkal a megyeszékhely Nyíregyháza (napi 9 induló járat, menetidő 01:14 – 01:18 között) felé. Budapestre és Debrecenbe nem közlekednek közvetlen járatok.

Vásárosnamény és környéke Volán hálózatát elemezve látható, hogy a hálózati lefedettség néhány összekötő út kivételével lényegében megegyezik a közúthálózattal, fizikailag minden település elérhető. Vásárosnaményon a helyközi megállóhelyek döntő többsége a 41. sz. főút, illetve a 4108. j. és a 4113. j. összekötő utak belterületi szakaszán helyezkedik el, jól lefedve ezzel a települést. Vásárosnamény közigazgatási területén 22 helyközi megálló található (egyes helyeken a megállók hiányoznak vagy nem megfelelőek – pl. Gergelyugornya területén vagy a kórháznál). A település központja, az oktatási és közintézmények, a vasútállomás, továbbá a fürdő is közvetlenül elérhető a környező kisebb településekről, amelyekkel a helyközi járatok jó kapcsolatot biztosítanak.

A város helyközi megállóiban jellemzően legalább óránként áthalad helyközi busz, a forgalmasabb helyeken kb. 160 járat áll meg egy munkanapon, de a kisebb megállóknak is 15-20 db. A legforgalmasabb megállóhely a Szabadság tér, amelyet egy átlagos munkanapon kb. 176 járat érint. Vásárosnaményban nincs helyi autóbusz közlekedés, a településen belüli kapcsolatot a helyközi járatok biztosítják.

1.15.4.2 Vasúti közösségi közlekedés

Vásárosnaményt két „regionális vasúti pálya” besorolású vasútvonal érinti:

- az észak-déli irányú 111-es számú vasútvonal az egykori Nagykároly – Csap HÉV vonal részeként épült, Mátészalkát és Záhonyt köti össze. A vasútvonal egyvágányú, dízelvontatású, az engedélyezett sebesség 60 km/h, az engedélyezett tengelyterhelés 21,0 t, a vonalra engedélyezett vonathossz 700 m.
- a kelet-nyugati irányú 116-os számú vasútvonal Vásárosnaményt köti össze irányban Szabolcs-Szatmár-Bereg megye székhelyével, Nyíregyházával. Az egyvágányú, dízelvontatású, 400 m-es engedélyezett vonathosszal rendelkező vasútvonalon a Nyíregyháza – Nyíregyháza külső szakaszon a sebesség 50 km/h, a tengelyterhelés 20,0 t, a Nyíregyháza külső – Nyírmada szakaszon a sebesség 40 km/h, a tengelyterhelés korlátozással 18,5 t, a Nyírmada – Vásárosnamény szakaszon a sebesség 60 km/h, a tengelyterhelés 21,0 t.

Vasúti szolgáltatás Vásárosnamény állomáson egy átlagos munkanapon a 2014/2015. évi menetrend alapján 38 személyszállító vonat áll meg. A 116-os számú vonalon 8 pár vonat Vásárosnamény és Nyíregyháza között közlekedik (közelítőleg 2-3 órás ütemben biztosítva a megyeszékhely elérhetőségét), a menetidő kb. 1 óra 50 perc. Kora reggel pedig közlekedik egy páros irányú Vaja-Rohod – Vásárosnamény viszonylatú személyvonat is. A Vaja-Rohod – Vásárosnamény szakaszt érintő személyvonatok (napi 17 személyvonat) Vásárosnamény külső megállóhelyen is mind megállnak.

A 111-es számú vasútvonalon közlekednek Tiborszállás – Záhony (3 páros és 2 páratlan vonat), Tiborszállás – Vásárosnamény (napi 1 pár), Mátészalka – Záhony (napi 4 pár), Mátészalka – Vásárosnamény (1 páros és 2 páratlan irányú), valamint Vásárosnamény – Záhony (1 páros és 2 páratlan irányú) viszonylatú személyvonatok. A Mátészalka – Vásárosnamény szakaszt érintő

személyvonatok (napi 9 pár) Vitka megállóhelyen megállnak. Mátészalkára a menetidő 33-34 perc, Záhonyba 64-70 perc.

Vásárosnamény területén egy vasútállomás (Vásárosnamény állomás), valamint két megállóhely (Vásárosnamény külső megállóhely és Vitka megállóhely) található.

Vásárosnamény
állomás

Vásárosnamény vasútállomás áru- és utasforgalomra korlátlanul megnyitott elágazó állomás, amely a város nyugati részén, nagyobb részt lakott területek és kisebb részt ipari területek között fekszik. Megközelíteni a település központja felől, illetve a 41. sz. főút felől a 4108. j. Kisvárdai – Vásárosnamény összekötő úton át és a belőle kiágazó 41318. j. állomáshoz vezető úton (Rákóczi úton) át lehet. Összességében a vasútállomás viszonylag kedvező elhelyezkedésű a lakott területekhez kapcsolódóan.

Az állomási előtéren személygépjárművel parkolni a raktár előtt kiépített szilárd burkolatú parkolóban lehet, a felvételi épület előtt található a város autóbuszállomása, továbbá kerékpártároló.

Az állomáson balesetveszélyes, keskeny, sk+0-15 cm magasságú alacsony, burkolatlan, illetve aszfalt burkolatú peronok találhatók, amelyek szintben közelíthetők meg. Az állomás nem akadálymentesített. A jó állapotú felvételi épületben található pénztár, kiszolgáló helyiség és váróterem, emellett hangos és vizuális utastájékoztatót biztosítanak. Az állomáson homlok- és oldalrakodó (raktárral), valamint nyílt rakterület szolgálja a teherszállítást. A rakterület burkolt, illetve kivilágított.

Vásárosnamény
külső megállóhely

Vásárosnamény külső megállóhely a várostól mintegy 7 km-re délnyugatra található, Vásárosnamény Perényitánya nevű részénél, a lakóterület déli szélén. Megközelíteni a 41. sz. főútról a 41143. j. bekötő útról lehet. A megállóhelyhez nem kapcsolódik sem személygépjármű parkoló, sem kerékpártároló, sem autóbuszmegálló. Jegyvásárlási lehetőséget helyben nem biztosítanak, esőbeállót kialakítottak. A megállóhelyen balesetveszélyes, sk+0 magasságú, alacsony, burkolatlan peron van, mely szintben közelíthető meg.

Vitka megállóhely

Vitka megállóhely a várostól 3,5 km-re délre található, Vitka városrész lakóterületei között. Megközelíteni a 4117. j. Vásárosnamény – Mátészalka összekötő útról, illetve a belőle kiágazó 41322. j. állomáshoz vezető úton át lehet.

A legközelebbi kapcsolódó buszmegálló a 4117. j. úton található kb. 200 m-re. A megállóhelyen pénztár nem üzemel, a rossz állapotú felvételi épület egy része esőbeállóként funkcionál. Az sk+0 magasságú, alacsony, burkolatlan peron a szintbeli megközelítés miatt balesetveszélyes.

1.15.5 Kerékpáros közlekedés

2014-ben Nemzeti Fejlesztési Minisztérium által meghirdetett „Kerékpárosbarát Település 2014” címet Vásárosnamény nyerte el. Ez nyomon követhető a kerékpáros infrastruktúra folyamatos bővítésében és korszerűsítésében, valamint a hivatásforgalmi és a turisztikai célú kerékpárhasználat terjedésében. A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján a településen napi rendszerességgel kerékpározók részaránya 15%, ami 608 főt jelent naponta.

Infrastruktúra

A városban a kerékpáros hálózat teljes hossza 13 256 m, amelyből

- önálló kerékpárút: 5 256 m,
- kerékpársáv: 3 690 m,
- elválasztott gyalog- és kerékpárút: 4 320 m,
- elválasztás nélküli gyalog- és kerékpárút: 936 m.

Településrészek szerinti bontásban:

- Vásárosnamény: 4 920 m,
- Gergelyiugornya: 3 456 m,
- Vitka: 4 896 m.

A nem minden esetben megfelelő kerékpáros infrastruktúra fő elemei a 41. számú főközlekedési út városi átkelési szakaszának két oldalán lévő kerékpársáv, továbbá a vitkai településrészen a 4117. számú, közút városi átkelési szakasza mentén található egyoldali kétirányú kerékpárút, amelynek felújítása folyamatban van.

A város az elmúlt években két kerékpárút építési projekt megvalósítására is nyújtott be pályázatot. Az egyik projektben a Vásárosnamény belváros és Gergelyiugornya településrész között 41. sz. főközlekedési út mentén valósult meg kerékpárút építés, míg a másik projekt a Vitkában már meglévő kerékpárút továbbépítése történt meg egészen a település határáig.

A fejlesztésekkel lehetővé vált az igen nagy forgalmat (ukrán határforgalom, beregi térség hivatás és turistaforgalma) lebonyolító 41. és 4117. számú közlekedési utak mentén a kerékpáros forgalom biztonságos közlekedési feltételeinek megteremtése.

Értékelés

1.15.6 Gyalogos közlekedés

A településen a kiépített járdák hossza 16 342 m, ami teljes egészében belterületen található. A kiépítetlen járdák (12 500 m) városrészenkénti megoszlása az alábbi:

- Vásárosnamény 3 500 m,
- Gergelyiugornya 6 500 m,
- Vitka 2 500 m.

A KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján Vásárosnaményban a rendszeresen gyalogosan közlekedők részaránya 45%, mintegy 1 800 fő – a gyalogosok biztonságát veszélyeztetik a hiányzó járdaszakaszok és gyalogos átkelőhelyek.

1.16 Közművek állapota és energiahatékonyság

1.16.1 Víziközművek

Vásárosnamény területén a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt. végzi a vízellátási és csatornázási feladatokat. A településen található vízmű a Vásárosnaményi Üzemműkörség alá tartozik, amely 2013. január 1-től 34 település ivóvíz-ellátásáról gondoskodik Vásárosnamény térségében.²¹ A Vásárosnaményi Üzemműkörség alapadatai mellett meglévő eszközeivel vállal egyéb szolgáltatásokat is. Ebbe a körbe tartozik az ivóvíz-, és szennyvízhálózatok építése, felújítása, a szolgáltatási területen ivóvíz bekötések kizárólagos létesítése, belső szennyvízhálózatok tisztítása, folyékony hulladék elszállítása, ártalmatlanítása.

A település három térségi vízművel rendelkezik. A vízmű technológiai kapacitása 5000 m³/nap + 2000 m³/nap, az ellátott települések: Vásárosnamény (Vitka), Olcsva, Kisvarsány, Nagyvarsány, Gyüre és Aranyosapáti + Vásárosnamény (Gergelyiugornya) és Jánd (ellátott népesség 15060 fő + 750 fő).

²¹ Barabás, Gelénes, Beregdaróc, Beregsurány, Csaroda, Heteféjércse, Jánd, Gulács, Ilk, Gemzse, Aranyosapáti, Gyüre, Kisvarsány, Nagyvarsány, Vásárosnamény (Vásárosnamény-Gergelyiugornya, Vásárosnamény-Perényi tanya, Vásárosnamény-Károlyi tanya) Márokpapi, Mátyus, Tarpa, Tiszaszalka, Tiszaadony, Tiszavid, Lónya, Tákos, Vámosatya, Tizsakerecseny, Olcsva, Nyírmada, Pusztadobos, Nyírkércs, Laskod, Nyírkársz, Petneháza, Baktalórántháza, Nyírákó

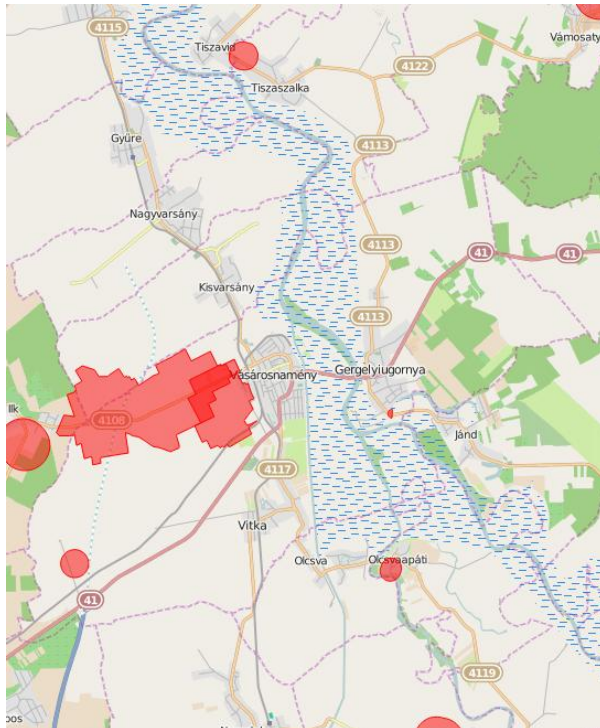
1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó, ipari, tűzoltó, öntözővíz és termálvíz hasznosítás)

A vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási művek védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Kormányrendelet értelmében az ivóvíz minőségű, az ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló igénybe vett, vagy távlati hasznosítást szolgáló közcélú vízbázisok esetén, ahol a védőidomnak van felszíni metszete, akkor védőidomot, védőövezetet kell kijelölni. Minden más esetben a védőidom, védőterület kijelölhető. A településen található vízbázisok adatait a Mellékletek M3. táblázata tartalmazza.

Gergelyugornya településrész vízellátását a Gergelyugornya-Jánd Közös Vízmű biztosítja, míg város többi részének vízellátása a Vásárosnaményi Térségi Vízműről történik. Előbbi geológiailag védett és nem sérülékeny, de utóbbi esetében megállapítást nyert, hogy a vízbázis sérülékeny, így a FETIKÖVIZIG 307-7/2010. számú határozatában kijelölte „B” jelű (50 éves) hidrogeológiai védőterületét. A város külterületének ÉNY-i részét jelentős mértékben érinti a 24.1 Vásárosnaményi távlati vízbázis „B” jelű védőterülete. Ezen kívül a település

- közigazgatási területét érinti az országos vízvédelmi övezet,
- szerepel a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések listáján,
- a nitrátérzékeny területek közé tartozik.

1.16.1. térkép: Vásárosnaményi vízművek védőterületének felszíni vetülete

Forrás: saját szerkesztés

Ivóvízellátás

Vásárosnaményi ivóvízellátása felszín alatti vizekből történik, a közüzemi ivóvízhálózat hossza 63,4 km. A település két térségi vízművel rendelkezik, amelyek közül az I. számú tartalékként, a II. számú üzemelőként nyilvántartott. A mélyfúrású kutakból kitermelt vizet vas- és/vagy mangántalanítást követően alacsony tárolóba, majd nyomásfokozó segítségével a fogyasztói hálózatba juttatják. A nyomástartást Vásárosnamény és Vitka településrész határán lévő 1200

m³-es víztorony biztosítja. A vízellátást biztosító vízhálózat anyaga azbesztcement nyomócső, a hálózat rendszere körvezeték.

A vízmű által szolgáltatott ivóvíz minősége nem elégítette ki az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) sz. kormányrendeletbe foglaltakat, így a települést érintették az Észak-alföldi ivóvízminőség-javító program fejlesztései.

Vásárosnamény Gergelyugornya városrészének vízellátását önálló vízmű biztosítja, amely a 4113 sz. közút mentén a strandfürdő mellett, sérülékeny vízföldtani környezető vízbázison létesült. A mélyfúrású kutakból kitermelt vizet vas- és/vagy mangántalanítást követően alacsony tárolóba, majd nyomásfokozó segítségével a fogyasztói hálózatba juttatják. A nyomástartást 350 m³-es víztorony biztosítja. A vízmű technológiai kapacitása 2000 m³/nap. A vízellátást biztosító vízhálózat anyaga azbesztcement nyomócső, a hálózat rendszere körvezeték. A vízmű Gergelyugornya vízellátásán túl Jánd vízellátását is biztosítja. Az ellátott területek vízigényeit a vízművek kielégítik.

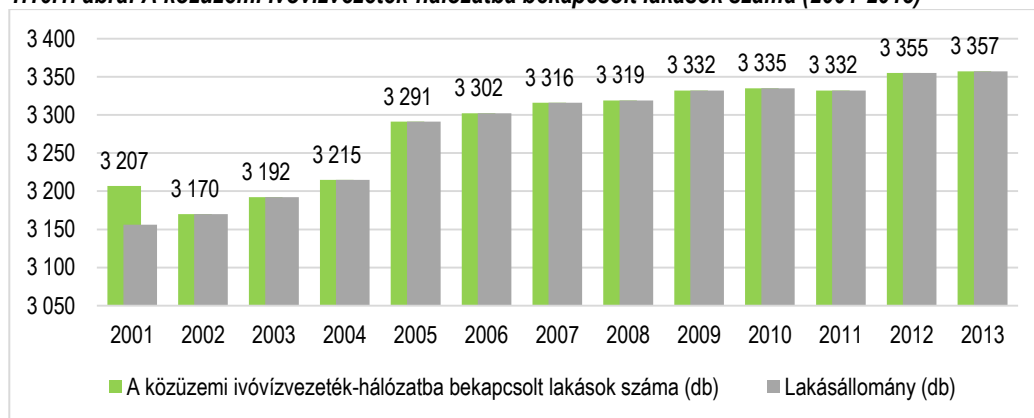
1.16.1. táblázat: Vásárosnamény vízmű telepei

	Vásárosnamény; Vitka	Gergely- ugornya	Perényi- tanya	Károlyi- tanya
Napi vízigény, a város átlagos vízfogyasztása	2070 m ³	483 m ³	18 m ³	4 m ³
Napi csúcs vízigény	2286 m ³	1200 m ³	27 m ³	7 m ³
Bekötéssel ellátott lakóingatlanok száma	2847 db	634 db	69 db	3 db
Bekötéssel ellátott üdülők száma	0 db	369 db	0 db	0 db
Elosztóhálózat hossz bekötővezetékkel együtt	82 km	19,9 km	1,9 km	0,6 km
Elosztásra átvett víz mennyisége [vesztesség]	353870 m ³ [87810 m ³]	135900 m ³ [63000 m ³]	10150 m ³ [5120 m ³]	2440 m ³ [2400 m ³]

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

Vásárosnaményban 2002 óta a lakások 100%-a csatlakozik a közüemi ivóvízvezeték-hálózatra.

1.16.1. ábra: A közüemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások száma (2001-2013)

Forrás: KSH

Termásvízhasználat

A Vásárosnamény termálkútjainak átlag kifolyóvíz hőmérséklete 53,75 °C, átlagos talpmélysége 1011,5 méter, a fizikailag kitermelhető vízhozam átlagosan 579 l/min. A településen a fürdő használja a kinyert termásvizet. A fürdő vízbázisa az 1978-ban létesített K-69. jelű, 500 l/min hozamú (1991 óta csak 300 l/min) és 57 °C-os vízhőmérsékletű hévízkút. 2006-ban képezték ki a Szilva Termál- és Wellnessfürdő 1. számú B-113 jelű termálkútját, amelynek csövezett mélysége,

az 1200 méteres talpmélység ellenére, mindössze 693 méter. Kifolyóvíz hőmérséklete 45 °C, vízhozama 760 l/min.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

Szennyvízgyűjtő
hálózat

A közüemi szennyvízgyűjtő-hálózat hossza 2013-ban 43,7 km volt. Vásárosnaményban két szennyvíztisztító telep van (felújítása indokolt, folyamatban van), az alkalmazott tisztítási technológia mechanikai és biológiai, amely nitrogén és foszfor eltávolítási fokozatot is tartalmaz.

Vásárosnamény és Vitka településrész szennyvízelvezetése, tisztítása

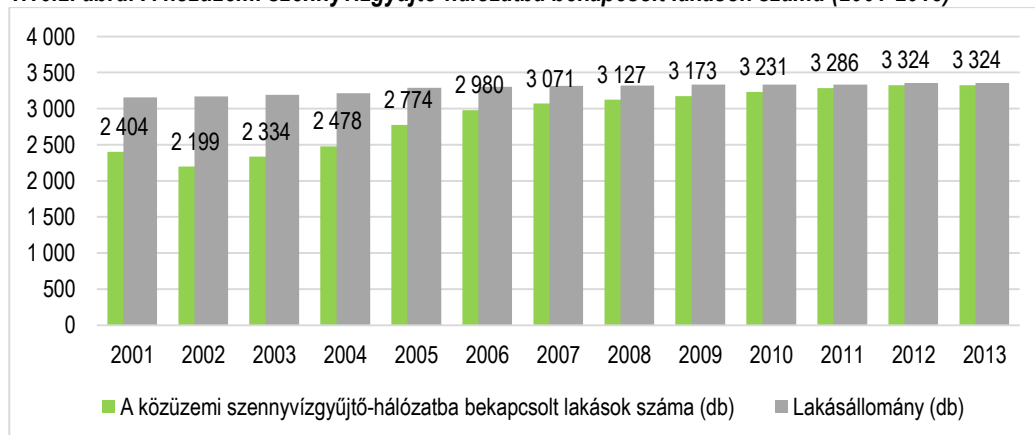
A szennyvízcsatorna hálózat elválasztó rendszerű, gravitációs. Az egyes vízgyűjtőkön összegyűlt szennyvizet körzeti szennyvíz átemelő juttatja a szomszédos vízgyűjtőbe. Az ily módon elvezetett szennyvizet végátemelő juttatja a város északi külterületi határán létesült oxidációs árkos totáloxidációs szennyvíztelepre. Anoxikus és oxikus terek segítségével tápanyag eltávolítást is biztosít. A friss szennyvíz fogadásán – tisztításán – túl 150 m³/nap folyékony hulladék fogadására, tisztítására is alkalmas. A 2400 m³/nap kapacitású (12 000 LE) szennyvíztelep az előzőeken túl Olcsva, Kisvarsány, Nagyvarsány és Gyüre szennyvizet is fogadja. A szennyvíztelep a mennyiségi és a tisztítási igényeket kielégíti, de korszerűsítése időszzerű. Az önálló vízellátással rendelkező ipari üzemek szennyvizet előtisztítás után a közsatorna, illetve a szennyvíztelep fogadja. A szakosított sertéstelepen keletkező hígtrágyák fázisbontás utáni elhelyezése, hasznosítása bakhátas kialakítású nyárfás elhelyező területen történik. A tisztított szennyvíz mennyisége 395 ezer m³/év.

Gergelyugorinya településrész szennyvízelvezetése, tisztítása

A településrész önálló szennyvízelvezető csatornahálózattal és tisztító teleppel rendelkezik, amelynek felújítása folyamatban van. Az egyes vízgyűjtőkön összegyűlt szennyvizet körzeti szennyvíz átemelő juttatja a szomszédos vízgyűjtőbe. Az ily módon elvezetett szennyvizet végátemelő juttatja a település keleti külterületén létesült biológiai tisztítást végző, 200 m³/nap kapacitású szennyvíztelepre (1667 LE). A fölös iszap kezelése szippantó kocsival áthordva, a vásárosnaményi szennyvíztelepen történik. A tisztított szennyvíz mennyisége 69 ezer m³/év.

A szennyvízgyűjtő hálózatba kapcsolt lakások száma folyamatosan emelkedik 2002 óta. A város szennyvízgyűjtő-hálózatába 2002-ben a lakások 60%-át, 2008-ben 90%-át, 2013-ban pedig már 98%-át bekapcsolták, ami kiemelkedően jó adat országos és megyei összehasonlításban egyaránt. Ez részben a talajterhelési díj növekedésének köszönhető, ami kifizetődővé tette a csatlakozást.

1.16.2. ábra: A közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekapcsolt lakások száma (2001-2013)

Forrás: KSH

Szennyvízkibocsátás

A csatornahálózaton összegyűjtött szennyvizek tisztítás után általában felszíni víz befogadóba kerülnek. A tisztított szennyvizek biológiailag bontható szervesanyagot, növényi tápanyagokat és kisebb mennyiségben előforduló egyéb anyagokat (nehezen bontható szerves vegyületeket, sókat, fémeket, esetenként toxikus vagy hormonháztartást befolyásoló anyagok) is tartalmaznak. A szerves- és tápanyagok vonatkozásában a felszíni vizek közvetlen terhelését legnagyobb arányban a kommunális szennyvízbevezetések okozzák. A vízi ökoszisztémák ezeket az anyagokat általában a terhelés nagyságától és a befogadó vízhozama által biztosított hígulás mértékétől függően képesek tolerálni. Vásárosnamény esetében a befogadók a Tisza, a Szipa-főcsatorna, illetve a „Beregi-sík” nevű víztest.

Vásárosnamény a szomszédos Jánd Község Önkormányzatával közösen létrehozta a Jánd-Vásárosnamény-Gergelyiugornya Víziközmű Beruházási Társulást, amely támogatást kapott a Vásárosnamény-Gergelyiugornya szennyvíztisztító telep és Jánd szennyvízelvezető hálózat építése című projekt előkészítésére. A projekt, amelyet az egyes ivóvízminőség-javítási, szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 307/2014. (XII. 5.) Korm. rendelet nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánított, jelentős javulást jelenthet a szennyvíztisztító telep kapacitása és hatékonysága szempontjából.

1.16.1.3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Csapadékelvezetés

Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdése tartalmazza a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatokat, melynek 11. pontja szerint az önkormányzat feladata a helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás.

A településen zárt csapadékcsonna, illetve nyílt árkos csapadékvíz elvezető csatornahálózat üzemel. A zárt csapadékvíz elvezető csatornák előre gyártott beton és PVC csőből, a folyókák előre gyártott vagy helyszíni betonból épültek. A belterületi csapadékvíz elvezető árkok nagyobb részben burkoltak, kisebb részben földmedrűek. A település ellátottsága jó, ugyanis 600 millió Ft-os címzett támogatásnak köszönhetően 2007-2008-ban megvalósult a város teljes területére kiterjedő belterületi vízrendezés beruházás (a külterületeken azonban a rendszer részben hiányos vagy nincs megfelelően karbantartva).

1.16.2 Energia

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

Elektromos energiaellátás

Vásárosnamény villamosenergia-ellátását az E.ON Tiszántúli Igazgatósága biztosítja. A villamos energia hálózat már a nyolcvanas években kiépült. Többnyire légvezetékes rendszerek vannak, helyenként beton és fa oszlopokkal. A város főelosztó hálózata 120 kV-os, a 120/20 kV-os TR állomásból vannak kiépítve a település 20 kV-os szabadvezetékes, ill. a belvárosban földkábeles elosztóhálózatai, amelyekről az ellátást biztosító 20/0,4 kV-os transzformátorállomások csatlakoznak. A kiefeszültségű és a közvilágítási hálózatok részben kábelesek, a többi helyen légvezetékes ill. légkábelesek. A településen a kiefeszültségű hálózat hossza 67,6 km (2013-ban). A település északi iparterülete alatt üzemel az E.ON kezelésében lévő, a térséget ellátó 120/20 kV-os transzformátor állomás, amely a területfejlesztés során megvalósuló és a már meglévő ipari, mezőgazdasági és kommunális létesítmények villamos-energiaigényét biztosítja.

Közvilágítás

A településen a közvilágítást a Fényhozam Kft. üzemelteti. Vásárosnaményban 2005 és 2007 között 1200 db villanyoszlop volt, melyeknek a teljesítménye 99 kW. Ebben az időszakban az éves fogyasztás 289097,52 kWh. 2007 óta folyamatosan bővül a közvilágítási hálózat, 2014-ben az 1236 db kandeláber teljesítménye 102 kW (éves fogyasztás 297769,92 kWh). 2015-ben fejeződik be a közvilágítás energiatakarékos európai uniós forrásból finanszírozott átalakítása.

Gázellátás

Vásárosnamény közigazgatási területén a TIGÁZ Zrt. biztosítja a gázellátást, amelynek bázisa a kisvarsányi gázátadó állomás (éves átlag fűtőérték 34,38 MJ/m³). Az alapinfrastruktúrát a 78,3 km hosszú gázvezeték-hálózat, továbbá 17 db körzeti nyomásszabályozó jelenti. A település jelenlegi földgázellátottsága 100 %-os. A háztartási gázfogyasztók száma 2000 és 2010 között folyamatosan nőtt (2010-ben 3157 db), azóta a jelentős visszaesés történt a költséghatékonyabbnak vélt, de többnyire környezetszennyezőbb fűtési módokra való átállás miatt (2013-ban 2913 db).

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Biomassza

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, illetve ezen belül Vásárosnamény térsége is kiváló adottságokkal rendelkezik a mezőgazdasági eredetű biomassza energetikai célú hasznosítására. A mezőgazdasági termelés ágazati megoszlása változatos, a tömegtakarmány termesztésére alkalmas területeken az állattenyésztés került előtérbe, míg az átlagos vagy annál jobb termőhelyi adottságokkal rendelkező területeken a növénytermesztés dominál. Mindennek köszönhetően a megyében egyre elterjedtebb a bioenergia előállítása és hasznosítása. Vásárosnamény területén az INTERSPAN FAIPARI Kft. hasznosította a termelés melléktermékeként keletkező csiszolatport (keletkezett mennyiség évente 9407 tonna volt, ebből tonnánként 18,0 GJ energia nyerhető, ami egy év alatt 193,33 TJ energiát jelentett). A gyár újraindításával a biomassza energetikai hasznosítása újra fellendülhet.

Geotermikus energia

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye földrajzi felépítése és vízföldtani adottságai alapján geotermikus energia feltárása különösen kedvezőnek mondható a Tiszavasvári-Nagyhalász-Kisvárdá-Fehérgyarmat-Nagyecsed-Nagykálló által bezárt terület. A feltételek Vásárosnamény területén is alkalmasak a termálvíz energetikai hasznosítására vagy hőszivattyús rendszerek kiépítésére.

Nap- és szélenergia

A napenergia hasznosíthatóságát az átlagos éves napfénytartam határozza meg, ebből a szempontból Vásárosnamény helyzete Magyarországon átlagosnak mondható (1800 óra), ami alkalmas napelemes és napkollektoros rendszerek hatékony üzemeltetéséhez. A napenergia használata önkormányzati, vállalkozói és lakossági szinten is egyre elterjedtebb. 2012-ben került átadásra a Namény-Tészta Kft. telephelyén egy hálózatra kapcsolt napelemes áramtermelő rendszer. A kivitelezésnél 84 darab napelemet és 2 darab Fronius invertert használtak. A napelemes áramtermelő rendszer 21,12 kW teljesítményű. Szintén megújuló energiára épülő villamos-energetikai rendszert alakítottak ki a Vásárosnaményi Rendőrkapitányság épületében 2012-2013 folyamán. Vásárosnaményban az éves átlagos szélesebesség megközelítőleg 3 m/s, ami elegendő a szélenergiában rejlő lehetőségek kiaknázásához.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Vásárosnamény Város Önkormányzata tervezetten hajtja végre a tulajdonában lévő és az általa üzemeltetett épületek energiahatékonysági felújítását, illetve megújuló energiaforrásokkal történő ellátását (pl. napelemes rendszer kialakítása a városháza épületében).

Kábeltelevíziós
hálózat

1.16.3 Elektronikus hírközlés²²

Az elektronikus hírközlési szolgáltatás olyan szolgáltatás, amely jeleknek (bármely értelmezhető formában előállított jel, jelzés, írás, kép, hang) elektronikus hírközlő hálózaton történő átvitelét, továbbítását biztosítja. Az elektronikus hírközlési infrastruktúra lehet távközlési ellátás, műsorszórás, kábel tv ellátás.

A városban a kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma folyamatosan változik, az utóbbi évek adatai alapján egyértelmű tendencia nem figyelhető meg, de a bekötött lakások száma jellemzően 1800 db környékén mozog, ami a teljes lakásállományhoz viszonyítva 53%-os arány – ez lényegesen magasabb a megyei városok átlagánál (44,2%). A vezetékes távbeszélő hálózat a város teljes területén kiépítésre került, a hálózat további fejlesztése nem indokolt. 2013-ban a távbeszélő fővonalak ezer lakosra jutó száma 187, míg az internet-előfizetések ezer lakosra jutó száma 186, mindkét érték lényegesen alacsonyabb a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei városok átlagánál (260, illetve 209 db/ezer lakos).

Vásárosnamény területén elérhető minden országos és helyi földi sugárzású rádióadó, valamint az országos földi sugárzású televízióadók összessége. A településen kiépített vezetékes és mobil telefon-hálózat üzemel. A kábeltelevízió hálózat szintén megfelelő minőségben került kiépítésre. A hírközlés tekintetében a város megfelel az országos átlagnak, a szolgáltatások bárki számára egyenlő eséllyel elérhetőek.

A fő szolgáltatók az elektronikus hírközlés területén: UPC Magyarország, Magyar Telekom Nyrt., DIGI Kft., AustriaSat Magyarország, MinDig TV, Elektronet Elektronikai és Telekommunikációs Zrt., Externet Nyrt.

1.17 Térségi és települési környezetvédelem

1.17.1 Talaj

A kistáj talajtakarójának 96%-a fiatal öntésterületen fekszik, ezen elsősorban talajvízhatás alatt álló réti (49%), öntés réti (10%) és nyers öntéstalajok (37%) keletkeztek. A kistáj talajainak kb. 20%-a erdőterületként, 40%-a rét-legelőként, a maradék mintegy 40%-nyi pedig szántóföldi kultúráként hasznosítható.

1.17.2 Felszíni és felszín alatti vizek²³

1.17.2.1 Felszíni vizek

Vásárosnamény és környékének területe a Tisza, Szamos és Kraszna vízfolyás vízgyűjtőjéhez tartozik. A város egyik legfontosabb természeti adottsága és potenciálja a Tisza, a Szamos és a Kraszna. A három folyó az alábbi módon érinti Vásárosnaményt:

²² A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 08.) Korm. rendelet 5. § (3) bekezdése szerint a megalapozó vizsgálat esetében „meghatározott tartalom elemei összevonhatók, átcsoportosíthatók, indokolt esetben egyes elemei elhagyhatók, illetve azokat a település méretének, sajátosságainak, a településhálózatban betöltött szerepének, valamint az adott témakörnek megfelelő részletettséggel kell kidolgozni”. A településfejlesztési koncepció kidolgozásához az elektronikus hírközlés részletesebb bemutatása jelen esetben nem indokolt, azt szükség esetén a településrendezési eszközök felülvizsgálata során kell elvégezni.

²³ A vízrajzról és a vízgazdálkodásról további részleteket tartalmaznak az 1.12.1, az 1.16.1 és az 1.17.8 fejezetek.

- A Tisza 680,3-685,0 fkm szelvények között I. osztályú hajóút. A 685,0-688,3 fkm szelvények között a meder már nem minősül hajóútnak, mert a Tisza felső szakasza az év nagy részében az alacsony vízállás miatt nehezen hajózható.
- A település közigazgatásilag a Kraszna folyó 0,0-4,87 fkm mederszelvények mentén helyezkedik el. A csatornaszakasz nem hajózható, nem minősül hajóútnak.
- A település déli külterülete a Szamos folyó 0-1,93 fkm mederszelvények mentén helyezkedik el. A hajózás a nyári alacsony vízállások, a nagy hordaléktartalom és a nagyvízi nagy sebességek miatt nehézkes, ezért hajóútként nem jelölték ki.

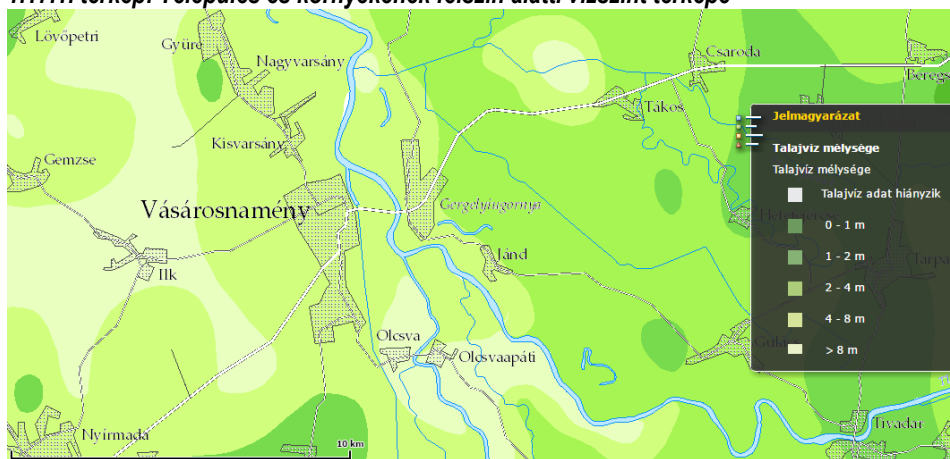
1.17.2.2 Felszín alatti vizek

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004 (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Vásárosnamény a fokozottan érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik, továbbá kiemelt érzékenységgű terület is, amely a vízbázisok védőterülete.

Talajvíz

A felszín alatti vizek mennyisége a város környezetében változó. A talajvíz mélysége az egész településen 2-4 méter között ingadozik, kémiai jellegét tekintve magas természetes vastartalommal van. A mezőgazdasági tevékenységből származó nitrát- és nitráttartalom viszonylag magas.

1.17.1. térkép: Település és környékének felszín alatti vízszint térképe

Forrás: Magyarország talajvízszint mélység térképe (0-8m)

Felszín alatti vízbázis

Vásárosnamény területén található vízbázisokat az 1.16.1. fejezet mutatja be, a kitermelt víz jellemzésével. A vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóellátást szolgáló vízlétesítmények védelméről szóló 123/1997, (VII. 18.) Korm. rendelet 5. számú melléklete tartalmazza a vonatkozó területhasználati korlátozásokat. A település teljes közigazgatási területét érinti a Vásárosnamény Távlati Vízbázis Ht. 5422/3/2003. sz. határozattal kijelölt hidrogeológiai védőövezetének B zónája, valamint a Vásárosnamény Városi és Térségi Vízmű 307-7/2010. sz. határozattal kijelölt hidrogeológiai védőövezetének B zónája.

VGT

A Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek (VGT) tartalmazzák a felmért vízgazdálkodási problémák, a környezeti célkitűzések és ezen célkitűzések megvalósítására szolgáló intézkedések összefoglalását. Vásárosnamény a Vízgyűjtő Gazdálkodási terv 2-1 jelű Felső-Tisza és a 2-2 jelű Szamos-Kraszna Tervezési Alegységeihez tartozik. A települést a Nyírség-Lónyai-főcsatorna vízgyűjtő, a Beregi-sík, a Szatmári-sík, a Kraszna-völgy, a Szamos-völgy és a Nyírség keleti perem elnevezésű sekély porózus és porózus felszín alatti víztestek érintik.

Gyógyvíz

A város területén található a Vásárosnamény B-112 OKK számú kút, amelynek vizét az Országos Tisztiorvosi Hivatal KEF-2286/2014. számú határozatában gyógyvízzé minősítette. A kút védett vízáadó réteget csapol meg, a felszínen védelmi intézkedések megtételére nincs szükség.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A levegő minőségére legjelentősebb hatást a közlekedésből, a lakossági fűtésből és az ipari tevékenységből származó szennyezések gyakorolják, de nem hanyagolhatók el a különböző meteorológiai helyzetekben esetlegesen nagyobb távolságról érkező szennyezések sem. A településeken a fűtési időszakban a nitrogén-oxid (NOx) és a kisméretű szállópor (PM10), nyáron a felszín közeli ózon szennyezettség jelenthet problémát. A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján az ország területét és településeit a légszennyezettség mértéke alapján a környezetvédelmi és a közegészségügyi hatóság javaslatának figyelembevételével zónákba kell sorolni. A zónák kijelölésére a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X. 7.) KvVM rendeletben került sor 11 szennyező anyag értékelésével. Vásárosnamény a "B" légszennyezettségi zónába tartozik. Időszakosan a nagyobb közlekedési útvonalak mentén, illetve télen tapasztalható nagyobb levegőszennyezettség, továbbá az uralkodó szélirányból érkező, a mezőgazdasági területekről származó porterhelés.²⁴

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 1. sz. melléklete tartalmazza az üzemi és szabadidős létesítményektől származó zaj terhelési határértékeit a zajtól védendő területeken.

1.17.1. táblázat: Zajterhelési határértékek

Zajtól védendő terület	Határérték (dB)	
	06-22 óra	22-06 óra
Üdülőterület, egészségügyi területek	45	35
Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), oktatási létesítmények, temetők, zöldterület	50	40
Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), vegyes terület	55	45
Gazdasági terület	60	50

A település belterületén jelentősebb, nagy létszámot foglalkoztató ipari üzemek nem találhatóak, nagy zaj- és rezgéshatással bíró tevékenység nincs. A településen folyó kisipari tevékenység nem okoz zaj és rezgés szempontjából problémát.

A település zajhelyzetét, az akusztikai komfortfokozatát döntő módon a közlekedés határozza meg. Ezen belül is a legnagyobb részarányt a közúti közlekedés képviseli. Az üzemi vagy szolgáltató jellegű létesítmények zaja lokálisan hat, általában csak a közvetlen környezetben érzékelhető vagy okoz problémát.

1.17.5 Sugárzás védelem

A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének követésére országos sugárzásfigyelő rendszer épült ki több mint 130 mérőállomással, amelyek folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás – az óránkénti dózisteljesítmény – értékét. Vásárosnamény területén sugárzásmérő pont nem található. A településen nagyfeszültségű távvezeték és mobiltelefon torony a lakott területtől távol található. Új mobiltelefon tornyok létesítésére alkalmas helyeket az érvényes

²⁴ Pontos adatok nem állnak rendelkezésre, mivel az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózatnak a településen, illetve annak környezetében manuális vagy automata mintavevő helye nincs.

szabályozási terv rögzíti. Vásárosnamény Paks, Mochovce, Bohunice atomerőművek 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája (ÉÓZ) területére esik.

1.17.6 Hulladékkezelés

A települési szilárd hulladék gyűjtésére, elszállítására vonatkozóan – összhangban az EU irányelveivel – az önkormányzat által kidolgozott szabályozás az irányadó (5/2014. (III.14.) önkormányzati rendelet). A hulladékszállítást az Észak-alföldi Környezetgazdálkodási Kft. végzi. Az összegyűjtött szilárd hulladékot a kiskvárdai és a nyíregyházi hulladéklerakó fogadja.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legjelentősebb, leghamarabb kezelendő hulladékgazdálkodási kihívások a következők (a problémák különböző mértékben érintik Vásárosnaményt): az illegális szeméttelpek környezeti ártalmai, a zöldhulladék komposztálásának hiánya, a keletkező hulladékok mennyiségének folyamatos növekedése, nincs kiépítve a korszerű monitoring rendszer és a komplex környezetvédelmi ipar.

Elsősorban a fenti problémák megoldása céljából indították el 2004-ben Szabolcs-Szatmár-Bereg megye települési szilárdhulladék-gazdálkodási programját, amelynek keretében új megyei hulladéklerakókat építettek, illetve megvalósult a bezárt lerakók rekultivációja és bevezetésre került a szelektív hulladékgyűjtés szelektív hulladékgyűjtő szigetek kiépítésével. Az önkormányzat a bezárt lerakó rekultivációját más pályázati konstrukció felhasználásával valósította meg.

A KSH 2012-es adatai alapján a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya Vásárosnaményban 88,6%, ami nagyjából megfelel a járás, a megyei járásközpontok és az ország átlagának. A szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya szintén 88,6%-os, ami lényegesen több az országos és megyei átlagnál, és ugyancsak meghaladja a járási települések átlagát. A lakosságtól szelektíven elszállított települési szilárd hulladék aránya azonban még így is mindössze 0,4% szemben a hazai 5,2%-kal, illetve a megyei 2,3%-kal.

1.17.2. táblázat: A hulladékgyűjtés mutatószámai 2012-ben (%)

Területi szint	Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya	Szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya	Lakosságtól szelektíven elszállított hulladék aránya
Vásárosnamény	88,6	88,6	0,4
Vásárosnaményi járás	87,2	70,9	0,2
Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei járásközpontok	88,4	47,8	2,3
Magyarország	91	38,8	5,2

Forrás: KSH

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

Iparterületek elsősorban a város külterületén bevezető utak szakaszán található(ak). Egy külszíni homokbánya működik a város közigazgatási területén belül. Vizuális környezetterhelést jelentenek az időszakosan újrakeletkező illegális hulladéklerakások.

1.17.8 Árvízvédelem

Vásárosnamény teljes területe a Tisza 681,8 – 689,845 fkm szelvények közötti szakaszán helyezkedik el, érinti továbbá a Kraszna 0,0-5,0 fkm és a Szamos 0,0-1,845 fkm közötti szakaszát. A település a 07 NMT 1. Tisza Tiszabecs – Vásárosnamény és a 07 NMT 02 Tisza Vásárosnamény – Záhony elnevezésű nagyvízi medrek területét érinti. A mederkezelési terv

kihirdetésére várhatóan 2015-ben kerül sor. A mértékadó vízszinteket a Mellékletek M7. táblázata tartalmazza.

A város közigazgatási területén áthaladó Szamos, Tisza és annak jobb parti árvízvédelmi töltése, valamint a Kraszna és annak bal parti árvízvédelmi töltése a Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság kezelésébe vannak. Az árvízi elöntésektől árvízvédelmi töltések védik a település mentett oldali részeit. A Tisza jobb parti elsőrendű árvízvédelmi töltés Gergelyugornya belterületére eső része 4092 m, külterületére eső része 1620 m. Az árvízvédelmi töltés a 28+500-34+212 tkm között teljes szakaszon magassági hiányos, a töltés előírt méretekre történő kiépítése a Felső-Tisza árvízvédelmi rendszer fejlesztésének III. ütemében van tervezve.²⁵

Vásárosnamény-Gergelyugornya Tisza-parti üdülőterületen a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadóvizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Korm. rendeletben, különös tekintettel a rendelet „2. A parti sávra vonatkozó rendelkezések” és „3. A folyók nagyvízi medrének használata és hasznosítása” fejezetrészekben, valamint a folyók mértékadó árvízszintjéről szóló 74/2014. (XII.23.) BM rendeletben foglaltak figyelembevételére szükséges. A vízfolyások, tavak, tározók, holtágak menti területeken, a településrészek kialakításánál, ingatlanok hasznosításánál stb. a parti kezelői sáv mindenkor szabadon hagyását érvényesíteni szükséges.

Vásárosnaményt érinti a Beregi Komplex Árapasztási - Ártér-revitalizációs fejlesztés projekt, amely a Vásárhelyi Terv továbbfejlesztésének a része.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

A fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák az alábbiak:

- a szelektíven gyűjtött hulladék alacsony aránya;
- a településen keresztül haladó főút zaj- és rezgésterhelése és légszennyezése;
- a magas árvízi és belvízi veszélyeztetettség;
- sérülékeny és érzékeny területek jelenléte (pl. nitrátérzékenység, sérülékeny vízbázis stb.)

1.18 Katasztrófavédelem

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság tájékoztatása alapján Vásárosnaményt a háromfokozatú skálán II. katasztrófavédelmi osztályba sorolták (elsősorban árvízi és belvízi veszélyeztetettsége miatt).

1.18.1. táblázat: Vásárosnamény katasztrófavédelmi szempontú értékelése a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet alapján

Katasztrófavédelmi tényezők		Érintettség Vásárosnaményban
Építésföldtani korlátok	Alábányászott területek, barlangok és pincék területei	-
	Csúszás, süllyedésveszélyes területek	-
	Földrengés veszélyeztetett területek	-

²⁵ Az árvízvédelmi töltést keresztező létesítmények: Tisza jp. 29+800 tkm „Összefogás” gázvezeték, 29+865 tkm Keleti termékvezeték, 29+985 tkm „Testvériség” etilénvezeték, 31+800 tkm postakábel, 32+500 tkm közúti híd, 33+900 tkm strand ivóvíz és szennyvíz nyomócső, Kraszna bp. 0+128 vb közúti híd, 1+206 Vásárosnaményi zsilip, 2+737 Vitkai zsilip, 2+942 híd (Vitka).

Katasztrófavédelmi tényezők		Érintettség Vásárosnaményban
Vízrajzi veszélyeztetettség	Árvízveszélyes területek	A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet melléklete szerint Vásárosnamény B-közepesen veszélyeztetett település.
	Belvízveszélyes területek	
	Mély fekvésű területek	A Ludényos-tói csatorna végszelvényében lévő, záportározóként is funkcionáló területet feltölteni vagy egyéb módon rendezni csak funkciója egyenértékű kiváltása mellett lehetséges. A MOL benzinkút közeli, Táncsics út mögötti anyaggödör esetében a Vízügyi Igazgatóság javasolta a Friedländer csatorna árapasztójaként figyelembe venni.
Egyéb katasztrófavédelmi tényezők	Kedvezőtlen morfológiai adottságok	-
	Mélységi, magassági korlátozások és tevékenységből eredő korlátozások	-
	Ipari veszélyforrások	-

1.18.1 Árvíz- és belvízvédelem

Vásárosnamény a 07.05. és a 07.12. számú belvízvédelmi szakaszok területén található.

A 07.05. számú Beregi belvízvédelmi szakasz veszélyeztetettsége:

- Pálfai-index: erősen belvízveszélye (4-es kategória),
- Évi átlagos belvizes napok száma: 17 nap/év,
- Belvízvédelmi készütség gyakorisága: 3 elrendelt készütség/10 év.

07.12. számú Kraszna-balparti belvízvédelmi szakasz veszélyeztetettsége:

- Pálfai-index: közepesen belvízveszélye (3-as kategória),
- Évi átlagos belvizes napok száma: 9 nap/év,
- Belvízvédelmi készütség gyakorisága: 3 elrendelt készütség/10 év.

A belvízcsatornák listáját a Mellékletek M6. táblázata tartalmazza. A belvíz a gergelyugornyai temetőnél időszakosan nagy problémát jelent.

Az árvízvédelemmel kapcsolatos információkat az 1.17.8 fejezet tartalmazza.

1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

Vásárosnaményban egy működő bányatelek található. Művelési módját tekintve külfejtéses. A bánya fedőszintje 126,97 m-en, feküszintje 110,00 m-en található (az adatok Egységes Országos magassági Alapszintben vannak megadva). A kitermelendő ásványi anyaga a közlekedéscsatornák homok. A bányatelek bányászati jogával a BEREK HOMOK 2007 Építőipar, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

1.20 Városi klíma

A városi klíma kialakulása alapvetően a beépítettség mértékétől, a burkolt és a zöldterületek arányától, valamint a belterületi zöldfelületek minőségétől függ. A sajátos városi klíma alapvetően hőtöbblettel, megváltozott lefolyási és légáramlási viszonyokkal, valamint levegőminőségi problémákkal jellemezhető. Vásárosnaményban – a város mérete miatt – ezek a jelenségek csak korlátozottan és időszakosan (például a nyári hőhullámok idején) jelentkeznek, ettől függetlenül a településszerkezeti, a szabályozási és beépítési tervekben, valamint a zöldfelületi, a közút- és közműtervezés keretében ezek a problémák megfelelő eszközökkel megelőzhetők, illetve kezelhetők. A város környezete a klímaváltozás hatására – a felszíni folyóvizek jelenléte és a belvízi veszélyeztetettség miatt – az átlagosnál érzékenyebb.

2 Helyzetelemző munkarész

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

2.1.1 Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák

Vásárosnamény lakónépessége az ezredfordulót követően jelentősen, mintegy 800 fővel csökkent, aminek elsődleges oka a – főként a fiatalokat és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezőket érintő – szelektív migráció, de a halálozások száma is meghaladja az élveszületéseket. Az elvándorlás következtében csökken a munkavállalói korú népesség száma, ami negatívan befolyásolja a város munkaerő-kínálatát.

A város lakónépessége öregedő korstruktúrát mutat, ami hatással van a különböző oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatások iránti keresletre: a humán infrastruktúra és a közszolgáltatások hosszú távú tervezésekor az önkormányzatnak figyelembe kell venni a várható demográfiai folyamatokat.

A népesség képzettségi szintje egyértelműen javuló tendenciát mutat, de a munkaerő-kínálat nem igazodik teljes mértékben a jelenlegi és a potenciális munkaadók elvárásaihoz. Ennek érdekében megfelelő képzési-oktatási portfólióra, valamint az összes érdekelt szereplő (önkormányzat, KLIK, munkaügyi kirendeltség, munkaadók stb.) szoros, formalizált együttműködésére van szükség. Ezzel csökkenthető lenne az egyébként jelentős munkanélküliség is, amit a közelmúlt, illetve a közeljövő munkahelyteremtő beruházásai (pl. Közigazgatási Hatósági Szolgálat, INTERSPAN FAIPARI Kft.), illetve a közfoglalkoztatás csak részben tud ellensúlyozni.

2.1.2 Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő

A települési identitást erősítő tényezők közül a vallás, a sport, a helyi rendezvények, a kultúra szerepe jelentős lehet, és a civil szervezetek munkája is kiemelkedő fontosságú. A vallási közösséghez, felekezethez tartozó népesség száma és népességen belüli aránya – az országos trendeknek megfelelően – Vásárosnaményban is csökkent. A városban számos kulturális szolgáltatás vehető igénybe. Jól felszerelt könyvtár áll a lakosság részére, a múzeum kiemelkedő turisztikai látványosság, a művelődési központ számos állandó és időszaki rendezvénynek biztosít helyet. A településen csaknem egész nyáron át tartó programsorozat a hétvégi időszakban biztosítja a lakosok és látogatók számára a kulturált időtöltést, szórakozást. Az önkormányzat szorosan együttműködik a helyi civil szervezetekkel, azok működését évről évre növekvő mértékben támogatja.

A települési identitás fenntartása és erősítése érdekében a testvérvárosi kapcsolatok kialakítása és ápolása is hatékony eszköz lehet. Vásárosnaményban öt országosan védett műemlék, és ennél lényegesen több, mintegy 21 helyi védett műemlék épület található. Mivel az épített környezet kiemelkedő, védett és védelemre érdemes elemei a helyköttődést ugyancsak erősítik, ezek állagmegóvása, fejlesztése és megfelelő hasznosítása nem hagyható figyelmen kívül a jövőben sem.

2.1.3 Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés

A humán közfeladatok és a közszolgáltatások ellátását az önkormányzat tudatos és átgondolt módon tervezi és valósítja meg, így a város minden lakosa számára biztosított a magas minőségű szolgáltatások elérhetősége – az egyenlő hozzáférés elvének érvényesítésével. Az intézmények egy részének infrastrukturális fejlesztése, felújítása az elmúlt években megtörtént, illetve a még szükséges beruházások előkészítése folyamatban van.

A köznevelési rendszer legfontosabb célja városfejlesztési szempontból, hogy a vállalkozások számára szükséges munkaerő rendelkezésre álljon. Vásárosnaményban és térségében ezt a célt három általános iskola, egy gimnázium, egy szakközép és szakképző iskola, valamint egy kollégium szolgálja. Az általános iskolák, a gimnázium és a kollégium a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Vásárosnaményi Tankerületéhez tartoznak, a tankerületben a nevelési tanácsadást, logopédiai munkát és gyógytornát a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Vásárosnaményi Tagintézménye végzi – így az önkormányzat befolyása viszonylag korlátozott. Az óvodai intézményhálózat egy központi és két tagóvodából áll.

A hiányzó bölcsődei ellátást egy jelenleg zajló projekt keretében fogják biztosítani. Szociális szolgáltatások terén a városban működő Humán Szolgáltató Központ számos alap- és szakosított ellátást lát el. Az egészségügyi ellátás volumene megfelelő, az összesen öt háziorvosi körzet, a háziorvosi ügyelet, a kórház és a négy gyógyszertár kiszolgálja a településen és környékén élőket. A kórházban összesen 36 szakrendelés működik.

2.1.4 Gazdaság szerkezet és dinamika

A gazdasági szerepkört tekintve a központi státuszt támasztja alá, hogy a járás működő vállalkozásainak közel 50%-a Vásárosnaményban működik, az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték pedig csaknem duplája a járási értéknek. A mikrovállalkozások túlsúlya jellemző, elsősorban a mezőgazdaságban. A földhasználatban az erdő művelési ág dominál, ezt a szántó művelődési ág követi. A térségre leginkább a mezőgazdasági tevékenység jellemző, az ipari tevékenység nem jelentős. Az iparban meghatározó cégek a faipar és bútorgyártás, az almafeldolgozás, a textilipar, valamint a fémtömegcikk gyártás területén tevékenykednek. A tercier szektor jelentősége folyamatosan nő mind a foglalkoztatottak, mind a vállalkozások száma tekintetében. Ezen belül a legnagyobb arányt a kereskedelem képviseli, ami szintén a járásközponti szerepből adódik. Meghatározó ezen kívül a szakmai tudományos tevékenység, melyet a pénzügyi, és szálláshely szolgáltatás, vendéglátás követ. A turisztikai vendégforgalom a kedvező adottságok (Tomcsányi-kastély – Beregi Múzeum, Szilva Termál- és Wellnessfürdő, Atlantika Vízi Vidámpark, Tiszai szabad strand) ellenére az elmúlt években kedvezőtlenül alakult: a szállásférőhelyek, a vendégek és a vendégéjszakák száma egyaránt csökkent. A befektetés-ösztönzés egyik legfőbb akadályát az jelenti, hogy az önkormányzat nem rendelkezik megfelelő kifizethető ipari-logisztikai célra használható ingatlannal.

2.1.5 Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya

A települési önkormányzat takarékos és ésszerű gazdálkodást folytat, a gazdálkodás célja a működést és fejlesztést szolgáló pénzügyi egyensúly fenntartása. Az állami átalakítások nyomán megváltozott a járásszékhely településellátandó feladatok struktúrája. Az említett átalakítások az adóbevételek beszedésére vonatkozó szabályokat negatívan érintették. A gazdálkodás során jelentős működési költségeket jelent a közszolgáltatások megfelelő színvonalú ellátása és az ehhez kapcsolódó infrastruktúra fenntartása. A turisztikai attrakciófejlesztés a magánbefektetők hiányában nagy pénzügyi terheket ró az önkormányzatra, mint beruházóra, illetve mint

üzemeltetőre – mind az infrastruktúra fejlesztése, mind az eseményszervezés és desztináció-menedzsment terén.

2.1.6 Táji és természeti adottságok

Vásárosnamény természetföldrajzi helyzete, a város és környezetének domborzata, az éghajlat, a környező talajok termőképessége, a felszíni vizek bősége meghatározták a táj szerkezetét, a tájhasználat alakulását. A település jellemzően síkvidéken található, alapvetően mezőgazdasági művelés alatt álló területekkel meghatározott környezetben helyezkedik el. A központi nem összefüggő település szerkezetet változatos tájhasználat fogja közre. A város legfontosabb természeti potenciálját jelentik a felszíni vízfolyások (Tisza, Szamos, Kraszna) és a termál- és gyógyvíz.

2.1.7 Zöldfelületek

Vásárosnaményban magas a zöldfelületek egy főre eső mértéke. A belterületi erdőfoltok elsősorban védelmi rendeltetésűek, melyet a Tisza közelsége is indokol, így e területek megtartása mindenképpen fontos. A település igényesen kialakított közparkjainak állapota jó, gondozott, a rekreációt szolgáló. Az előregedett, beteg fák tervszerű kivágása és pótlása szükséges. A zöldfelületek azonban nem alkotnak rendszert, hálózatot, a városban néhány utca kivételével (pl. vitkai védett platánsor) kevéssé jellemzőek a tudatosan és tervszerűen kialakított összefüggő zöldsávok és fasorok. A településen az egyházi, oktatási-nevelési, illetve egészségügyi intézmények jelentős zöldfelülettel rendelkeznek, rendezettek és gondozottak. Az igazgatási intézmények általában nem rendelkeznek jelentős zöldfelülettel, előkertjük azonban rendezett, egységes képet mutat. Egyes esetekben indokolt a zöldfelületek nagyobb arányú közösségi használata (pl. Tomcsányi-kastély). A lakóterületek kertje beépítési módokként változó, hasonlóan a belterületi mezőgazdasági területek műveléséhez.

2.1.8 Épített környezet

Az épített környezet minősége és esztétikai értéke alapvetően befolyásolja a lakosság életkörülményeit, a vállalkozások működési lehetőségeit és a vendégforgalmi mutatók alakulását is.

A beépítések kialakulását részben a településszerkezet, részben az árvizek határozták meg. A vásárosnaményi részen többnyire településközpont vegyes kisvárosias- és kertvárosias lakóterületek találhatóak és változatos beépítési módok alakultak ki. Főként a kisvárosias és településközpont vegyes területeken jellemzőek a több emeletes (általában 3-4) társasházak és intézmények is, melyek valóban kisvárosias jelleget kölcsönöznek a városnak. Leromlott állapotú épületeket csoportosan a város délkeleti részén találhatunk. A gergelyiugornyai részen jellemzően falusias lakóterületek találhatóak. A Tisza part mellett hétvégi házas üdülőterületek fordulnak elő. Vitka falusias lakóterülete már jórészt átalakult, a megmaradt hagyományos épületek kis számban maradtak fenn. A település lakásállománya az elmúlt másfél évtized alatt nagymértékben megújult, ezáltal csökkent az alacsony komfortfokozatú lakások száma.

Vásárosnamény kül- és belterületén 38 db régészeti lelőhely és 5 db országosan védett műemlék épület található. A helyi védelem alá vont épületek száma 21 db. Az építészeti örökség helyi védelmére a településen Településszerkezeti Terv tesz javaslatot.

2.1.9 Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)

Vásárosnamény viszonylag jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkezik a megye fontosabb települései és Ukrajna irányába is. Ez a jövőbeli gyorsforgalmi úthálózati fejlesztésekkel előreláthatólag tovább fog javulni, ami kedvező hatással lehet a gazdasági szereplők

versenyképességére, a népességmegtartó-erő alakulására és a turisztikai vonzerőre. Vásárosnamény jelenlegi legfontosabb és legforgalmasabb fő közlekedési útvonala a 41.sz. főút, ami közvetlenül összeköti a várost az M3 autópályával, hátránya azonban, hogy jelenleg a belterületen halad, így nagy közlekedésbiztonsági és környezetszennyezési kockázatot jelent. Községi közlekedés szempontjából a az autóbuszos közlekedés adottságai annak ellenére kedvezőbbek, hogy a település két vasútvonal találkozásánál fekszik. A Tisza folyó Vásárosnaményig már 2002-ben hajózhatóvá nyilvánításra került, távlati elképzelés a Felső-Tisza hajózhatóvá tétele. A hivatásforgalmi és a turisztikai célú kerékpárhasználat elterjedt, a kerékpáros közlekedés kedvező feltételeinek köszönhetően Vásárosnamény kerékpáros barát település.

2.1.10 Közművek és elektronikus hírközlés

A közművesítettség, illetve a telekommunikációs eszközök elérhetősége a modern gazdaságok alapvető eleme. Bár a közművek megléte önmagában nem indukál jelentős fejlődést, hiányuk akadályozza a gazdasági tevékenységek bővülését, valamint a lakosság életminőségének növekedését. Vásárosnamény közüzemi infrastruktúrával és szolgáltatásokkal való ellátottsága országos és megyei összehasonlításban kifejezetten kedvező, azonban az elöregedett hálózat karbantartása és korszerűsítése folyamatos ráfordításokat igényel az önkormányzat, illetve a szolgáltatók részéről. A lakásállomány jelentős része csatlakozott a közüzemi víz-, szennyvízcsatorna-, villamos energia- és gázhálózatra.

Vásárosnamény területén a Tiszamenti Regionális Vízművek Zrt. végzi a vízellátási és szennyvízkezelési feladatokat. A közüzemi szennyvízhálózatot a város terjeszkedésével párhuzamosan folyamatosan bővítik és karbantartják, így az ún. közműölló, amely a két hálózattípusra kötött lakások arányszámainak különbségét adja, az elmúlt évek során záródik. A belterületen a csapadékvíz elvezetését zárt, illetve nyílt árkos elvezető csatornahálózat biztosítja, amelynek kezelője a települési önkormányzat. A szilárd hulladék elszállítása és kezelése – beleértve a szelektív hulladékot is – megoldott a település teljes területén.

A város IKT-ellátottsága fokozatosan emelkedik. A telefon, valamint a kábeltelevízió gerincvezetéke csaknem az egész város területén rendelkezésre áll, az adatátvitelre is alkalmas hálózatok kiépítése folyamatos. Vásárosnamény területén elérhető minden országos és helyi földi sugárzású rádióadó, valamint az országos földi sugárzású televízióadók összessége. A településen kiépített vezetékes és mobil telefon-hálózat üzemel.

Összefoglalóan kijelenthető, hogy Vásárosnamény magas szintű közüzemi szolgáltatásai hozzájárulnak a lakosság elégedettségéhez, a vállalkozások kiszámítható működéséhez, valamint a környezeti állapot javulásához is.

2.1.11 Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság

Vásárosnaményban a környezet terhelése mérsékeltnek tekinthető. Időszakosan a nagyobb közlekedési útvonalak mentén, illetve télen tapasztalható nagyobb levegőszennyezettség, továbbá az uralkodó szélirányból érkező, a mezőgazdasági területekről származó porterhelés. A település zajhelyzetét, akusztikai komfortfokozatát döntő módon a közlekedés határozza meg, az üzemi vagy szolgáltató jellegű létesítmények zaja lokálisan hat. A környezetvédelmi konfliktusok közül a település földrajzi helyzetéből adódóan a magas árvízi és belvízi veszélyeztetettség emelendő ki.

Az önkormányzat törekszik arra, hogy intézményeiben és a közterületeken hatékony energiaszolgáltatási módszereket alkalmazzon. Az energiagazdálkodás keretében ütemezetten elvégzi az érintett épületek energetikai felújítását, a közvilágítás korszerűsítését, továbbá egyre nagyobb mértékben használja a megújuló energiaforrásokat, amihez megfelelő természeti

adottságokkal rendelkezik. Mindez lehetővé teszi az önkormányzati tulajdonú létesítmények költséghatékony üzemeltetését, valamint a település környezeti állapotának javítását.

2.1. táblázat: A helyzetfeltárás keretében vizsgált tényezők kölcsönhatás-mátrixa

Ható tényezők	Vizsgált tényezők ("hatott")											
		demográfiai viszonyok és tendenciák	települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek)	intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	gazdaság szerkezet és dinamika	önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	táji és természeti adottságok	zöld-felületek	épített környezet (épített örökség is)	közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	közművek és elektronikus hírközlés	környezetvédelem – klímátudatosság/energiahatékonyság
	demográfiai viszonyok és tendenciák		-	-	-	-	0	0	-	0	0	0
	települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek)	+		+	0	+	+	+	+	0	0	+
	intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	+	+		+	0	0	+	+	+	+	+
	gazdaság szerkezet és dinamika	-	0	0		-	0	0	0	0	0	0
	önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	0	0	+	0		0	+	+	+	+	+
	tágabb táji és természeti adottságok	0	0	0	+	0		0	0	0	0	+
	zöldfelületek	0	+	+	0	0	+		+	0	0	+
	épített környezet (épített örökség is)	0	+	0	0	0	0	+		0	0	0
	közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	0	0	0	+	0	0	0	0		0	+
	közművek és elektronikus hírközlés	+	0	0	+	0	0	0	+	0		+
	környezetvédelem - klímátudatosság/energiahatékonyság	0	0	0	-	-	-	0	0	0	+	

3 Helyzetértékelő munkarész

3.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése

3.1.1 A folyamatok értékelése

Vásárosnamény népmozgalmi trendjeit értékelve megállapítható, hogy a település lakossága demográfiai szempontból erodálódik, azaz öregedő korstruktúra, természetes fogyás, kedvezőtlen migrációs folyamatok jellemzik. Ezen folyamatok kihívás elé állítják a szociális ellátó és oktatási nevelési rendszert, mivel képessé kell válniuk rugalmasan reagálni a változó kapacitás igényekre, továbbá a munkaerőpiac stabilitását is veszélyezteti, és közvetett módon az önkormányzat gazdálkodására is hatással van.

A település lakosságának képzettségi szintje kedvezően változott az utóbbi egy évtizedben, ugyanis amíg az általános iskolai végzettséggel rendelkezők száma lényegesen nem változott, nőtt az érettségivel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, és jelentősen nőtt a felsőfokú végzettségűek aránya is. Ezen kedvező folyamatok pozitív hatással lehetnek a helyi munkaerőpiacra, és magasabban kvalifikált, tudásintenzívebb munkahelyeket kínáló vállalkozások letelepülését segítik elő. A szakközépiskolai és szakmunkás végzettséggel rendelkezők aránya azonban visszaesést mutat, holott ennek a munkavállalói rétegnek a jelenléte lehet az ipari és mezőgazdasági ágazati fejlesztések alapvető záloga.

A település és vonzáskörzetének gazdasági fellendüléshez átgondolt befektetés-ösztönzési tevékenység szükséges, amely magában foglalja a – jelenleg részben hiányos – üzleti infrastruktúra megteremtését is. Ezzel a helyi (főként mikro)vállalkozások is kedvezőbb helyzetbe kerülhetnek, hiszen termékeik és szolgáltatásaik iránti kereslet nő, és nagyobb eséllyel kapcsolódhatnak be beszállítói hálózatokba. Az alacsony létszámú vállalkozások dominanciája az önfoglalkoztatásban rejlő lehetőségek kihasználása és a vállalkozó szellem élénkítésében pozitív megítélésű, azonban az alacsony tőke-ellátottságú vállalkozások túlsúlyának következtében a beruházások száma kevés, az iparűzési adó alapját képező árbevételek szintje alacsony. Ennek részben a nagyfoglalkoztató, tőkeerős vállalkozások alacsony száma az oka.

Ennek ellenére Vásárosnamény a térség egyértelmű gazdasági, munkaerő-piaci és ingázási célpontja, továbbá központi funkciókat tölt be a közigazgatás, az oktatás, az egészségügy, a szociális ellátás és a kultúra terén egyaránt. A közfeladatok ellátását az önkormányzat magas színvonalon biztosítja, mindez pedig attraktívan hat a befektetők szemében, valamint hozzájárul a település népességmegtartó erejének fokozásához is. Szintén méréselkelhetik az elvándorlás mértékét a települési identitást erősítő tényezők (hagyományok és kulturális értékek, erős civil szféra, nemzetközi kapcsolatok stb.).

A nemzetköziség más szempont miatt is kiemelt jelentőségű: ugyanis Vásárosnamény egyik ellentmondásos adottsága a határmenti fekvés. Ez egyfelől periférikus státust jelent, másfelől lehetőségeket a határon átnyúló gazdasági kapcsolatok élénkítésére, a kedvező logisztikai helyzet kiaknázására, amely az M3 autópálya és a tervezett, Záhony irányába tartó M34 autót út kiépítésének köszönhetően folyamatosan javul.

Ez kedvezően befolyásolhatja a turisztikai mutatók alakulását is, mivel a potenciális vendégek döntésében fontos, bár nem kizárólagos szempont a könnyű elérhetőség. Az alacsony tőkeellátottság az idegenforgalomban is jelentkezik, a magánberuházások száma ugyanis kevés, emiatt az attrakciófejlesztés és desztináció-menedzsment tevékenység is nagyrészt az önkormányzati apparátust és költségvetést terheli. Azonban ez a ráfordítás hosszú távon

megtérülhet tekintettel a település kedvező természeti adottságaira, illetve vonzó épített környezetére.

A táji potenciál azonban nemcsak a turizmus számára, hanem a diverzifikált mezőgazdasági termelésre nézve is jó lehetőségeket rejt magában, ugyanakkor a földrajzi fekvésből adódóan az ár- és belvízveszély elhárítása folyamatos és aktuális feladat. A globális klímaváltozás következtében szélsőségesebbé váló időjárás egyre nagyobb kihívás elé állítja e tekintetben a települési önkormányzatot (és a gazdasági szereplőket is), az ehhez való alkalmazkodás kulcstényezője lehet a stratégiai tervezés fokozódó szerepe a településfejlesztési tevékenységben. A felkészülés egyik eszköze a hatékony energiagazdálkodás: az önkormányzat nagy hangsúlyt fektet saját tulajdonú létesítményeinek energiahatékonysági szempontú korszerűsítésére – beleértve a gépészeti, hőszigetelési rekonstrukciót és a megújuló energiaforrások (földhő, biomassa, nap, szél) – jelenleg még kissé alulreprezentált – használatát is, amihez kedvező természeti adottságokkal rendelkezik.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése - SWOT elemzés

A SWOT elemzés a belső tényezők összefoglaló értékelése során azokra az erősségekre és gyengeségekre mutat rá, amelyek a város és szűkebb térsége szempontjából fontosak, és amelyek esetében a települési önkormányzatnak lehetőségében áll azokra aktívan reagálni. Fontos az erősségekben rejlő potenciálok kihasználása, illetve a gyengeségek mérséklése.

A település és környezetének fejlesztésére ható külső tényezők az önkormányzati működésen túlmutatnak, azokat az önkormányzat befolyásolni nem tudja, szerepe ebben az esetben a lehetőségek kihasználásában, illetve a potenciális veszélyek elhárításában, azok hatásainak mérséklésében áll.

3.1. táblázat: SWOT-elemzés

Erősségek	Gyengeségek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> ■ az érettségivel, illetve egyetemi-főiskolai oklevéllel rendelkezők növekvő száma munkaerő-piaci bázist jelenthet a gazdasági fejlődéshez ■ a pénzügyi-gazdasági válság óta kismértékben csökkent a nyilvántartott álláskereső száma és a munkanélküliségi ráta (2013-ban 848 fő, illetve 13,9%) ■ a város fontos ingázási célpont 	<ul style="list-style-type: none"> ■ öregedő korstruktúra ■ természetes fogyás ■ kedvezőtlen migrációs folyamatok, negatív vándorlási egyenleg ■ a szakiskolai végzettséggel rendelkezők aránya további visszaesést mutat ■ a helyi munkaerő képzettségi szintjének megfelelő munkahelyek korlátozott számban állnak rendelkezésre a településen ■ a hosszú távú munkanélküliség jelentős mértékű és növekvő tendenciát mutat ■ a lakosság jövedelmi szintje alacsony ■ szegregációval érintett településrészek találhatók Gergelyugornya és Vásárosnamény településrészekben
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> ■ számos kulturális szolgáltatás vehető igénybe, a településen a közösségi élet jól szervezett, képes alkalmazkodni a változó igényekhez ■ jól fejlett kulturális infrastruktúra áll rendelkezésre 	<ul style="list-style-type: none"> ■ nincsenek szélesebb körben ismert rendezvényei ■ a nemzetközi kapcsolatok kihasználása korlátozott

<ul style="list-style-type: none"> ■ erős civil szervezeti háttér ■ intenzív együttműködés az önkormányzat és a helyi civil szféra között 	
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a járásközponti funkciót támogató közszolgáltatások jól fejlettek és mindenki számára egyenlő eséllyel elérhetőek ■ a helyben elérhető közszolgáltatások száma és a szolgáltatási színvonal megfelelő ■ erős oktatási bázis (alap- és középfokú) ■ megfelelő infrastruktúrájú, szervezetszerű és volumenű egészségügyi és szociális ellátás (kórház, Humán Szolgáltató Központ, új bölcsőde) ■ városüzemeltetési társaság működik a településen – biztosítva az érintett feladatok megfelelő ellátást ■ a megújult városközpontban széleskörű szolgáltatások érhetőek el 	<ul style="list-style-type: none"> ■ az önkormányzat korlátozott befolyása egyes közszolgáltatások esetében a megváltozott fenntartói viszonyok miatt ■ egyes közintézmények nem megfelelő állapota (pl. óvoda) ■ a kedvezőtlen demográfiai folyamatok kihívás elé állítják az oktatási, egészségügyi és szociális ellátórendszert
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> ■ gazdasági-munkaerő-piaci centrum funkciót tölt be a város (a járási vállalkozások közel 50%-a itt működik, az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték a duplája a járási értéknek) ■ önfoglalkoztatás erős (egyéni gazdaságok és mikro vállalkozások) ■ néhány nagyobb foglalkoztató megjelenése a közelmúltban és a közeljövőben ■ szolgáltatási szektor részaránya magas ■ a település kereskedelmi és pénzügyi szektor szerepe térségi szintű ■ vendéglátóipari egységek/szálláshelyek száma magas ■ a turisztikai attrakciók fontos vonzerőt jelentenek, ami segítheti a gazdaság diverzifikációját ■ a határmenti fekvés elősegítheti a nemzetközi gazdasági kapcsolatok erősödését 	<ul style="list-style-type: none"> ■ az üzleti infrastruktúra hiányos ■ a mezőgazdasági földhasználat nem kellően differenciált (zöldség, gyümölcs) ■ a mezőgazdasági termeléshez kötődő feldolgozóipar részben alulfejlett ■ a vállalkozássűrűség viszonylag alacsony ■ a mikrovállalkozások túlsúlya jellemző ■ a mezőgazdaságban az egyéni gazdálkodók túlsúlya ■ a vállalkozások gyenge jövedelmezősége, adóerő-képessége ■ magánberuházások alacsony aránya ■ alulhasznosított barnamezős területek ■ az idegenforgalmi tendenciák kedvezőtlenek, ■ a turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi mutatói nem felelnek meg maradéktalanul az elvárásoknak
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> ■ takarékos és ésszerű gazdálkodás jellemző, az önkormányzat törekszik a pénzügyi egyensúly megteremtésére - a lakosság és a vállalkozások teherbíró képességének figyelembevételével ■ az önkormányzatok költségvetési konszolidációja nagyobb lehetőséget nyújt a fejlesztésekhez szükséges önerő előteremtésére ■ idegenforgalmi adó bevezetése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ magánbefektetők hiányában a szükséges fejlesztések részben az önkormányzati gazdálkodást terhelik ■ a helyi adókból származó önkormányzati bevételek viszonylag alacsonyak ■ az önkormányzatok központi költségvetési támogatása csökkenő
6. Táji és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> ■ kedvező turisztikai adottságok (Tisza, termál- és gyógyvíz) ■ magas erdőszűrség 	<ul style="list-style-type: none"> ■ az árvízi és belvízi veszélyeztetettség magas ■ a szántóterületek minősége viszonylag alacsony

<ul style="list-style-type: none"> ■ kedvező adottságok a megújuló energiaforrások hasznosítására ■ védett természeti értékek ■ gazdag flóra- és faunavilág 	<ul style="list-style-type: none"> ■ az ökológiai hálózat elemei esetében korlátozott a tájhasználat ■ sérülékeny vízbázis
7. Zöldfelületek	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a belterületi erdőfoltok elsősorban védelmi rendeltetésűek ■ igényesen kialakított közparkok ■ vitkai városrészben helyi védettség alatt álló platánfasor ■ a zöldfelületi ellátottság mennyiségi mutatói magasak 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a zöldfelületek nem alkotnak rendszert, hálózatot, állapotuk egyes esetekben nem megfelelő
8. Épített környezet (épített örökség)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Vásárosnamény kisvárosias jellegű centrumában jelentős építészeti értékkel bíró épületállomány található ■ az önkormányzati épületek jelentős része esetében felújítás történt ■ számos régészeti lelőhely és műemléki épület található ■ a megőrzött épített értékekben turisztikai potenciál rejlik ■ a lakásállomány az elmúlt 15-20 évben jelentősen megújult 	<ul style="list-style-type: none"> ■ leromlott állapotú épületek a város délkeleti részén ■ az alacsony komfortfokozatú lakások aránya viszonylag magas ■ alulhasznosított barnamezős területek
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> ■ javuló közlekedés-földrajzi elhelyezkedés (M3 autópálya, tervezett M34 autótút) ■ főútvonal melletti fekvés ■ csomóponti fekvés ■ két vasútvonal jelenléte egy vasútállomással és 2 megállóhellyel ■ megfelelő elérhetőség közösségi közlekedési eszközökkel ■ felújított Tisza-híd ■ jól kiépített kerékpárhálózat ■ Tisza hajózhatósága Vásárosnaményig 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 41-es út nagy átmenő forgalma ■ forgalmi csomópontok balesetveszélyesek ■ időszakos parkolási problémák a városközpontban és az üdülőterületen ■ járdák minőségi és mennyiségi hiányosságai ■ hiányzó gyalogátkelőhelyek ■ alacsony színvonalú és emiatt kihasználatlan vasúti szolgáltatások
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a vízellátó hálózat kiépítettsége 100%-os, a település esetleges növekedése esetén az új területek vízellátottsága is biztosítva lenne a jelenlegi hálózatról ■ a szennyvízcsatorna-hálózatra kapcsolt lakások aránya 98% ■ a belterületi csapadékvíz-elvezetés megoldott ■ a gáz- és villamos energia hálózat kiépítettsége teljes ■ a hírközlési hálózat a teljes települést lefedi; ■ a közművesítettség megfelelő szintje nem akadályozza a gazdasági szerkezet bővülését, betelepülők megtelepedését és kedvezően befolyásolja a lakosság életminőségének javulását 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a meglévő vízellátó hálózat főnyomócső azbesztcement anyagúak; ■ a gergelyugornyai szennyvíztisztító telep kapacitása korlátozott ■ külterületeken a csapadékvíz-elvezető rendszer hiányzik vagy nincs megfelelően karbantartva
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
<ul style="list-style-type: none"> ■ intézmények energiahatékonysági fejlesztése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a megújuló energiaforrások szerepe a

<ul style="list-style-type: none"> ■ jó adottságok megújuló energiaforrások kiaknázására ■ a környezetterhelése mérsékelt ■ növekvő kerékpárhasználat ■ a (szelektív) hulladékgyűjtés rendszere jól szervezett 	<ul style="list-style-type: none"> ■ települési energiaellátásban alul reprezentált ■ fokozott árvízi és belvízi veszélyeztetettség ■ vízbázisvédelmi szempontból kiemelt terület ■ tranzitforgalom miatti növekvő lég- és zajszennyezés ■ a szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége rendkívül alacsony
--	---

Lehetőségek	Veszélyek
1. Társadalom: demográfiai viszonyok és tendenciák	
<ul style="list-style-type: none"> ■ falvakból városokba munkavállalói céllal való odavándorlás ■ javuló képzettségi szint 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a természetes fogyás és elvándorlás következtében a népesség csökken ■ korstruktúra kedvezőtlen változása térségi és országos szinten ■ a hátrányos helyzetűek és inaktívak számának növekedése ■ vonzáskörzet elnéptelenedése ■ alacsony képzettségű lakosok további leszakadása ■ romák által magas arányban lakott térségek
2. Települési közösség (kohézió, kultúra, hagyományok, civilek) – a közösség, mint településfejlesztési erő	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a helyi, települési közösségekre épülő fejlesztések (határon átnyúló, nemzetközi) szerepe fokozódik ■ civil szervezetek erősödése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ a helyi kohézió ellen ható globalizációs folyamatok ■ civil szervezetek tevékenységének ellehetetlenülése a jogszabályi környezet változásával
3. Intézmény-rendszer (közszolgáltatások) és városüzemeltetés	
<ul style="list-style-type: none"> ■ feladatellátás átstrukturálása következtében új lehetőségek a járásközpontok számára ■ közigazgatási szerepkör további erősödése ■ elektronikus közszolgáltatások iránti igény növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> ■ csökkenő állami támogatások ■ önkormányzati feladat- és hatáskörök kedvezőtlen alakulása ■ részleges ellenérdekek a járási központ és a járás többi települése között ■ a város szükségleteinek, igényeinek alulreprezentáltsága az országos/megyei/járási fejlesztési elképzelések között
4. Gazdaság szerkezet és dinamika	
<ul style="list-style-type: none"> ■ a város tökevonzó képességének javulása az M3 autópálya és az ukrán határ közelsége miatt ■ jelentős befektetők megjelenése ■ az önkormányzati és a vállalkozó szféra közötti erősödő együttműködés ■ intenzívebb határon átnyúló gazdasági kapcsolatok ■ alternatív mezőgazdasági tevékenységek terjedése ■ a bio mezőgazdasági termékek iránti kereslet növekedése ■ a gazdasági együttműködések (integrátor szervezetek, új típusú szövetkezetek) felértékelődő szerepe ■ a nem kiemelt termőhelyi adottságú területek speciális támogatása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ szomszédos országok olcsóbb munkaerejének tőkeelszívó hatása ■ jogszabályi környezet változása miatt befektetések elmaradása ■ a kiskereskedelmi tevékenység keresleti és kínálati viszonyainak kedvezőtlen alakulása ■ csökkenő befektetői érdeklődés Magyarország és Kelet-Közép-Európa iránt a gazdasági válság továbbgyűrűző hatásai miatt ■ a város hazai és nemzetközi versenytársainak erősödése a gazdaság minden területén ■ kedvezőtlen vállalkozási feltételek ■ kedvezőtlen turisztikai tendenciák ■ K+F+I potenciál hiánya a gazdasági környezetben A különbségek növekedése a járásközpont és a környező települések között ■ a város szükségleteinek, igényeinek

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> belföldi és külföldi turisztikai kereslet növekedése a gyógy-, a vízi, valamint a kulturális és örökségturizmus előtérbe kerülése az idegenforgalom szezonálisának csökkenése gazdaságfejlesztésre irányuló pályázati lehetőségek ukrán határ közelsége, a város a Beregi agglomerációs tengely része (Beregszász-Vásárosnamény) 	<ul style="list-style-type: none"> alulreprezentáltsága az országos/megyei/járási fejlesztési elképzelések között az európai uniós források tekintetében élesedő verseny
5. Önkormányzat vagyoni helyzete és gazdálkodási egyensúlya	
<ul style="list-style-type: none"> feladat-átstrukturálás pozitív hozadéka ipari létesítmények betelepülésével növekvő iparüzési adóbevételek 	<ul style="list-style-type: none"> hazai jogi környezet változása új kihívások elé állítja a települést az állami átszervezés következtében jelentős új feladatok ellátását kell a településnek megoldani (járasközpont) az adópolitika átalakítása miatt az adóbevételekkel történő gazdálkodás megváltozott Kedvezőtlen makrogazdasági változások
6. Táj és természeti adottságok	
<ul style="list-style-type: none"> a természetközeli turizmus szerepe felértékelődik kedvező természetföldrajzi fekvés (folyók, erdő stb.) változatos tájhasználati lehetőségek a Szatmár-Bereg kultúrtáj része, különleges táji értékekkel, rekreációs funkciókkal bíró övezet védett természeti területek, ökológiai hálózat, tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület kiváló termőhelyei adottságú erdőterületek 	<ul style="list-style-type: none"> magas árvíz- és belvíz veszélyeztetettség klimaváltozás okozta negatív hatások a természeti-környezeti értékek (élővizek, növény- és vadállomány) károsodása az ökológiai szemlélet hiányában fokozódó antropogén tevékenység térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület sérülékeny vízbázis mennyiségi és minőségi mutatóinak romlása természetes vagy antropogén hatásra
7. Zöldfelületek	
<ul style="list-style-type: none"> rekreációs tevékenységek iránti igény nő 	<ul style="list-style-type: none"> klimaváltozás okozta negatív hatások nem helybeli használók növekedése miatti degradáció
8. Épített környezet (épített örökség is)	
<ul style="list-style-type: none"> a város arculatához illeszkedő beépítések magánérintés építkezések és felújítások számának növekedése vidéki életkörülmények felértékelődése kulturális és örökségturizmus jelentőségének növekedése 	<ul style="list-style-type: none"> elváándorlás fokozódása kihasználatlanság miatt jelentkező amortizáció az európai uniós források tekintetében élesedő verseny
9. Közlekedési hálózat és minősége (belső és külső)	
<ul style="list-style-type: none"> M3 autópálya továbbépítése M34 autópálya építése térségi vasúti központi elhelyezkedés felső-Tisza hajózhatóvá tétele a környezetbarát közlekedési módok terjedése közlekedésfejlesztésre kiírt pályázati források 	<ul style="list-style-type: none"> vasútvonal kihasználatlansága, megszüntetés veszélye összekötő utak felújításának elmaradása az európai uniós források tekintetében élesedő verseny
10. Közművek és elektronikus hírközlés	
<ul style="list-style-type: none"> nagy sáv szélességű internet kapcsolat 	<ul style="list-style-type: none"> közművekre és elektronikus adatátviteli

Lehetőségek	Veszélyek
<ul style="list-style-type: none"> elterjedése ■ infokommunikációs technológia fejlődése ■ közmű-felújítási pályázatok 	<ul style="list-style-type: none"> rendszerekre való rácsatlakozás elmaradása ■ geopolitikai környezet változása ■ az európai uniós források tekintetében élesedő verseny
11. Környezetvédelem - klímatudatosság/ energiahatékonyság	
<ul style="list-style-type: none"> ■ környezeti hatékonyság javulása ■ klímaváltozás kedvező hatásainak kiaknázása 	<ul style="list-style-type: none"> ■ klímaváltozás okozta negatív hatások ■ az energiatüggőség fokozódása ■ környezetterhelő ipari létesítmények betelepülése

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

A 314/2012. (XI.8.) Kormány rendelet rendelkezik a településfejlesztési és településrendezési eszközök tartalmáról és azok összefüggéseiről. A rendelet 3.§ szerint:

- „(4) A koncepció és a településszerkezeti terv egymással tartalmi összhangban készül.
- (5) A stratégia a koncepcióval összhangban, a településszerkezeti terv figyelembevételével kerül kidolgozásra.
- (6) A helyi építési szabályzat a településszerkezeti tervvel összhangban – a tervezett változások időbeli ütemezésének figyelembevételével – készül.”

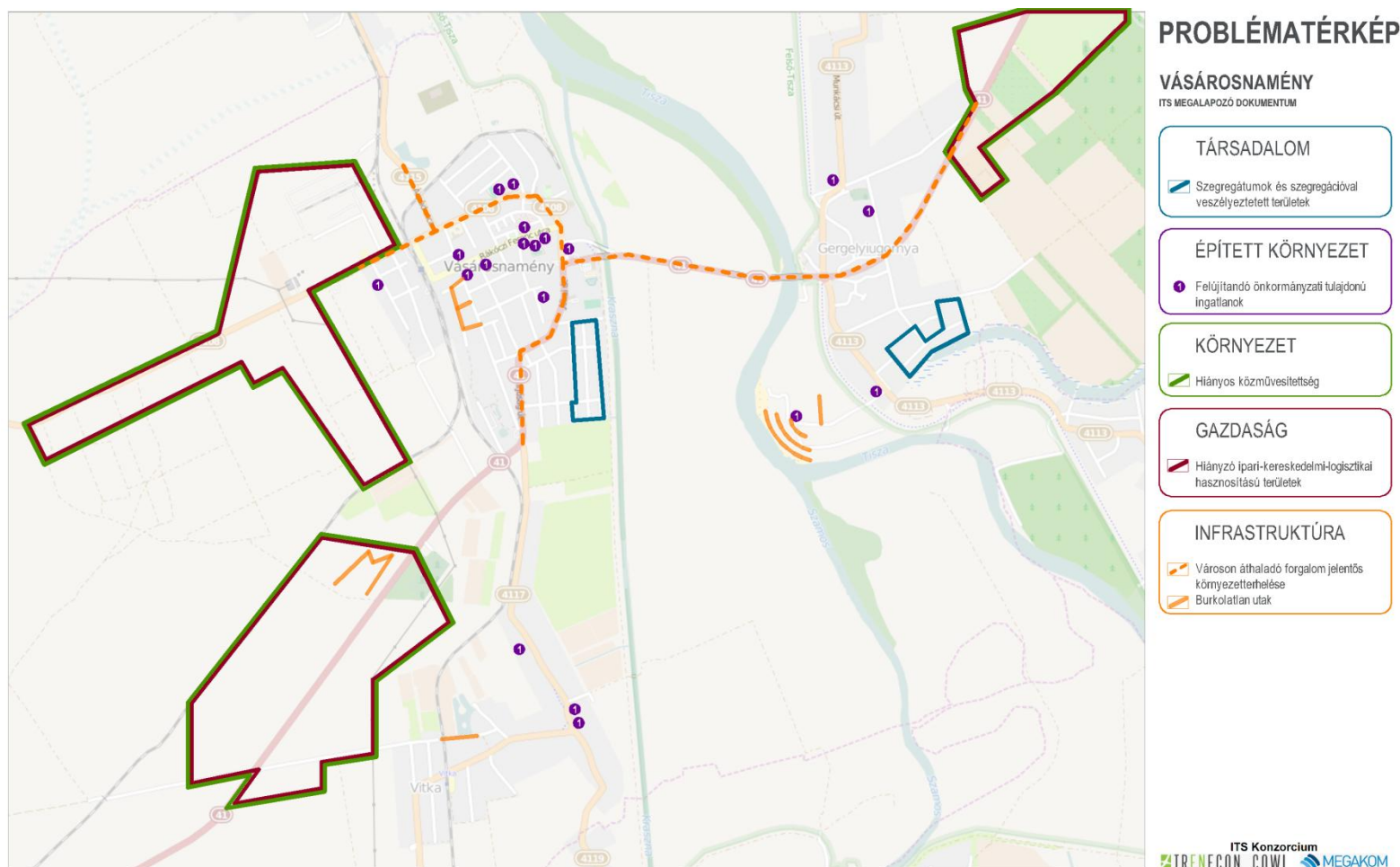
Vásárosnamény Város Önkormányzata 2010-ben fogadta el településrendezési tervét, valamint az ahhoz kapcsolódó szabályozási tervet és helyi építési szabályzatot – a fenti elveknek megfelelően. Az önkormányzat szükség szerint hajtja végre a rendezési terv módosítását annak érdekében, hogy megfelelő területek álljanak rendelkezésre a tervezett településfejlesztési beavatkozások végrehajtásához (legyen szó akár gazdasági hasznosításról, turisztikai fejlesztésről vagy lakófunkciójú területek kijelöléséről). Jelenleg nincs folyamatban Vásárosnamény Város Településrendezési Tervének módosítása, a tervezett fejlesztésekhez kapcsolódó esetleges módosítások szükségessége a településfejlesztési koncepció és az ITS keretében vizsgálandó.

3.2 Problématérkép / Értéktérkép

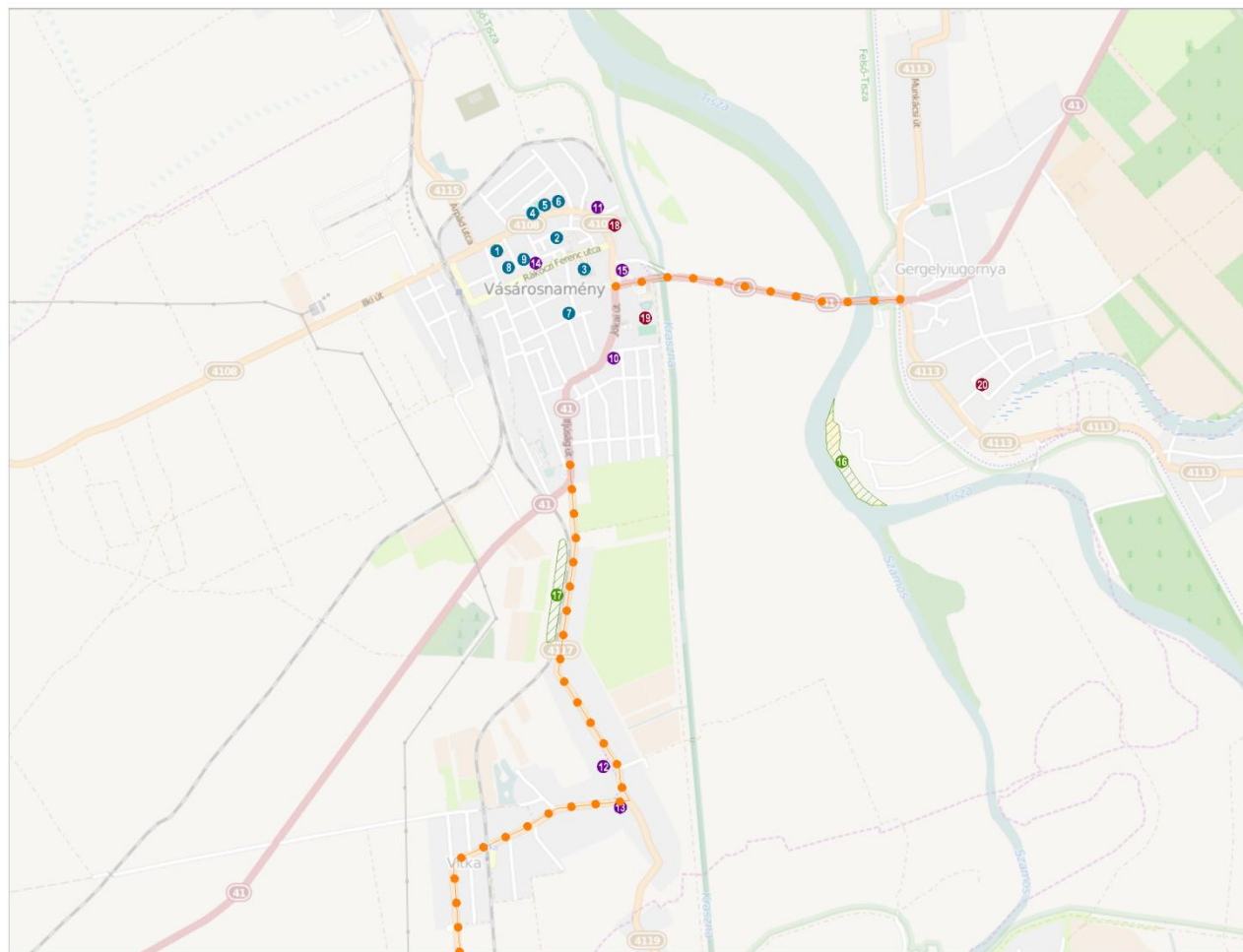
A probléma és értéktérképen grafikusán ábrázolja a helyzetfeltárásban azonosított problémákat és kedvező adottságokat értékeket.

3.1. térkép: Problématérkép

3.2. térkép: Értéktérkép

ÉRTÉKTÉRKÉP

VÁSÁROSNAMENY ITS MEGALAPOZÓ DOKUMENTUM

TÁRSADALOM

- 1 Vásárosnaményi kórház
- 2 Esze Tamás Művelődési Központ
- 3 Balázs József Városi Könyvtár
- 4 Babus Jolán Középiskolai Kollégium
- 5 Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola
- 6 Vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium
- 7 Humán Szolgáltató Központ
- 8 Humán Szolgáltató Központ Családsegítő Szolgálat, Tanyagondnoki
- 9 Hajléktalan Személyek Átmeneti Szállása

ÉPÍTETT KÖRNYEZET

- 10 Eötvös Kúria
- 11 Tomcsányi-kastély, Beregi Múzeum
- 12 Római katolikus templom, Vitéka
- 13 Református templom, Vitéka
- 14 Nagyboldogasszony templom
- 15 Református templom, Vásárosnamény

KÖRNYEZET

- 16 Gergelyugorlya Tisza-part
- 17 Vitékai védett platánfasor

GAZDASÁG

- 18 Fedett piaccsomok
- 19 Szilva Termál- és Wellnessfürdő
- 20 Atlantika Vízvidámpark

INFRASTRUKTÚRA

- Kerékpárút

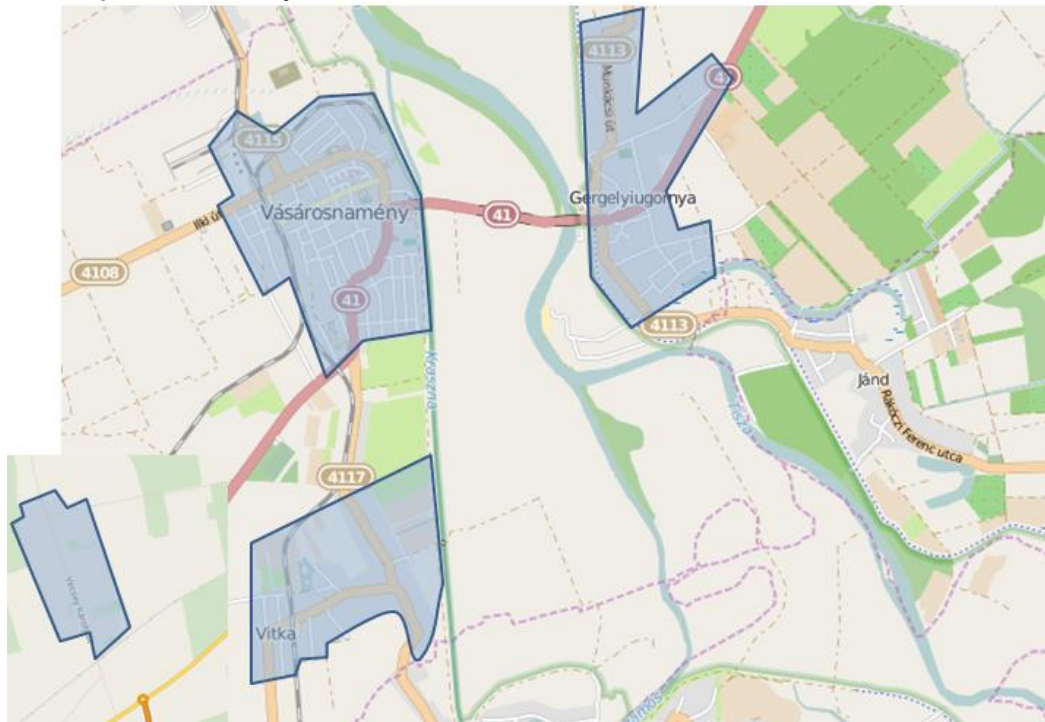
3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek

3.3.1 A városrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, a városrészek bemutatása

Vásárosnaményban az Integrált Településfejlesztési Stratégia készítése során – a korábbi IVS-ből kiindulva – három városrész került kijelölésre. A lehatárolás alapját a település sajátos története adja, ugyanis a mai várost 1979-ben hozták létre Vásárosnamény, Gergelyiugornya és Vitka települések egyesítésével – ezek azonosíthatók városrészekként:

1. Vásárosnamény,
2. Gergelyiugornya,
3. Vitka és Perényi tanya.

3.3. térkép: Vásárosnamény városrészei

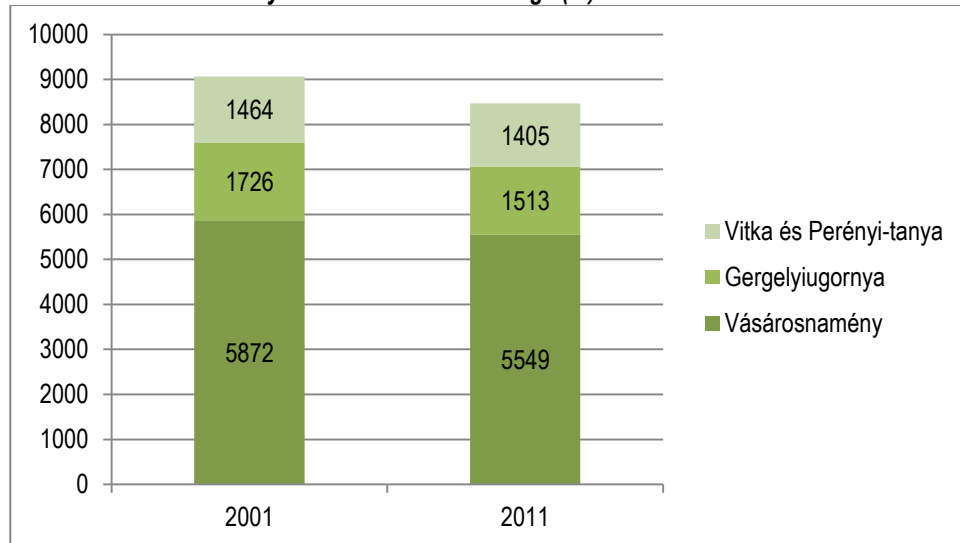

A népességszámot tekintve mindegyik városrészben jelentős csökkenés történt 2001 és 2011 között, arányaiban Gergelyiugornya esetében volt a legnagyobb, több mint 12%-os.

A lakónépesség kor szerinti megoszlásában nincs nagy különbség az egyes városrészek között, mindenhol a városi átlaghoz közelítenek az értékek. A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is hasonlóan alakul, csak Perényi-tanya önálló adatai térnek el jelentős mértékben a városi átlaghoz képest. A felsőfokú végzettséggel rendelkező 25 évesnél idősebb lakosok aránya azonban Vásárosnaményban lényegesen magasabb, mint a többi városrészben.

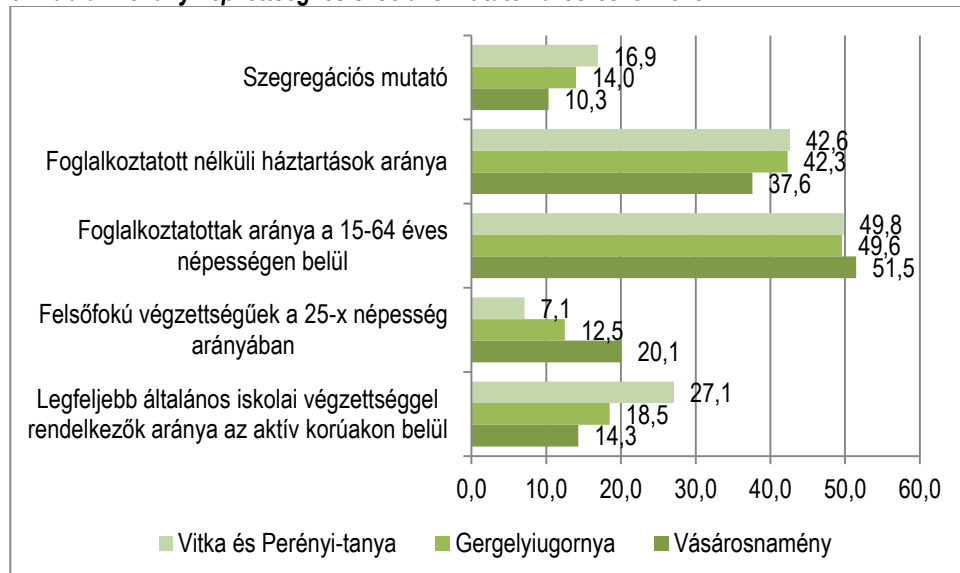
3.1. ábra: Vásárosnamény városrészeinek lakossága (%)

Forrás: KSH

A legtöbb foglalkoztatottsági adat esetében is csak kisebb eltérések figyelhetők meg a városrészek között (minden esetben Perényi-tanya értékei a legrosszabbak). Kivételként azonosítható az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya, ami Vásárosnamény és Gergelyiugornya esetében sokkal kedvezőbb Vitka és Perényi-tanya adatainál.

3.2. ábra: Néhány képzettségi és szociális mutató városrészenként

Forrás: KSH

A lakások komfortfokozata tekintetében megállapítható, hogy Vásárosnamény városrészben a legkedvezőbb a helyzet, a gergelyiugornyai és vitkai állapot ehhez közelít. A legkevésbé komfortos lakóingatlanok a Perényi-tanyán találhatóak. (A részletes adatokat a Mellékletek M8. táblázata tartalmazza.)

3.3.1.1 Vásárosnamény városrész

A legnagyobb népességű Vásárosnamény városrészben koncentrálódik a városi szolgáltatások 90%-a. Itt működik – a Gergelyugornyán és Vitkán található általános iskolákat, óvodákat és orvosi rendelőket leszámítva – a települési közszolgáltatások összessége, valamint a vállalkozások és a kiskereskedelmi létesítmények többsége, illetve a város három gyógyszertára is. A városrész adottságai turisztikai szempontból is kiemelkedőek: a kulturális örökség mellett itt kapott helyet a Szilva Termál- és Wellness fürdő is.

A 2011. évi népszámlálási adatok alapján Vásárosnamény városrész lakónépességének a száma 5549 fő, a városrész korstruktúrája öregedő, a lakónépésben belül a 0-14 évesek aránya mindössze 15%, a 15-59 évesek aránya 64,1%, a 60 év felettiek aránya 20,9%. Kedvezőtlen tendencia, hogy 2001-hez képest az idősek aránya több mint 6 százalékponttal nőtt a másik két korcsoport rovására.

A képzettségi adatok nagymértékű javulást mutatnak: a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 23,5%-ról 14,3%-ra csökkent, míg a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebb népességben belül 15,3%-ról 20,1%-ra emelkedett. Mindez a városrész javuló munkaerő-piaci potenciálját igazolja.

Az aktív korúakon (15-59 évesek) belül a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 2001-ben még 44,4% volt, de 2011-ben már megközelítette az 52%-ot. A szegregációs mutató, vagyis a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül több mint 7 százalékponttal 10,3%-ra mérséklődött.

A foglalkoztatási ráta (51,5%) gyakorlatilag megegyezik a városi átlaggal, és szintén nincs nagy különbség az inaktivitási (57%) vagy a munkanélküliségi ráta (13,9%) esetében sem. Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportban foglalkoztatottak aránya esetében már kicsit nagyobb eltérés a városrész javára (34,8%, illetve 37,2%).

Vásárosnamény városrészben csaknem 10%-kal nőtt a lakásállomány (2211 db), amelyeknek mindössze 6,6%-a alacsony komfortfokozatú – ez 5 százalékpontos csökkenést jelent 2001-hez képest. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 6,1%, az egy szobás lakások aránya a lakott lakásokon belül 6,9%.

Vásárosnamény úthálózati rendszere többutcs szerkezetű. Valójában egymással közel párhuzamos utcák hálózatából áll. A település főutcsja, főútja külpontosan halad végig a belterületen a településközpontot ívesen körülvéve. A főút, ami valójában a 41. sz. országos főút Nyíregyháza felől a település déli részén lép be a belterületbe, ahonnan Ifjúság utca néven folytatódik, egészen az Eötvös utca kereszteződéséig, ahonnan Jókai Mór utca néven folytatódik tovább. A legközelebbi csomópontnál jobbra (keletre) eltér a Tisza irányába, melyen áthaladva érinti Gergelyugornyát és továbbhalad a határátkelőhely felé Tákos, Csaroda, Beregsurány településeken. A főút belterületi szakasza tovább folytatódik a településközpont felé, ahol kiszélesedik két végén teresedést alkotva, Szabadság tér néven. A teresedések után egy negyed körívvvel már Kossuth L. utca néven folytatódik, áthaladva a vasúton pedig Kisvárdra irányába tart, de már csak települési összekötő út minőségben.

A lakóterületi kiszolgáló utak egyenes vonalvezetésűek, szélességük közel állandó. Mérnöki tervezés eredményeként párhuzamos, egymásra merőleges utak alakultak ki az idők folyamán. Ezek az utak kisebb-nagyobb, szabályos alakú, magas beépítettségű tömböket zárnak közre. Több zsákutcát is találhatunk, amelyek tömbbelsőket tárnak fel. Némelyik zsákutca meglehetősen keskeny, gépkocsival való megfordulás problémás lehet. A belterület nyugati részén elhelyezkedő É-D-i irányú vasútvonalon csak egyetlen út, a Kossuth utca halad keresztül. A kereszteződés szintbeli csomóponttal megoldott.

3.4. térkép: Vásárosnamény úthálózata

Forrás: Vásárosnamény IVS, 2008

3.3.1.2 Gergelyugornya városrész

A második legnagyobb városrész az 1513 fős népességű Gergelyugornya, amely a város üdülőtérülete a Tisza jobb partján. A városrész vonzerejének csökkenését jelzi, hogy több mint 12%-kal csökkent a lakónépesség. Gergelyugornya korstruktúrája ugyancsak öregedő, a lakónépességben belül a 0-14 évesek aránya mindössze 15%, a 15-59 évesek aránya 62,7%, a 60 év felettiek aránya 22,3%. Kedvező, hogy ebben a városrészben munkavállalási korú népesség aránya növekedett.

Jóllehet a lakosság iskolai végzettsége jelentősen javult, még mindig elmarad a városi átlagtól. A városrészben a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 18,5%, míg a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 éves és idősebb népességben belül 12,5%.

Folyamatosan javulnak a munkaerő-piaci mutatók is 2001 és 2011 között:

- az aktív korúakon belül a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 12 százalékponttal csökkent (46,6%);
- a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 9 százalékponttal mérséklődött (14%).

- a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül több mint 10 százalékponttal emelkedett (49,6%).
- a foglalkoztatott nélküli lakások háztartások aránya azonban nem javult ilyen nagy mértékben (42,3%).

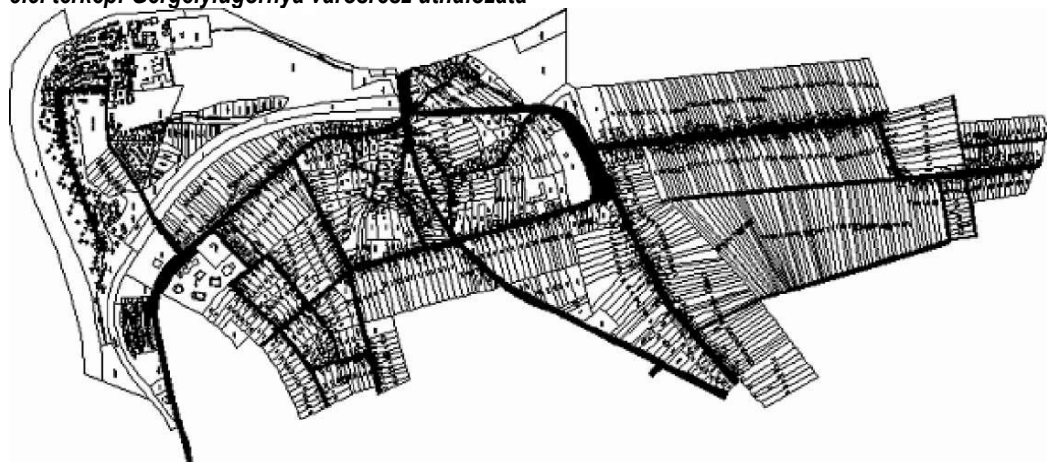
Az inaktivitási és a munkanélküliségi ráták a városi átlaghoz közelítenek, csak a tartós munkanélküliek aránya magasabb némileg (9%, illetve 7,2%).

Gergelyiugornya 578 db-os lakásállományának 8,8%-a alacsony komfortfokozatú. A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya 6,8%, az egy szobás lakások aránya itt a legkedvezőbb a városban (2,6%).

A közszolgáltatások közül a településrészen egy orvosi rendelő, egy fogorvosi rendelő, egy általános iskola, és egy óvoda érhető el a lakosság számára. Gazdasági szempontból meghatározó a Tisza-parti üdülőövezet, valamint a kapcsolódó attrakciók (szabad strand, Atlantika Vízi Vidámpark), aminek köszönhetően nemcsak a lakosságot kiszolgáló kiskereskedelmi tevékenység van jelen a városrészben, hanem az üdülőterülethez kapcsolódó időszaki szolgáltatástípusok is. Ennek köszönhetően itt található a város turisztikai vállalkozásainak csaknem fele, és a magán szálláshelyek nagy része. A közösségi funkciót betöltő játszótér jelenleg a temető közelében található, áthelyezése az Óvoda utcára indokolt.

Gergelyiugornya úthálózata is többutcs szerkezetű. Két fontos útvonal halad végig rajta, a 41. sz. országos főút és a Gulácsi út nevezetű települési összekötő út. Mindkét út nagy forgalmat bonyolít le, a 41. sz. főút állandóan (a határátkelőhely felé), a Gulácsi út csak időszakosan, a nyári turistaszezonban. Régen a 41. sz. főút szerepét a Beregszászi utca biztosította, a főút megépítésével a régi településközpont mentesült a nagy átmenő forgalom alól. A főúttól délre inkább az üdülő funkció érvényesül, lakóterülettel keveredve, míg a főút É-i oldalán tisztán lakóterületeket találunk. A régi településmag úthálózata szabálytalan kialakítású, íves, tördelt vonalvezetésű keskeny útszélességgel, néhol zsákutcákkal kiegészülve, mégis hangulatossá téve a településképet. Az újabb utcákra az egyenes vonalvezetés a jellemző. Némelyik utca egész hosszan elnyúlik, ilyen az É-D tengelyű Munkácsi és az Iskola utca, valamint a K-NY tengelyű Kriza J. utca.

3.5. térkép: Gergelyiugornya városrész úthálózata

Forrás: Vásárosnamény IVS, 2008

3.3.1.3 Vitka és Perényi-tanya városrész

Vitka Vásárosnamény városrésztől délre, a 4117. és a 4119. j. út mentén helyezkedik el. Az 1979-ig önálló település lakónépessége 1191 fő. A 214 lakosú Perényi-tanya a 41. sz. főúttól

északra, a városközponttól mintegy 10 km-re található. A két terület társadalmi mutatói nagy eltéréseket mutatnak, ezért külön is bemutatásra kerülnek az alábbi táblázatban.

3.2. táblázat: Vitka és Perényi-tanya városrész társadalmi mutatói

Mutató megnevezése	Vitka és Perényi-tanya	Vitka	Perényi-tanya
Lakónépesség száma	1405	1191	214
0-14 évesek aránya	13,2	13,7	12,6
15-59 évesek aránya	64,2	65,8	62,6
60-X évesek aránya	22,7	20,5	24,8
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	27,1	16,1	38,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	7,1	11,7	2,5
Lakásállomány (db)	541	463	78
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	15,7	10,6	20,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	46,5	42,9	50,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	16,9	9,1	24,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	49,8	54,4	45,1
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	42,6	36,8	48,3
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	53,7	44,5	62,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	57,6	56,3	58,9
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	16,2	11,9	20,5
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	7,1	6,2	8,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	13,9	8,3	19,4
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	10,3	3,8	16,7

Forrás: KSH

Összefoglalóan kijelenthető, hogy Vitka a legtöbb szempontból a városi átlaghoz közelít, kivételt elsősorban a legmagasabb iskolai végzettség jelent, ebből a szempontból ugyanis inkább kedvezőtlen a népesség összetétele. Ezzel szemben a Perényi-tanya lakossága sok tekintetben hátrányos helyzetet mutat:

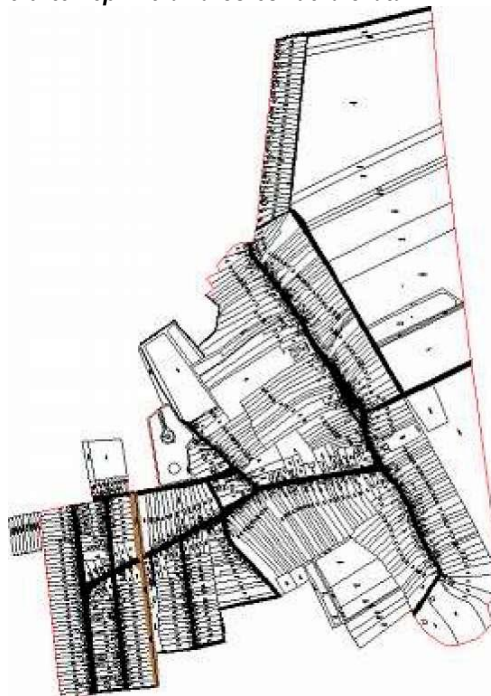
- az egyszobás, illetve az alacsony komfortfokozatú lakások magas aránya miatt kedvezőtlenek a lakhatási körülmények,
- magas a munkanélküliségi ráta (20%),
- és rendkívül alacsony a lakosság iskolai végzettsége.

Közzolgáltatásokból a településrészen egy orvosi rendelő, egy általános iskola és egy óvoda található. Az épített környezet szempontjából fontos a két műemléki védetség alatt álló épület (római katolikus templom, lakóház). A Vitkai Faluház felújítása indokolt és időszerű.

A falusias lakóövezeti jellegű Vitka úthálózata két egymásra merőleges főutcából (Damjanich és Kiss E. utcából) és lakóterületi kiszolgáló utakból áll. A főutak szélessége változó, vonalvezetésük kanyargós, néhol teresedésekkel tördelt. A település keleti felében a vasúttal párhuzamosan alakultak ki az utcák (Pöltenberg, Nagy Sándor, Lechner Gyula utcák) ezáltal szabályos, egységes telekhosszúságú tömbök alakultak ki. A Perényi-tanya lényegében egyetlen utcából áll. Infrastrukturális ellátottságát tekintve hátrányos, hogy a szennyvízgyűjtő-hálózat nincs kiépítve.

3.6. térkép: Vitka városrész úthálózata

Forrás: Vásárosnamény IVS, 2008

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása, helyzetelemzése

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia részeként kell elkészíteni Vásárosnamény város Antiszegregációs Programját, amelynek kidolgozása a következő lépésekből áll:

- szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása,²⁶
- az azonosított területek helyzetelemzése,
- célkitűzések és beavatkozások megfogalmazása (az ITS 5. fejezetében).

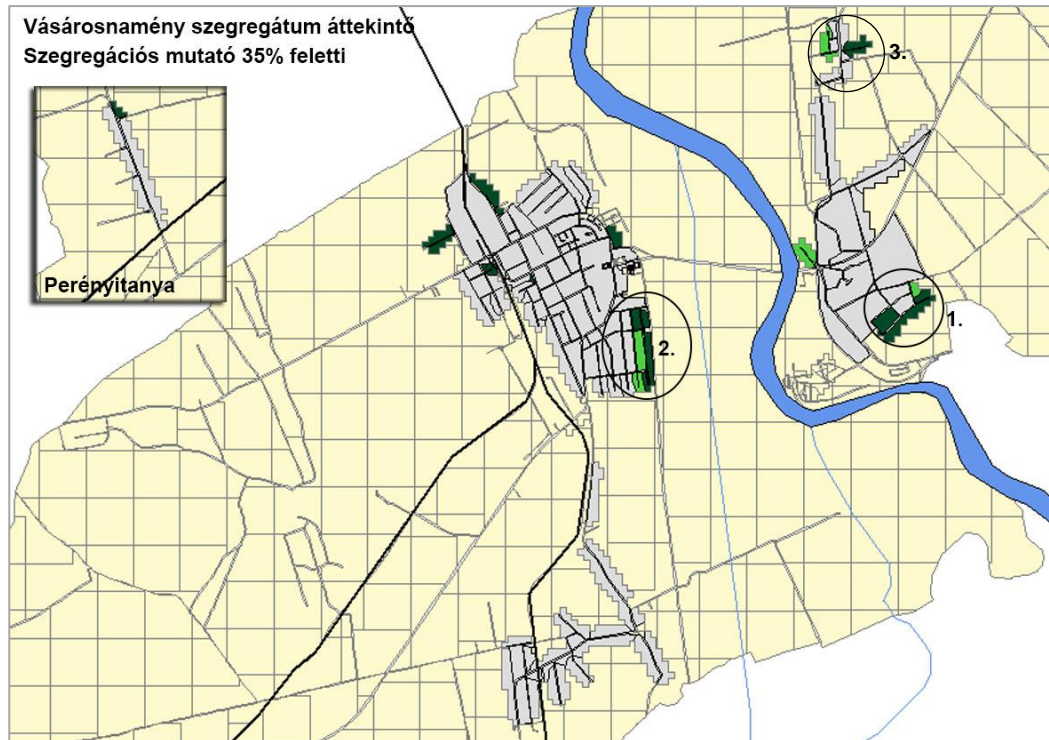
Előzményként fontos megjegyezni, hogy a település rendelkezik Anti-szegregációs Tervvel, emellett a 2013-2018 időszakra elkészült Helyi Esélyegyenlőségi Program (továbbiakban: HEP) ugyancsak foglalkozik a szegregáció kérdésével, a lakhatási szegregációval, szegregátumok helyzetével.

3.3.2.1 A szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek azonosítása

A szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolását a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 10. mellékletében meghatározott módszertan szerint a KSH végezte el a 2011. évi népszámlálási adatok alapján, az ún. szegregációs mutató kiszámításával.

²⁶ A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet értelmében a szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt, vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatóak, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges.

3.7. térkép: Vásárosnamény szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján

Forrás: KSH

Járasszékhely esetében azok a legalább 50 lakossal rendelkező területek nyilvánulnak szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül eléri, illetve meghaladja a 35%-ot, míg a szegregációval veszélyeztetett területek esetén az érték 30% és 35% közé esik.

A térkép sötétzöld színnel, valamint számmal jelöli a szegregátumokat, míg a világoszöld színnel jelölt területeket szegregációs folyamatok veszélyeztetik. A kartogram olyan területeket is megjelöl, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de az alacsony népességszámuk miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak.

A KSH adatszolgáltatása alapján két szegregátum, illetve egy szegregációval veszélyeztetett terület azonosítható:

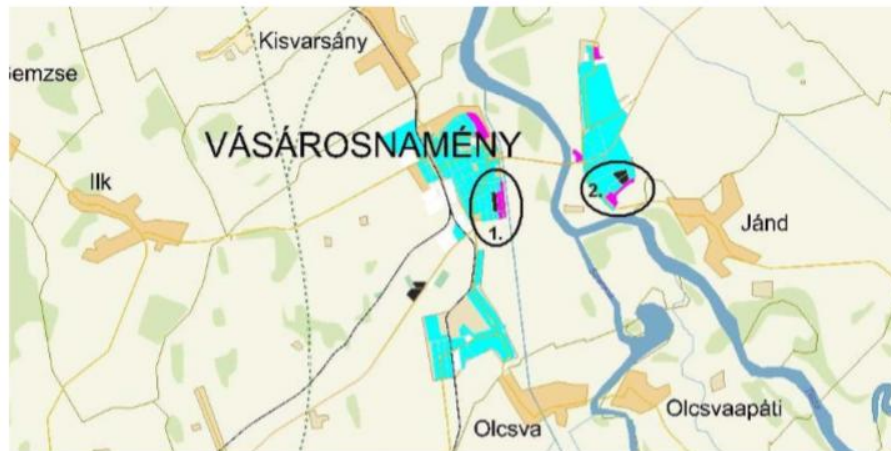
1. Gergelyugornya déli részén (Heltai Gáspár út - Széchenyi út - Eötvös út - Krasznai út keleti oldala - Krasznai út nyugati oldala a Váci Mihály utcáig),
2. Vásárosnamény városrész délkeleti részén (Iskola út - Darvas út - Juhász Gyula út déli oldala - Viola utca keleti oldala a Darvas útig),
3. Gergelyugornya északi részén (Nefelejcs utca nyugati oldala - belterületi határ).

Mindhárom terület megjelent már a 2001-es szegregációs térképeken is, kiterjedésük kismértékben nőtt, de ennek elsődleges – és pusztán statisztikai – oka a szegregációs mutatók határértékeinek változása,²⁷ nem pedig tényleges folyamatok.

²⁷ Szegregátumnak a legalább 50%-os értékkel rendelkező területeket nevezték, míg a szegregációval veszélyeztetett területek értéke 40% és 50% közötti volt.

3.8. térkép: Vásárosnamény szegregátumai a 2011. évi népszámlálási adatok alapján

Forrás: KSH

A fentiek mellett hosszú távon a Perényi-tanya helyzetét is nyomon kell követni: jelenleg ugyan csak az északi részén mutatkoznak meg a szegregálódás jelei, de összességében minden képzettségi és foglalkoztatási mutatója elmarad a városi átlagtól (de korántsem olyan mértékben, mint a szegregátumok esetében).

3.3.2.2 A szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek helyzetének elemzése

Az érintett területek lakóövezetbe ágyazódóan, de azok peremén helyezkedik el, az ott élők a város szolgáltatásait egyenlő eséllyel el tudják érni. Városi szinten biztosítottak az intézményi feltételek a közszolgáltatásokhoz történő hozzáféréshez, a statisztikai mutatók alapján történő lehatárolás nem jelenti azt, hogy a szegregátum fizikai értelemben bármilyen módon el lenne zárva ezen szolgáltatásoktól. A kiépült hivatásforgalmú kerékpárút is hozzájárul ehhez, mivel az érintett lakosok jelentős arányban kerékpárral közlekednek. A szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett terület infrastrukturális helyzete alapvetően nem rosszabb a városi átlagnál, néhány esetben előfordulnak burkolatlan útszakaszok (pl. Nefelejcs utca).

A 2001. évi árvíz nagyban érintette a Gergelyugornya déli részén elhelyezkedő szegregátumot, ahol állami segítségnyújtás keretén belül kerültek helyreállításra a tönkrement házak, így lakhatási szempontból rendeződött az érintettek helyzete – esetükben fontos a visszacsúszás hosszú távú megakadályozása.

A közfoglalkoztatás és a segélyezési, támogatási rendszer, valamint az oktatási, egészségügyi és szociális szolgáltatások megfelelnek a jogszabályi kereteknek, hatékonysága az országos normatív elvárásoknak megfelel.

Az érintett területek korstruktúrája lényegesen kedvezőbb, mint a városi átlag, ez azonban kihívások elé állítja az oktatási és a szociális rendszert. Az általános iskolai, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a lakónépesség több mint felét jellemzi, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya alacsony. A lakások komfortfokozata jellemzően alacsony, különösen a 2. szegregátumban, ahol a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások, illetve az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül meglehetősen magas.

A foglalkoztatási mutatók hasonlóan alakulnak a két szegregátumban, mindkét településrészen kedvezőtlenebbek a foglalkoztatási mutatók a települési átlagnál. A munkanélküliségi adatok a 2. szegregátumban kedvezőtlenebbek, mind a munkanélküliségi ráta, mind a tartós munkanélküliek aránya tekintetében. Általánosságban elmondható, hogy a probléma gyökere a foglalkoztatás és

a rendszeres jövedelemhez jutás feltételeinek hiányosságaiban keresendő. A kialakult helyzethez részben hozzájárulhatott a roma társadalom alacsony képzettsége, iskolázottsága, a hiányzó motiváció a tanulásra és a foglalkoztatásra.

3.3. táblázat: Szegregátumok adatai és a szegregációval veszélyeztetett terület adatai ²⁸

Mutató megnevezése	Vásáros-namény	1. szegregátum	2. szegregátum	3. szegregációval veszélyeztetett terület
Lakónépesség száma	8471	146	250	53
0-14 évesek aránya	14,7	24,7	28,0	35,8
15-59 évesek aránya	64,1	63,0	58,8	64,2
60-X évesek aránya	21,2	12,3	13,2	0,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	15,9	53,3	57,1	44,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	17,0	11,1	6,8	0,0
Lakásállomány (db)	3331	35	67	13
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	7,8	14,3	29,9	15,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	44,7	70,7	68,0	76,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	11,1	45,7	44,9	32,4
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	51,4	28,6	31,0	23,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	38,6	52,5	50,6	41,7
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	37,2	46,4	73,5	75,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	57,3	79,5	77,6	71,7
Munkanélküliek aránya	14,1	6,7	12,5	46,7
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	7,2	3,3	5,4	20,0
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	6,8	14,3	30,2	16,7
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	5,9	5,7	22,2	8,3

Forrás: KSH

3.3.2.3 Antiszegregációs intézkedések

A város – állami támogatással – az elmúlt időszakban rendkívül jelentős költségvetési forrást fordított és több programot indított az érintett terület, illetve lakosság felzárkóztatására. Ezek a programok jelenleg is segítik a szociális feszültségek megoldását, amelyben folyamatosan részt vállal a Roma Nemzetiségi Önkormányzat is. A város kihasználja az állami források által biztosított lehetőségeket, azonban a központi szabályozási, segélyezési rendszerekben olyan

²⁸ A 2001. és a 2011. évi népszámlálási adatok összehasonlítása nem lehetséges, mert az érintett területek kiterjedése nem egyezik meg.

ellentmondások és feszültségek is előfordulhatnak, amelyek feloldása nem helyi önkormányzati kérdés.

Vásárosnamény Város Önkormányzata részben a Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulással együttműködve a következő beavatkozásokat hajtotta végre az elmúlt időszakban:

- 2004-ben 32 összkomfortos bérlakást építtetett a Bartók Béla utcában;
- felújította egyes oktatási intézményeit;
- 2009-től teljesen felszámolta a szegregált oktatást;
- megvalósította – kistérségi összefogásban, EQUAL-támogatással – az ún. Második esély programot a halmozottan hátrányos helyzetű, a középfokú oktatásból lemorzsolódott roma és nem roma származású fiatalok munkaerő-piaci és társadalmi integrációjára;
- ROP 3.2.2 forrásból szintén kistérségi szintű foglalkoztatási programot hajtottak végre;
- 2013-ban elindították a Biztos Alapok Felsőfokon elnevezésű programot, amelynek célja a hátrányos helyzetű kistérségben élő gyermekek és szülei esélyeinek javítása.

Egyéb szervezetek is (pl. KLIK, civil szervezetek) valósítottak meg TÁMOP források igénybevételeivel foglalkoztatási, oktatási, egészségügyi, szociális és közösségi jellegű programokat, amelyek során kiemelt figyelmet fordítottak a hátrányos helyzetű lakosok bevonására is.

A helyzet javítása szoros együttműködést és összefogást igényel: szerepe van benne a kormánynak, az önkormánynak, az érintett lakossággal rendszeres kapcsolatban álló közintézményeknek éppen úgy, mint a vállalkozói szektornak, a civil szervezeteknek és az egyházaknak. Megoldási lehetőségek eszköztára széleskörű: szociális gazdaság, iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzéseknek, felvilágosítások, életmód vezetési tanácsadás, foglalkoztatási programok. Mindezek mellett szemléletváltásra van szükség mind a kisebbségi, mind a többségi társadalom részéről. Ezeket részletesen az Integrált Településfejlesztési Stratégiában megfogalmazott Antiszegregációs Program tartalmazza.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

Alulhasznosított barnamezős területként két terület lett megjelölve (1.14.1.4 fejezet):

- az Erdért Zrt. 21. számú magántulajdonú, iparvágánnyal rendelkező telephelye a Vammala utca végén (hrs. 4234),
- az önkormányzati tulajdonú Garabonciás Üdülőközpont (hrs. 2890/1) – utóbbi turisztikai fejlesztése nemcsak a város vonzerejét növelheti, hanem kedvező az önkormányzat költségvetése és az épített környezet szempontjából is.

A potenciális akcióterületek azonosítása és a tervezett tevékenységek meghatározása az ITS keretében történik.

4 Mellékletek

M1. táblázat: A Vásárosnaményi járás településeinek főbb adatai

Település	Jogállás	Népességszám (fő)	Népsűrűség (fő/km ²)	Közüti távolság a járasközponttól (km)
Aranyosapáti	község	2040	96,64	12,7
Barabás	község	831	21,76	23,1
Bregdaróc	község	866	36,36	23,4
Beregsurány	község	635	39,66	20,9
Csaroda	község	565	22,89	14,1
Gelénés	község	567	27,59	19,0
Gemzse	község	849	62,43	12,3
Gulács	község	838	35,89	15,6
Gyüre	község	1198	75,49	8,3
Hetefejércse	község	316	20,45	18,5
Ilk	község	1225	84,13	8,0
Jánd	község	750	45,34	6,7
Kisvarsány	község	1021	79,58	4,7
Lónya	község	789	22,24	35,6
Márokpapi	község	466	22,00	19,3
Mátyus	község	249	22,57	31,1
Nagyvarsány	község	1467	116,89	6,5
Nyírmada	város	4849	124,97	11,8
Olcsva	község	661	66,37	5,3
Pusztadobos	község	1473	88,26	11,2
Tarpa	nagyközség	2226	44,76	20,8
Tákos	község	347	32,07	12,0
Tiszaadony	község	652	41,71	19,6
Tiszakerecseny	község	982	41,16	26,6
Tiszaszalka	község	863	57,73	13,9
Tiszavid	község	548	50,98	15,5
Vámosatya	község	564	23,22	17,2
Vásárosnamény	város (járasszékhely)	8673	132,09	0

Forrás: KSH (2013), www.google.hu/maps

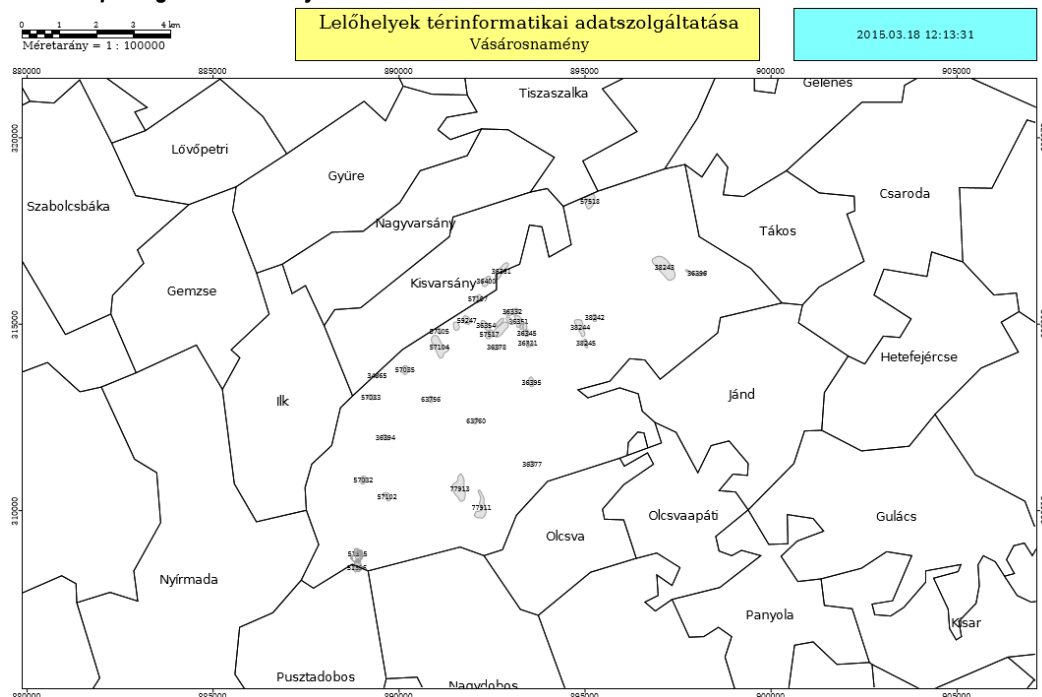
M2. táblázat: Főbb segélyezési adatok

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rendszeres szociális segélyben részesítettek száma [db]	394	425	520	533	31	31	50	35	54	57
Rendelkezésre állási támogatásban/bérpótló juttatásban (11.08.31-ig)/foglalkoztatást helyettesítő támogatásban (11.09.01-től) részesítettek átlagos száma [fő]	-	-	-	-	488	389	498	282	399	268
Rendelkezésre állási támogatásra/bérpótló juttatásra / foglalkoztatást helyettesítő támogatásra felhasznált összeg [eFt]	-	-	-	-	71792	105785	99017	80865	11236	59910
Időskorúak járadékában részesítettek száma [fő]	15	13	10	10	8	7	7	-	-	-
Rendszeres gyermekvédelmi támogatásban/ kedvezményben részesítettek száma [fő]	389	446	537	770	643	850	670	827	791	669
Kiegészítő gyermekvédelmi támogatásban részesítettek száma [db]	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ápolási díj támogatást kérő személyek száma [db]	173	134	261	97	22	-	-	-	-	-
Ápolási díjban részesítettek száma [fő]	58	60	31	31	30	40	52	1	-	-
Aktív korúak ellátásában részesítettek száma [fő]	-	-	-	-	519	420	548	317	453	325
Közfoglalkoztatásban részt vettek száma [fő]	138	168	91	139	397	329	632	382	626	786
Közfoglalkoztatásra fordított összeg [eFt]	25673	47037	35106	46770	111475	195719	111769	369114	225790	310777
Lakásfenntartási támogatásban részesültek száma [fő]	168	243	263	135	132	258	381	387	403	373
Átmeneti segélyezésben részesült személyek száma [fő]	812	1213	722	282	675	701	890	787	1244	1612
Gyermekétkeztetési térítés díj, beiskolázási kedvezményben részesült személyek száma [fő]	-	-	-	-	-	-	496	529	503	516

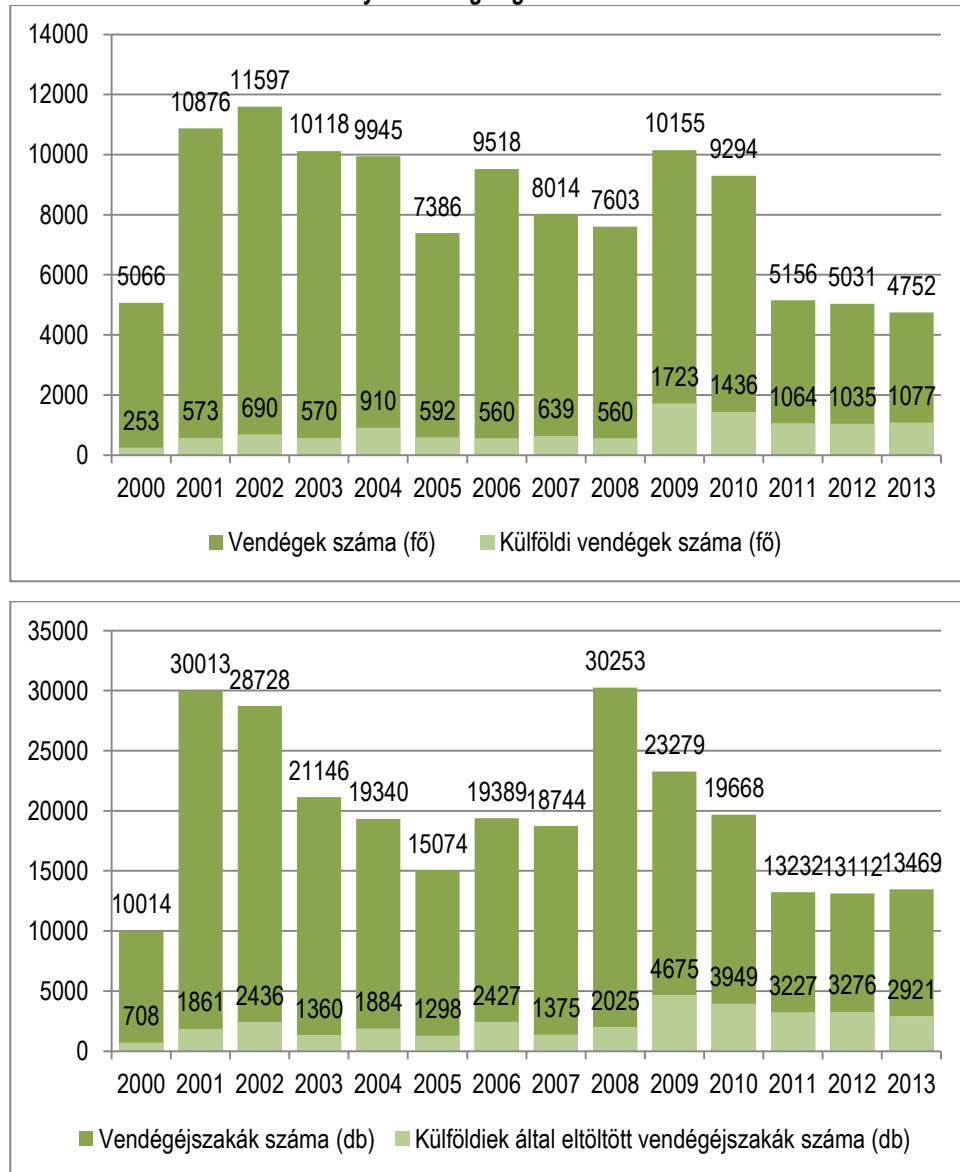
Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata

M1. térkép: Régészeti lelőhelyek

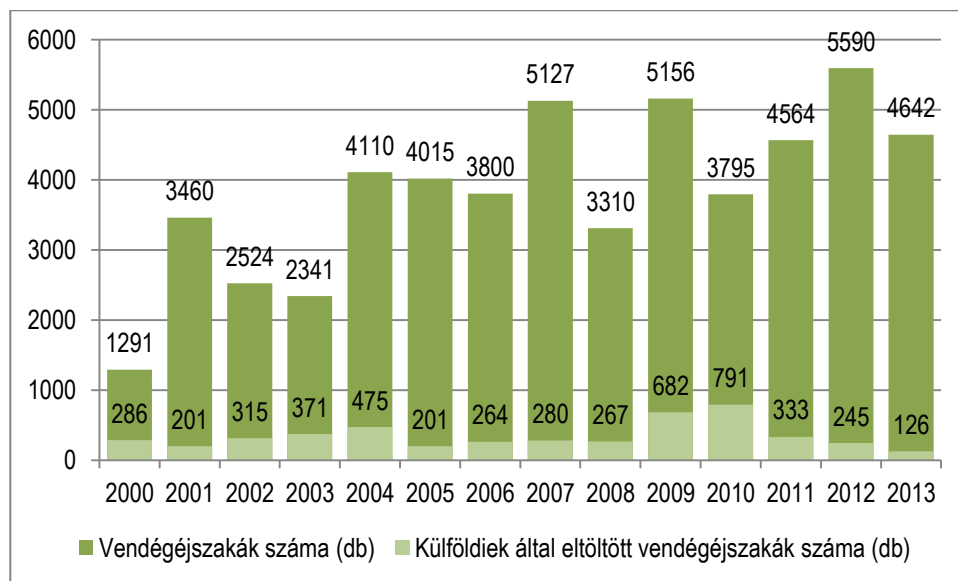
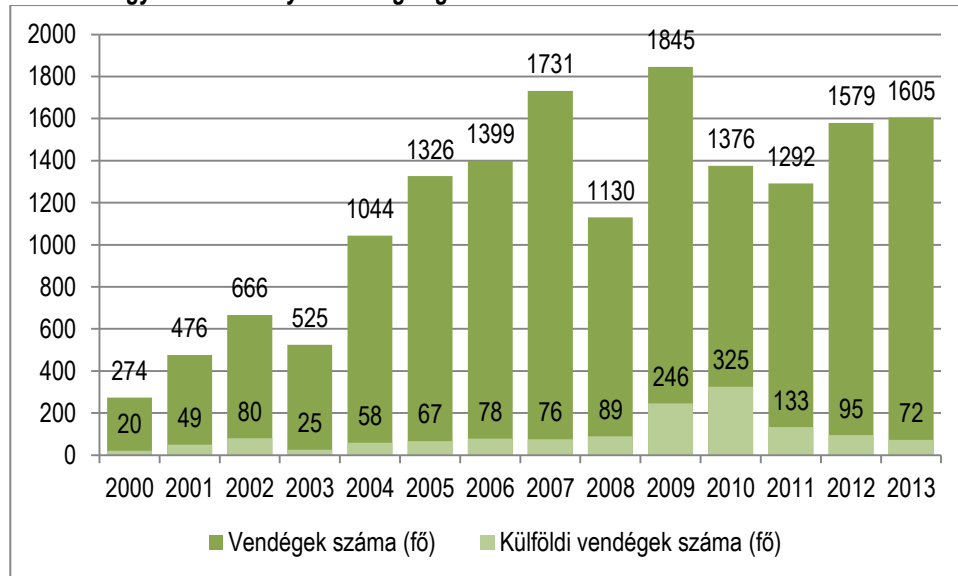
M1. ábra: Kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma

Forrás: KSH

M2. ábra: Egyéb szálláshelyek vendégforgalma

Forrás: KSH

M3. táblázat: A Vásárosnamény területén található vízbázisok paraméterei

Vízbázis neve	Vásárosnamény Perényi – tanya	Vásárosnamény Térségi Vízmű	Vásárosnamény Távlati Vízmű
Megengedett kitermelt vízmennyiség	36 m³/d	3000 m³/d	14000 m³/d
Vízbázis státusza	Üzemelő	Üzemelő	Távlati
Vízbázis típusa	-	R Q4 Iv5	R Q5 Fm1 Iv4
Vízbázis sérülékenysége	bizonytalan	igen	igen
Domináns-alegység	Szamos – Kraszna	Szamos – Kraszna	Felső – Tisza
Vízbázis súlyponti koordinátái	Y= 888600 m; X= 309770 m	Y= 892438 m; X= 314136 m	Y= 890300 m; X= 313200 m
Vízbázis Üzemeltető	Beregvíz Kft.	Beregvíz Kft.	FETIKÖVIZIG

M4. táblázat: Vásárosnamény Város Önkormányzata által megvalósított fejlesztések (2007-2015)

Projekt címe	Támogatási összeg (eFt)	Költségvetés (eFt)	Megvalósítás ideje
Tomcsányi Kastély felújítása	204.194	247.281	2007
Vásárosnamény-Gergelyugornya kerékpárút építése	42.990	52.451	2009
Vásárosnamény-Vitka kerékpárút építése	80.395	86.440	2010
Vitkai Tündérkert Óvoda komplex felújítása	27.626	32.017	2010
Vásárosnamény Városrész Centrum Akcióterület fejlesztése	543.711	607.889	2012
Hétszínvirág Óvoda komplex felújítása	134.750	134.750	2012
Vásárosnamény Város hulladéklerakójának rekultivációja	283.880	298.821	2014
Vásárosnamény Város szennyvíztisztító telepének korszerűsítése és hatásfok javítása	27.285	32.100	2014
Tanyai termékek piacra jutásának elősegítése			2014
Vásárosnaményi Ifjúsági Klub létrehozása és működtetése	46.378	46.378	2014
Integrált egészségügyi Alapellátást Nyújtó Intézmény kialakítása	60.000	60.000	2015
Közüvilágítás Energiatakarékos átalakítása Vásárosnaményben	153.536	153.536	folyamatban
Vásárosnaményi Közös Önkormányzati Hivatal épületére napelemes rendszer telepítése	35.489	35.489	folyamatban

Forrás: Vásárosnamény Város Önkormányzata, www.szechenyi2020.hu

M5. táblázat: Közzolgáltatásokat érintő egyéb, nem önkormányzati megvalósítású fejlesztések (2007-2015)

Projekt címe	Pályázó	Támogatási összeg (eFt)	Költségvetés (eFt)	Megvalósítás ideje
A BEREGTÖT szervezetfejlesztése, a szakmai munka minőségének javítása	Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás	16.197	16.197	2010
Közösségi közlekedés fejlesztése a vásárosnaményi kistérségben		156.295	164.521	2013
"Gyermek mosoly", avagy a gyermeki jólét megalapozása a Vásárosnaményi kistérségben		146.793	154.519	2014
"Beregi Kisgyermek Aprócska Világa"- bölcsődeépítés a Vásárosnaményi kistérségben		147.428	155.187	2015
Szennyvízközmű fejlesztése új tisztítótelep építésével Vásárosnamény-Gergelyugornya városrészben és új szennyvízhálózat építésével Jándon	Jánd-Vásárosnamény-Gergelyugornya Víziközmű Beruházási Társulás	22.185	26.100	2015
Tárgazdálkodási infrastruktúra fejlesztése a Beregben és benne a Beregi árvízszint-csökkentő tározó területén	Új-Beregi Tárgazdálkodási Társulat	45.900	45.900	2013
Referencia-intézmény kialakítása a	Játékkorszerű Óvodái	3.000	3.000	2013

Projekt címe	Pályázó	Támogatási összeg (eFt)	Költségvetés (eFt)	Megvalósítás ideje
Hétszínvirág Óvodában	Hétszínvirág Óvoda			
A "Babus Jolán Középiskolai Kollégium" felkészülésének segítése a referencia értékű gyakorlatok átadására	Klebsberg Intézményfenntartó Központ	3.000	3.000	2013
A könyvtári szaktudás megújításáért Szabolcs-Szatmár-Bereg megye városi könyvtáraiban	Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ	12.129	12.129	2014
"KINCSESLÁDA program a beregi ifjúságért. Kulturális intézmények részvétele a tanórán kívüli nevelési feladatok ellátásában	Balázs József Városi Könyvtár és Művelődési Központ	22.543	22.543	2014
Beregi ízek a múzeumban	Beregi Múzeum	30.000	30.000	2014
A Vásárosnaményi kistérségben működő Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola diákjainak továbbtanulását elősegítő projekt megvalósítása	Lónyay Menyhért Baptista Szakközép- és Szakképző Iskola	25.625	25.625	2015
A hátrányos helyzetű tanulók eredményes nevelése és iskolai sikerességük támogatása a Babus Jolán Középiskolai Kollégiumban a szülők bevonásával	Klebsberg Intézményfenntartó Központ	30.000	30.000	2015
Biztos Alapok Felsőfokon a Vásárosnaményi kistérségben minden gyermek egyenlő eséllyel indul	Beregi Többcélú Kistérségi Önkormányzati Társulás	533.718	533.718	2014

Forrás: www.szechenyi2020.hu

M6. táblázat: Belvízvédelmi csatornák

Sorszám	Csatorna neve	Csatorna kezelője
1.	Makócsa főcsatorna	FETIVIZIG
2.	Szipa főcsatorna	FETIVIZIG
3.	Bagi árok	FETIVIZIG
4.	Gorondi csatorna	FETIVIZIG
5.	Halvány csatorna	FETIVIZIG
6.	Örvény csatorna	FETIVIZIG
7.	27. sz. csatorna	FETIVIZIG
8.	Kraszna csatorna	FETIVIZIG
9.	Kerektág csatorna	önkormányzat
10.	Rajkó csatorna	önkormányzat
11.	Nyilas csatorna	önkormányzat
12.	20/2. sz. csatorna	önkormányzat
13.	Csigás csatorna	Ecsediláp-Krasznabalpart Vízgazd. Társulás
14.	Friedlander csatorna	Ecsediláp-Krasznabalpart Vízgazd. Társulás
15.	Ludényos-tói csatorna	Új-Beregi Vízgazd. Társulás
16.	Morotvai csatorna	Új-Beregi Vízgazd. Társulás

Forrás: Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

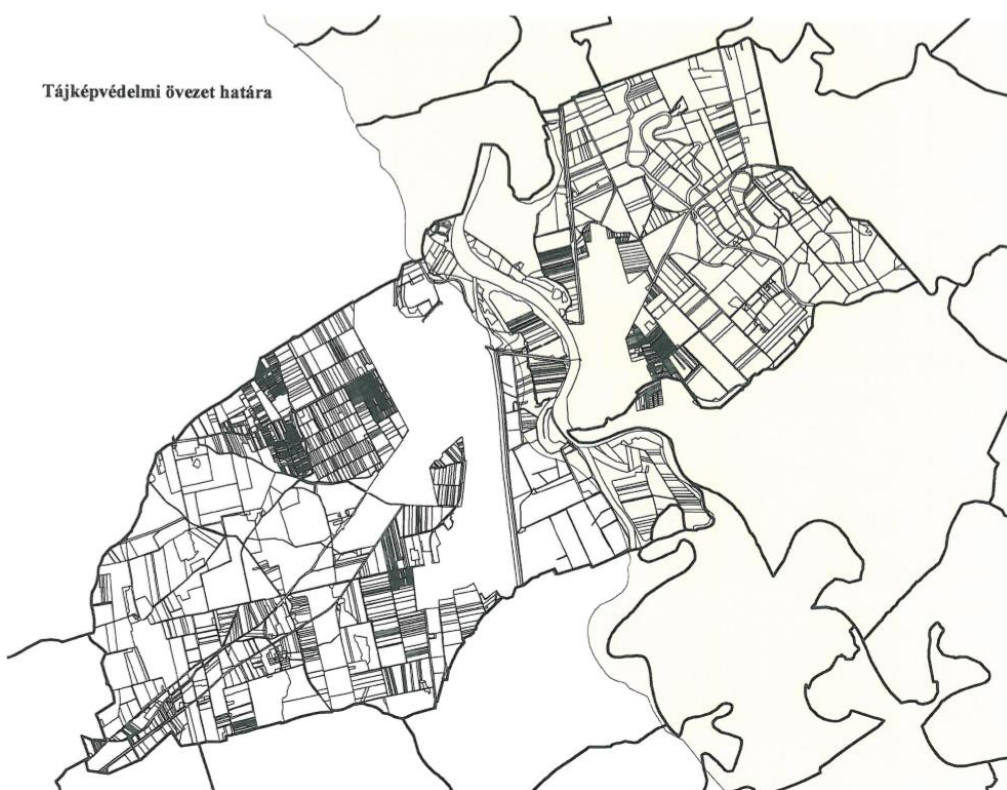
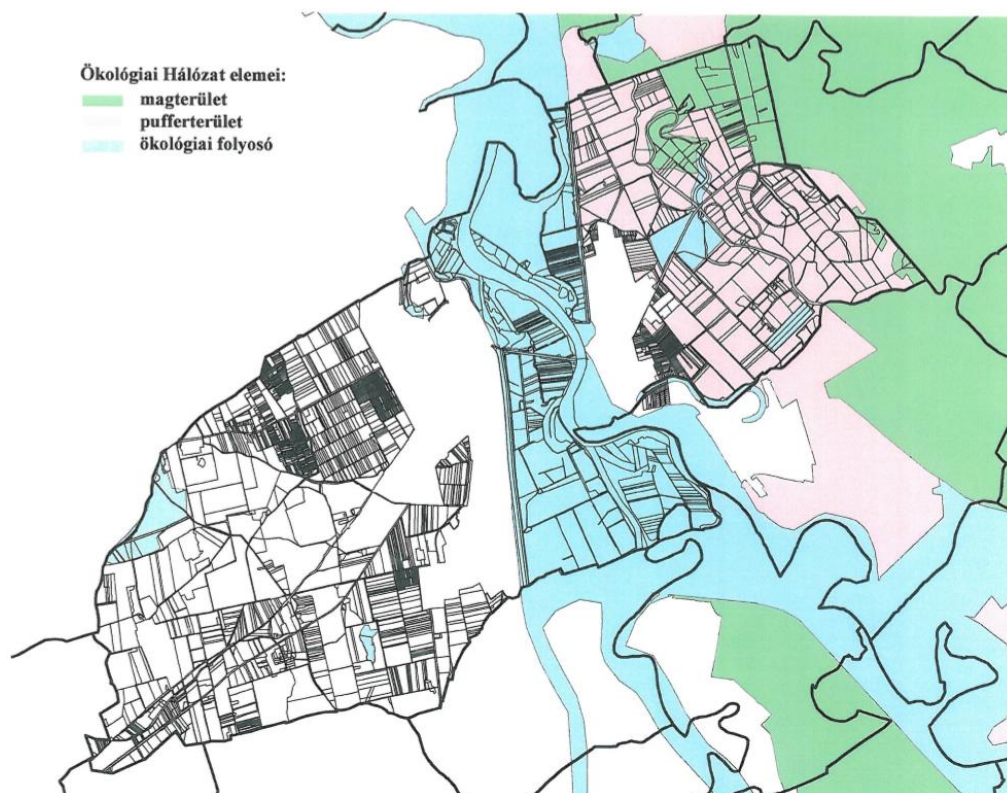

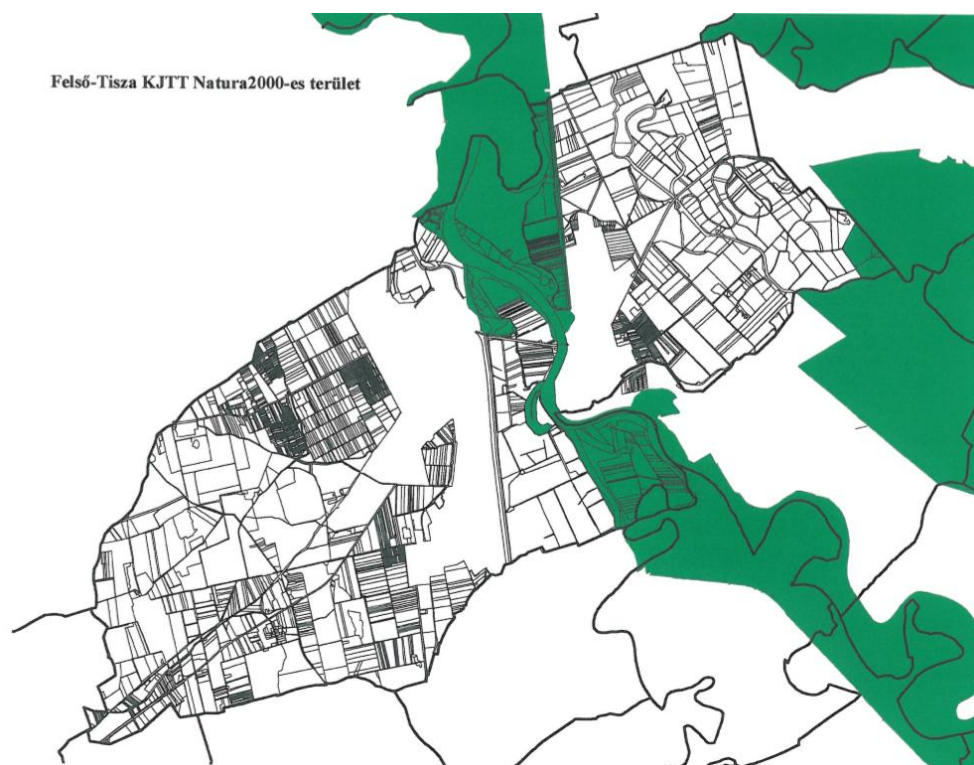
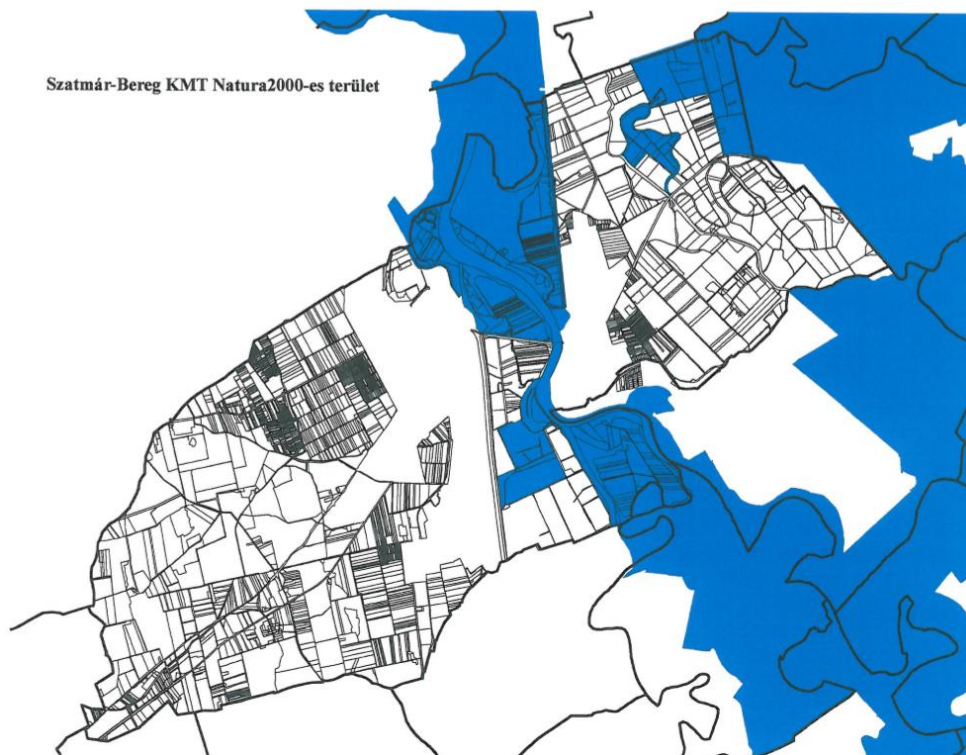
M7. táblázat: Árvízszintek a folyók mértékadó árvízszintjeiről szóló 74/2014. (XII.23.) BM rendelet alapján

Vízfolyás neve	Folyó szelvénye (fkm)	Mértékadó árvízszint (mBf)
Tisza	681,815	112,71
Tisza	689,845	114,06
Kraszna	0	112,86
Kraszna	5	112,86
Szamos	0	113,43
Szamos	1,845	113,58

Forrás: Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

M2. térkép: Vásárosnamény védett természeti területei

Forrás: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

M8. táblázat: A városrészek főbb társadalmi mutatói (2001, 2011)

Mutató megnevezése	Vásárosnamény összesen		Vásárosnamény		Gergelyi-ugornya		Vitka és Perényi-tanya	
	2001	2011	2001	2011	2001	2011	2001	2011
Lakónépesség száma	9075	8471	5872	5549	1726	1513	1464	1405
0-14 évesek aránya	19,1	14,7	19,1	15,0	20,0	15,0	18,4	13,2
15-59 évesek aránya	64,2	64,1	66,5	64,1	59,9	62,7	60,1	64,2
60-X évesek aránya	16,7	21,2	14,5	20,9	20,1	22,3	21,5	22,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	26	15,9	23,5	14,3	27,1	18,5	35,7	27,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	11,6	17,0	15,3	20,1	5,6	12,5	5,3	7,1
Lakásállomány (db)	3147	3331	2054	2211	572	578	511	541
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	16,3	7,8	11,6	6,6	25,0	8,8	24,3	15,7
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	53,8	44,7	51,8	44,4	58,2	46,6	56,8	46,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	20,2	11,1	17,7	10,3	22,9	14,0	27,5	16,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	43,5	51,4	45,6	51,5	39,4	49,6	39,4	49,8
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	41,5	38,6	37,8	37,6	47,4	42,3	48,9	42,6

Forrás: KSH

